

OMGEVINGSVERGUNNING**nr. 18z0004337***Aanvraag*

Op 26 december 2018 is een aanvraag voor een omgevingsvergunning ontvangen van Handelscompagnie Cammingha B.V., Pluvierenweg 5, 3898 LL ZEEWOLDE voor de volgende activiteit(en):

het realiseren van een tijdelijk zonnepark (25 jaar) met bijhorende bouwwerken

op het perceel Pluvierenweg 5, 3898 LL te Zeewolde.

Besluiten

- I. Burgemeester en wethouders van de gemeente Zeewolde besluiten, gelet op artikel 7.16 en 7.17 van de Wet milieubeheer, dat geen milieueffectrapportage voor dit project is vereist.
- II. Burgemeester en wethouders van de gemeente Zeewolde besluiten, gelet op artikel 2.1, 2.10 en 2.12 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht de gevraagde vergunning te verlenen. De omgevingsvergunning wordt verleend onder de bepaling dat de gewaarmerkte stukken en bijlagen deel uitmaken van de vergunning.

Procedure

De besluitvorming is uitgevoerd overeenkomstig het bepaalde in paragraaf 3.3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. De aanvraag is getoetst aan het Besluit omgevingsrecht en de Ministeriële regeling omgevingsrecht en bevat voldoende informatie om de aanvraag te kunnen beoordelen. De aanvraag voldoet aan de van toepassing zijnde voorschriften of kan daaraan voldoen door de voorwaarden uit bijlage 2.3 en bijlage 3.3 op te volgen en daarom wordt de omgevingsvergunning verleend. In de bijlagen die deel uitmaken van dit besluit, is vermeld wat is overwogen over de verschillende activiteiten, welke voorschriften van toepassing zijn en welke bescheiden deel uitmaken van de vergunning.

Ontwerpbesluit

Het ontwerpbesluit heeft van 16 januari 2019 tot en met 26 februari 2019 ter inzage gelegen. Er zijn 3 zienswijzen binnen gekomen. Voor de beoordeling van deze zienswijzen wordt verwezen naar bijlage 3.4.

Het definitieve besluit wijkt af van het ontwerpbesluit, voor een overzicht van de wijzigingen wordt verwezen naar bijlage 4.

Beroep

De stukken liggen vanaf 4 september 2019 ter inzage bij de Publiekscentrum Gemeente Zeewolde van het gemeentehuis tijdens openingstijden. Tegen dit besluit kan beroep worden ingesteld bij de Rechtbank Midden Nederland, Afdeling bestuursrecht, Postbus 16005, 3500 DA UTRECHT, wanneer u belanghebbende bent, en:

- tijdig een zienswijze naar voren hebt gebracht over het ontwerpbesluit of aantoonst dat u hiertoe redelijkerwijs niet in staat bent geweest;
- het definitieve besluit afwijkt van het ontwerpbesluit.

De termijn waarbinnen beroep moet zijn ingesteld bedraagt 6 weken. Deze termijn vangt aan op 5 september 2019 en duurt tot en met 17 oktober 2019.

Tevens kan bij de rechtbank Midden Nederland voornoemd een verzoek worden ingediend om een voorlopige voorziening te treffen. Bij dit verzoek dient een afschrift van het ingediende beroepschrift te worden overgelegd.

Inwerkingtreding

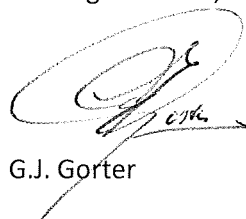
De vergunning treedt een dag na afloop van de beroepstermijn in werking, tenzij tijdens deze termijn beroep wordt ingesteld en tevens een verzoek om een voorlopige voorziening is gedaan bij de rechtbank.

Zie voor verdere informatie bijlage 5.

Hoogachtend, **03 SEP. 2019**
Burgemeester en wethouders van Zeewolde,
de secretaris, de burgemeester,

R.C. van Nunspeet

G.J. Gorter

Afschrift aan:
ROM3D
t.a.v. mevrouw G. Stoffelen
Dorshorst 1a
7217 PH Harfsen

OVERZICHT BIJLAGEN HOREND BIJ OMGEVINGSVERGUNNING 18z0004337

Bijlage 1	–	Documentenoverzicht
Bijlage 2.1	–	Overwegingen met betrekking tot het bouwen
Bijlage 2.2	–	Verplichtingen tijdens en voorafgaand aan de bouw
Bijlage 2.3	–	Voorwaarden en opmerkingen met betrekking tot het bouwen
Bijlage 3.1	–	Overwegingen inzake het gebruiken van bouwwerken en/of gronden in afwijking van het bestemmingsplan
Bijlage 3.2	–	Ruimtelijke onderbouwing
Bijlage 3.3	–	Voorwaarden en opmerkingen met betrekking tot het gebruiken van bouwwerken en/of gronden in afwijking van het bestemmingsplan
Bijlage 3.4	–	Nota van zienswijzen
Bijlage 3.5	–	Overwegingen mer-beoordeling
Bijlage 3.6	–	Aanmeldingsnotitie vorm vrije mer-beoordeling
Bijlage 4	–	Overzicht van wijzigingen t.o.v. ontwerpbesluit
Bijlage 5	–	Mogelijkheden zienswijzen, bezwaar en beroep

Bijlage 1 bij omgevingsvergunning 18z0003533

Documentenoverzicht.

Omschrijving	Bladnummer	Datum ingekomen
Aanvraagformulier		26-12-2018
Technische tekening + situatietekening	181207_SK_Zeewolde_B, d.d. 14-11-2018	14-01-2019
Inkoopstation_Plattegrond, doorsneden en gevelaanzichten	18-B-0825-01.1, d.d. 24- 01-2019	25-01-2019
Transformator en Inverter station_Vooraazicht en bovenaanzicht	SK_Zeewolde_EK01_detail Design, d.d. 14-01-2019	14-01-2019
Foto bestaande entreepoort		14-01-2019

Bijlage 2.1 bij omgevingsvergunning 18z0004337

Overwegingen met betrekking tot het bouwen.

Op grond van artikel 2.1 lid 1 sub a van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is het verboden om een bouwwerk te bouwen zonder omgevingsvergunning.

De aanvraag is getoetst aan de indieningsvereisten, zoals die zijn vastgelegd in artikel 1.2, 1.3, 1.4 en hoofdstuk 2 van de Ministeriële regeling omgevingsrecht. Daarbij is gebleken dat de aanvraag volledig is en daarmee voldoet aan de wettelijke indieningsvereisten.

De aanvraag is getoetst aan de weigeringsgronden, zoals opgesomd in artikel 2.10 van de Wabo.

In het kader van die toets is het bouwplan voorgelegd aan de Welstandscommissie. Deze commissie heeft op 11 januari 2019 en 13 februari 2019 een negatief advies uitgebracht. Op 18 maart 2019 heeft het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zeewolde echter besloten dat er zal worden afgeweken van het uitgebrachte welstandsadvies. Uitgangspunt is een zorgvuldige landschappelijke inpassing. Verwezen wordt naar de gemeentelijke Visie ruimtelijke inpassing grondgebonden zon. Ook vanuit provinciaal beleid geldt dat er rekening moet worden gehouden met (landschappelijke) kwaliteiten (bouwsteen 4). Onze visie is dat zonneparken niet (altijd) volledig aan het zicht moeten worden onttrokken, zoals de welstandscommissie in dit geval adviseert. Op deze locatie past een goede afwisseling tussen zichtbaarheid en afscherming. Dit betekent dat de doorzichten langs de N302 blijven gehandhaafd in afwijking van het welstandsadvies. Het advies van de welstandscommissie voor de Zuid-Oost zijde is in zoverre overgenomen dat aan deze zijde van het plangebied extra beplanting (in de vorm van knotwilgen) wordt aangebracht. Het landschapsplan (behorende bij de ruimtelijke onderbouwing) is hierop aangepast. Ook is met een beplantingsplan een meer gedetailleerde invulling gegeven aan het landschapsplan.

De aanvraag voldoet aan de bouwregelgeving die geldt voor een dergelijk bouwwerk, met uitzondering van de regels uit het bestemmingsplan, hiervoor is een afwijkingsprocedure gevolgd (zie voor de overwegingen bijlage 3.1) en daarom kan de omgevingsvergunning worden verleend.

Bijlage 2.2 bij omgevingsvergunning 18z0004337

Verplichtingen tijdens en voorafgaand aan de bouw

Voorafgaand en tijdens de bouw moet u bepaalde zaken bij bouw- en woningtoezicht melden. In de onderstaande tabel kunt u zien om welke zaken het gaat, wanneer u de melding moet doen en waar u rekening mee moet houden bij de melding.

Wat?	Wanneer?	Aandachtspunt(en)
Start heiwerk	Minimaal 2 dagen voor uitvoering	
Wapening betonconstructies	Minimaal 2 dagen voor controle	
Rioleringsonderdelen	Minimaal 2 dagen voordat deze worden weggewerkt	
Balklaag/kapconstructie	Direct na gereedkomen ervan	
Bouwwerkzaamheden voltooid	Een week voor oplevering	

U kunt deze meldingen doen door een e-mail te sturen naar het volgende e-mailadres: secretariaatruimte@zeewolde.nl. Vergeet niet om in uw melding het zaaknummer en bouwadres te vermelden.

Overzicht nog in te dienen

De volgende gegevens dienen nog ingediend te worden:

Wat?	Wanneer?	Aandachtspunt(en)
Constructiegegevens	Minimaal drie weken voordat betreffende onderdelen worden uitgevoerd	Zie voorwaarde 3 en 4 uit bijlage 3
Installatietekeningen	Voordat installatieonderdelen worden aangebracht	Enkel na goedkeuring Bouw- en Woningtoezicht betrokken onderdelen in uitvoering nemen

Stukken kunt u aanleveren bij de coördinerend ambtenaar M. Evers, telefoonnummer 036 5229471 of per e-mail m.evers@zeewolde.nl

Bijlage 2.3 bij omgevingsvergunning 18z0004337

Voorwaarden en opmerkingen met betrekking tot het bouwen

1. Het bouwwerk moet worden uitgevoerd overeenkomstig de bepalingen van het Bouwbesluit.
2. De gegevens en bescheiden betreffende de toe te passen bouwmethodiek en de toe te passen materialen, het materieel, de hulp- en beveiligingsmiddelen bij de bouwwerkzaamheden, alsmede:
  - berekeningen betreffende de stabiliteit van de bouwkuip (taluds);
  - berekeningen en tekeningen van de fundering van de bouwkraan;
  - berekeningen en tekeningen van de grond- en waterkerende (hulp)constructies met de daarbij behorende verankeringen;
  - de bemalingadviezen;
  - de plaats van peilbuizen,
 dienen, voor zover dit nog niet is gebeurd, uiterlijk twee dagen, maar bij voorkeur drie weken, voor de start van het werk te worden ingediend.
3. De volgende gegevens dienen, voor zover dit nog niet is gebeurd, uiterlijk drie weken voor de aanvang van de desbetreffende werkzaamheden bij bouw- en woningtoezicht te worden ingediend en te zijn goedgekeurd, alvorens met de uitvoering van het werk mag worden begonnen:
  - a. een geotechnisch rapport waarin de volgende onderdelen voorkomen:
    - een bodemonderzoek met voldoende sonderingen (zie NEN 6740);
    - berekeningen van de draagkracht van de ondergrond;
    - berekeningen van de grond- en waterkerende constructieve delen van het bouwwerk zelf;
    - berekeningen van horizontale gronddrukken op palen en/of funderingsconstructies
  - b. een gedetailleerd palenplan (schaal 1:100) ten minste voorzien van:
    - de maatvoering en de paalnummering;
    - het inheinniveau van palen in meters t.o.v. NAP;
    - de paalbelastingen (rekenwaarden);
    - een detail van de af te hakken paalkoppen (inclusief steklengten
    - de plaats van de sondeerpunten;
    - een palenstaat (met vermelding van paaltypes, paalafmetingen).
4. De tekeningen en berekeningen gebaseerd op de uiterste grenstoestand van de bouwconstructie, alsmede van de onderdelen van de bouwconstructie dienen, voor zover dit nog niet is gebeurd, uiterlijk drie weken voor de aanvang van de desbetreffende werkzaamheden bij bouw- en woningtoezicht te worden ingediend en te zijn goedgekeurd, alvorens met de uitvoering van het werk mag worden begonnen:

Het gaat hier onder meer om tekeningen en berekeningen van:

- de staalconstructie (zoals liggers, kolommen, stabiliteitsverbanden en de belangrijkste verbindingen);
- de betonconstructie (zoals de fundering, wapening van kolommen en wanden en van geprefabriceerde onderdelen);
- de houtconstructie (zoals wanden, daken, spanten, kolommen, balklagen en verbindingsmiddelen);
- de constructieve delen bestaande uit metselwerk (zoals opleggingen, wanden en kolommen);
- de dak- en gevelbeplating en hun bevestiging;
- de trappen, bordessen, balkons, galerijen, vloerafscheidingen, e.d.;
- lateien, geveldragere, e.d.
- de wapening van de palen;
- de wapening van de vloeren en daken;

Uit de berekeningen moet blijken dat constructieve delen van het bouwwerk alsmede het bouwwerk zelf tevens voldoen aan de uiterste grenstoestand in relatie tot:

- brand;
- botsing door voertuigen;
- stootbelasting op afscheidingen ter plaatse van een hoogteverschil.

5. Aan te voeren grond en zand moeten aantoonbaar “schoon” zijn. Af te voeren bodemmateriaal is een afvalstof. Bij afvoer moet duidelijkheid zijn over de kwaliteit ervan (Bewijsmiddelen: Bodemonderzoek, bodemkwaliteitskaart gemeente, partijkeuring). Toepassen van meer dan 50 m³ bodemmateriaal moet gemeld worden via <https://meldpuntbodemkwaliteit.agentschapnl.nl/>
6. Het zonnepark met bijhorende bouwwerken kent een maximale instandhoudingstermijn van 25 jaar, conform hetgeen in de anterieure overeenkomst is opgenomen dient na 25 jaar na ingebruikname het park te zijn ontmanteld.

Wellicht ten overvloede wijzen wij u ook nog op de volgende punten:

1. De houder van de omgevingsvergunning moet ervoor zorgdragen dat de vergunning en de daarbij behorende gewaarmerkte bescheiden, te allen tijde op het werk aanwezig zijn en op verzoek van het bouwtoezicht ter inzage worden gegeven.
2. Met nadruk wordt onder uw aandacht gebracht dat de aanwijzingen van het bouw- en woningtoezicht, met betrekking tot de omgevingsvergunning en de hierop betrekking hebbende bepalingen, stipt moeten worden opgevolgd.
3. De vergunninghouder dient het college van burgemeester en wethouders direct schriftelijk in kennis te stellen van:
  - wijzigingen van zijn correspondentieadres;
  - verkoop van het perceel, voorafgaande aan, of gedurende de uitvoering van de bouwwerkzaamheden.

4. De omgevingsvergunning kan worden ingetrokken indien:
- blijkt dat de vergunning ten gevolge van een onjuiste of onvolledige opgave is verleend;
  - binnen 26 weken na het onherroepelijk worden van de vergunning de bouwwerkzaamheden nog niet zijn aangevangen of na aanvang van de bouwwerkzaamheden, deze langer dan een aaneengesloten periode van 26 weken stilliggen;
  - de vergunninghouder dit verzoekt.

Bijlage 3.1 bij omgevingsvergunning 18z0004337

Overwegingen inzake het gebruiken van bouwwerken en/of gronden in afwijking van het bestemmingsplan

Inleiding

In deze bijlage wordt een onderbouwing gegeven voor het realiseren van een (tijdelijk) zonnepark (voor de duur van 25 jaar) met bijhorende bouwwerken (hierna zonnepark) op het perceel Pluvierenweg 5 door het verlenen van een omgevingsvergunning waarbij op basis van artikel 2.12, lid 1, sub a, onder 3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) van het bestemmingsplan wordt afgeweken, ten einde medewerking te kunnen verlenen aan dit initiatief.

Het gebied bevindt zich op de gronden rondom golfclub Golf4All. Het betreft de kadastrale percelen gemeente Zeewolde, Sectie L, nummers 837, 758 en 1059. De omvang van het plangebied is 45 hectare, het oppervlak van het zonnepark betreft netto (exclusief landschappelijke inpassing) 36 hectare. Het zonnepark zal 25 jaar worden geëxploiteerd.

Toetsing aan geldend bestemmingsplan

Ter plaatse is het bestemmingsplan Harderwold e.o. van kracht (vastgesteld bij raadsbesluit van 11 december 2014). Het perceel heeft grotendeels de enkelbestemming 'Sport - Golfbaan'. Een strook van 17 meter aan de zuidzijde van het plangebied heeft de bestemming 'Natuur'.

De bestemming 'Sport-Golfbaan' is bedoeld voor een golfbaan, waarbij de instandhouding van de landschappelijke en natuurlijke waarden wordt nagestreefd. De bestemming Natuur binnen de strook van 17 meter komt niet overeen met de daadwerkelijke situatie. In de provinciale verordening is de strook niet aangeduid als natuur. Geconcludeerd kan worden dat de strook van 17 meter in het vigerende bestemmingsplan per abuis is bestemd als 'Natuur'.

Projectomschrijving

Er zal circa 36 hectare zonnepark worden gerealiseerd. De overige gronden worden gebruikt ten behoeve van de landschappelijke inpassing en het creëren van een ecologische meerwaarde. Het zonnepark zal 25 jaar worden geëxploiteerd. Het opgestelde vermogen is hierbij totaal circa 48 MW. Het plan kan ongeveer 13.000 huishoudens van schone en lokaal opgewekte energie voorzien.

Ruimtelijke onderbouwing

Op grond van het bepaalde in artikel 5.20 Besluit omgevingsrecht (Bor), moet een projectafwijakingsbesluit een goede ruimtelijke onderbouwing bevatten. Hierin wordt onder andere de keuze van de (nieuwe) bestemming gemotiveerd, wordt beschreven op welke wijze rekening is gehouden met de gevolgen voor de waterhuishouding, de natuur en de overige belangen in het projectgebied en met de uitkomsten van het vooroverleg als bedoeld in artikel 6.18 Bor. Deze ruimtelijke onderbouwing is als apart stuk opgenomen in bijlage 3.2. Voorts heeft het college op 27 augustus 2019 besloten dat er geen milieueffectrapportage hoeft te worden opgesteld. Verwezen wordt naar bijlage 3.5 en 3.6.

Uit de ruimtelijke onderbouwing blijkt dat er geen belemmeringen zijn voor het project.

Uitvoerbaarheid

In het kader van de uitvoerbaarheid van het project spelen verschillende aspecten een rol.

Resultaten vooroverleg

Uit het vooroverleg ex artikel 6.18 Bor is gebleken dat er geen belemmeringen zijn om bedoeld projectafwijdingsbesluit te nemen.

Grondexploitatie en economische uitvoerbaarheid

De kosten van de planvoorbereiding en planrealisatie maken deel uit van de planexploitatie en van de initiatiefnemer. De gemeente participeert niet in de planexploitatie. Het verhaal van kosten die de gemeente maakt zijn anderszins verzekerd als bedoeld in artikel 6.12, lid 2, sub a van de Wro, waardoor geen exploitatieplan is vereist.

Planschaderisico

Op grond van artikel 6.4a lid 1 is een planschadeovereenkomst gesloten. Dit betekent dat de initiatiefnemer zich heeft verplicht de voor vergoeding in aanmerking komende schade voor zijn rekening te nemen.

Voorwaarde

Op grond van een analyse van het landschap, de bestaande ecologische waarden en de ruimtelijke kenmerken van een zonnepark is een visie geformuleerd over de gewenste landschappelijke inpassing. Deze is vervolgens uitgewerkt in het landschapsplan dat als bijlage bij voorliggende ruimtelijke onderbouwing hoort.

Aan de vergunning zijn in bijlage 3.3. voorwaarden opgenomen dat deze landschappelijke inpassing op de wijze zoals vermeld in dit landschapsplan en het daarbij behorende beplantingsplan moet worden uitgevoerd en in stand gehouden.

Tevens is in bijlage 2.3 en 3.3. een voorwaarde opgenomen waarin de tijdelijke instandhoudingstermijn van 25 jaar gewaarborgd is.

Zienswijzen

Op het ontwerpbesluit zijn 3 zienswijzen ingekomen, deze zijn van een beantwoording voorzien in bijlage 3.4. De zienswijzen zijn geen aanleiding om een ander besluit te nemen, wel zijn er mede naar aanleiding van de zienswijzen wijzigingen aangebracht in het besluit hiervoor wordt verwezen naar bijlage 4.

Conclusie

Uit de onderbouwing is gebleken dat de ontwikkeling aansluit op de plaatselijke situatie en in overeenstemming is met de uitgangspunten van het beleid. Het plan bevat een goede ruimtelijke onderbouwing als bedoeld in artikel 5.20 Bor.

Bijlage 3.2 bij omgevingsvergunning 18z0004337

Ruimtelijke onderbouwing

Verwezen naar de bijgevoegde ruimtelijke onderbouwing van Rho d.d. 23 juli 2019

Bijlage 3.3 bij omgevingsvergunning 18z0004337

**Voorwaarden en opmerkingen met betrekking tot het gebruiken van
bouwwerken en/of gronden in afwijking van het bestemmingsplan**

1. Het zonnepark met bijhorende bouwwerken kent een maximale instandhoudingstermijn van 25 jaar, conform hetgeen in de anterieure overeenkomst is opgenomen dient het park na 25 jaar na in gebruik name te zijn ontmanteld.
2. De landschappelijke inpassing moet overeenkomstig het bij de ruimtelijke onderbouwing gevoegde landschapsplan 'Zonnepark golfbaan Harderwold' en het daarbij behorende beplantingsplan worden ingericht en in stand gehouden.
3. Het zonnepark mag pas in gebruik worden genomen als de inrichting conform het landschapsplan is aangebracht.

Bijlage 3.4 Nota van zienswijzen

Nota van zienswijzen

Van 16 januari 2019 tot en met 26 februari 2019 heeft de ontwerp-omgevingsvergunning ter inzage gelegen. Tijdens deze periode bestond voor een ieder de mogelijkheid voor het indienen van zienswijzen. Er zijn 3 zienswijzen ontvangen.

De zienswijzen zijn hieronder samengevat weergegeven en voorzien van een antwoord.

1. Hekkelman advocaten en Notarissen, namens diverse eigenaren van recreatiewoningen op Harderwold

Zienswijze 1.1

De gemeenteraad heeft ten onrechte geen verklaring van bedenkingen afgegeven. Het aanwijzingsbesluit van de gemeenteraad d.d. 11 december 2014 is onduidelijk en globaal. Dit betekent dat het besluit wegens strijd met de rechtszekerheid onverbindend is.

Als het aanwijzingsbesluit wel verbindend is dan is (subsidiar) van belang dat de realisatie niet (expliciet) in overeenstemming is met de Structuurvisie. De ontwikkeling van een zonnepark is in strijd met de gebiedskwaliteit 'open agrarisch gebied'.

Er was dus een verklaring van geen bedenkingen van de raad vereist. Dit gebrek kan niet bij de definitieve vergunningverlening worden hersteld.

Beoordeling 1.1

In het voorstel dat ten grondslag ligt aan het raadsbesluit van 11 december 2014 is melding gemaakt van de bewuste keuze om niet de datum van de geldende versie van de Structuurvisie (25 april 2013) te vermelden. Getoetst wordt aan de meest recente versie. Daarmee wordt voorkomen dat bij aanpassingen van de Structuurvisie ook het aanwijzingsbesluit aangepast moet worden. De rechtszekerheid is niet in het geding. Het is volstrekt duidelijk dat het hier gaat om een structuurvisie als bedoeld in artikel 2.1 van de Wet ruimtelijke ordening, waarin de raad de hoofdzaken van het ruimtelijk beleid vastlegt.

Het aanwijzingsbesluit stelt niet de voorwaarde dat een initiatief/aanvraag (expliciet) in overeenstemming moet zijn met de Structuurvisie. Voorwaarde is dat de aanvragen niet strijdig zijn met de Structuurvisie.

Het aspect duurzaamheid is een rode draad in de Structuurvisie. Verwezen wordt naar p. 8 (kansen), p. 10 (kernwaarde), p. 12 (ambities), en p. 16 (randvoorwaarde voor ontwikkelingen). Onder het kopje "opgaven" op p. 12 wordt expliciet vermeld:

- Het initiëren en faciliteren van duurzaamheidsprojecten
- Het uitbreiden van mogelijkheden voor alternatieve energie

Het plangebied maakt deel uit van de Transformatiezone randmeer. Op p. 18 van de Structuurvisie wordt de visie voor dit gebied nader beschreven.

De aanleg van een zonnepark op een deel van de bestaande golfbaan Harderwold is daar zeker niet mee in strijd.

Het is juist dat in de transformatiezone onder andere de gebiedskwaliteit 'open agrarisch gebied' aanwezig is. Maar dat geldt niet voor de onderhavige

locatie. Deze locatie zit ingeklemd tussen de provinciale weg (Ganzeweg) en het recreatieterrein Harderwold en heeft op dit moment de bestemming “Sport-Golfbaan” (dus niet agrarisch).

Samenvattend concluderen wij dat in overeenstemming met het aanwijzingsbesluit geen verklaringen van geen bedenkingen van de raad is vereist. Het college van B & W is bevoegd om te beslissen op de aanvraag omgevingsvergunning.

Overigens is de raad indirect wel betrokken geweest bij deze aanvraag. Op 20 december 2018 heeft de raad expliciet besloten om ruimte te bieden aan initiatieven op zonneparken op niet-agrarische gronden. Het initiatief voor de locatie Golfbaan Harderwold was toen al bekend. In de commissie Bestuur, Ruimte en Samenleving d.d. 14 februari 2019 hebben een aantal personen gebruik gemaakt van het spreekrecht met de bedoeling om de raad ertoe te bewegen zich uit te spreken tegen het initiatief. Dat is niet gelukt. Sterker nog, de raad heeft op 21 februari 2019 besloten dat de opgave voor 95 ha grondgebonden zon grotendeels (70 ha) op niet-agrarische gronden moet plaatsvinden. Recent is een project van 4 ha vergund. Het onderhavige project op (een deel van) de Golfbaan Harderwold omvat 36 ha.

Zienswijze 1.2

De ontwerp-omgevingsvergunning is in strijd met de op 16 november 2018 in werken getreden ‘Structuurvisie zon’ van de provincie Flevoland. In de ruimtelijke onderbouwing wordt gesteld dat ‘naar verwachting’ voor Zeewolde 95 ha beschikbaar komt (van de 500 ha). Het project is in strijd met de Structuurvisie zon zolang dit niet helder is. Ook is niet gebleken dat er wettelijk vooroverleg over de aanvraag is gepleegd met de provincie.

Beoordeling 1.2

Op 4 oktober 2018 heeft een bestuurlijk overleg plaatsgevonden waarbij overeenstemming is bereikt over de verdeling van het oppervlaktequotum van 500 ha over de Flevolandse gemeenten.

Inmiddels staat dus vast dat de gemeente Zeewolde planologische medewerking kan verlenen aan maximaal 95 ha grondgebonden zon in het buitengebied.

Er heeft wel degelijk wettelijk vooroverleg met de provincie plaatsgevonden. De principe-aanvraag met bijbehorende ruimtelijke onderbouwing is op 18 december 2018 besproken met diverse vertegenwoordigers van de provincie. Op 11 januari 2019 is een formele reactie op de stukken naar de gemeente gemaild.

Zienswijze 1.3

Het project is in strijd met de ‘Structuurvisie 2022’.

Beoordeling 1.3

Verwezen wordt naar de beoordeling onder 1.1.

Zienswijze 1.4

Er is geen wateradvies gevraagd aan het Waterschap. Alleen een digitale watertoets.

Beoordeling 1.4

Er heeft wel degelijk wettelijk vooroverleg met het waterschap Zuiderzeeland plaatsgevonden. De principe-aanvraag met bijbehorende ruimtelijke onderbouwing is op 18 december 2018 toegezonden. Naast diverse telefonische contacten heeft het Waterschap op 9 januari 2019 een primaire reactie naar de gemeente gemailld. Het definitieve positieve wateradvies is op 14 februari 2019 gemailld. Op 15 februari 2019 heeft de initiatiefnemer een watervergunning bij het Waterschap Zuiderzeeland aangevraagd.

Zienswijze 1.5

Volgens indiener is er ten behoeve van dit project onterecht geen (vormvrije) m.e.r. beoordeling uitgevoerd. Het zonnepark zou zich kwalificeren als 'Industriële installatie bestemd voor de productie van elektriciteit' als bedoeld in artikel D 22.1 van de bijlage bij het Besluit m.e.r. In de uitspraak van de rechtbank Overijssel, waar in de ruimtelijke onderbouwing naar wordt verwezen, wordt volgens indiener ten onrechte geoordeeld dat deze categorie alleen van toepassing is op installaties voor de productie van elektriciteit, stroom én water.

Indiener stelt voorts, onder verwijzing naar een uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland (ECLI:NL:RBNNE:2017:1061) dat het project een activiteit betreft als bedoeld in onderdeel D9 van de bijlage bij het besluit m.e.r., te weten een 'landinrichtingsproject'.

Dat betekent dat een aanmeldingsnotitie overgelegd had moeten worden op basis waarvan een m.e.r. beoordelingsbesluit genomen had moeten worden.

*Beoordeling 1.5***Activiteit D 22.1**

Genoemde uitspraak van de rechtbank Overijssel is gebaseerd op het woord "en" in de omschrijving van de activiteit in kolom 1 en het ontbreken van het woord "of". Niet duidelijk is op welke zinsnede in de nota van toelichting indiener doelt, waardoor dit standpunt van de rechtbank onjuist zou zijn. .

Ook de toevoeging 'thermisch' in kolom 2 onderschrijft het standpunt van de rechtbank dat er (mede) sprake zou moeten zijn van het opwekken van thermische energie, ten einde het project te kunnen scharen onder categorie D 22.1:

"... een vermogen van 200 megawatt (thermisch) of meer ..."

Het zonnepark betreft de opwekking van elektrische energie, met een opgesteld vermogen van circa 48 megawatt.

Activiteit D 9.1

In de door indiener ter onderbouwing genoemde uitspraak (ECLI:NL:RBNNE:2017:1061) stelt de rechtbank het volgende vast:

"Een omgevingsvergunning voor het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan, zoals het bestreden besluit, is geen besluit waarvoor op grond van categorie D9 een m.e.r. beoordeling hoeft te worden uitgevoerd."

Ook voor onderhavig project geldt dat er sprake is van een omgevingsvergunning waarvoor op grond van categorie D9 géén m.e.r. beoordelingsplicht geldt.

Ten overvloede wordt nog opgemerkt dat het project in de uitspraak werd aangemerkt als landinrichtingsproject, maar dat dat voor onderhavig plan niet geldt. Het project waarnaar indiener verwijst betrof een zonnepark dat veel groter is dan onderhavig plan; met een formaat van 117 hectare bereikte dat plan bijna de drempelwaarde van 125 hectare. Het nu voorliggende plan betreft een plangebied van 45 hectare, waarvan het zonnepark zelf een netto oppervlak (dus exclusief landschappelijke inpassing) van 36 hectare betreft.

Daarnaast heeft een 'landinrichtingsproject' blijkens kolom 2 betrekking op de functiewijziging van water, natuur, recreatie of landbouw. De uitspraak waar indiener naar verwijst betrof agrarische gronden en water, in overeenstemming met de genoemde functies in kolom 2, terwijl onderhavige locatie in gebruik is als golfbaan. Er is in dit geval geen sprake van een landinrichtingsproject in de zin van categorie D9 van de bijlage bij het Besluit m.e.r.

Aangezien, zoals in voorgaande alinea's uiteengezet, onderhavig project niet valt onder de categorieën activiteiten zoals opgenomen in de bijlage bij het Besluit m.e.r., is terecht afgezien van het opstellen van een aanmeldingsnotitie en het (op basis daarvan) nemen van een m.e.r. beoordelingsbesluit.

Zienswijze 1.6

Ten onrechte wordt in de ontwerp-omgevingsvergunning geconcludeerd dat negatieve effecten op Natura 2000 gebied uitgesloten zijn. Er is onvoldoende onderbouwd wat het effect van de extra depositie van stikstof in de aanlegfase is op het habitatype Kranswierwateren en het leefgebied van pijlstaart en roerdomp.

Ten onrechte wordt aansluiting gezocht bij de activiteit 'windturbines' voor de effectenanalyse. De aanleg van een zonnepark kan niet vergeleken worden met de aanleg van een windturbine. Een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet is derhalve vereist. De omgevingsvergunning kan pas verleend worden als uit een passende beoordeling is gebleken dat geen effecten op Natura2000 gebied te verwachten zijn.

Beoordeling 1.6

Door Bureau Waardenburg: in de natuurtoets wordt dit degelijk onderbouwd, refererend aan vakliteratuur. Dit betreft niet één enkele zin: "Volgens de effectenindicator is het habitatype Kranswierwateren zeer gevoelig voor stikstofdepositie. Dit is echter het geval indien dit habitatype voorkomt op hogere zandgronden. Bij afgesloten zeearmen geldt een kritische depositiewaarde van >2400 mol/ha/jr (van Dobben et al. 2012). Het leefgebied van pijlstaart en roerdomp is mogelijk gevoelig voor stikstofdepositie (Broekmeyer et al. 2012). Voor voedselrijke ecosystemen als Veluwerandmeren is dit echter niet aannemelijk (Roerdomp is gevoelig in het geval van dotterbloem en matig voedselrijke graslanden, dat is niet van toepassing op Veluwerandmeren). Dit blijkt ook wel uit de soortbeschrijving in het onderzoek van Broekmeyer et al. (2012)."

De effectenindicator heeft een beperkt aantal keuzes in activiteiten. Zonneparken is daar niet één van. Gezien onze ervaringen met beide activiteiten is ons oordeel dat de werkzaamheden bij de aanleg van een windturbine eerder meer impact heeft dan de aanleg van een zonnepark (met name richting fundering e.d.). Echter het enige wat de keuze doet is een selectie maken in de totale mogelijk effecten voor een bepaald N2000 gebied. Om het beeld echter compleet te maken en dus de effectenindicator terzijde te schuiven is in de tabel hieronder opgesomd wat alle potentiële effecten kunnen zijn en welke zijn getoetst in het rapport en de overige zijn niet relevant voor het project, aangezien deze over verandering in soortensamenstelling of populatiedynamiek gaan, of over verandering in (grond)waterstromen of in verandering in dynamiek substraat. Het plangebied ligt buiten het N2000 gebied en heeft nauwelijks tot geen effecten op (grond)waterstromen en zeker niet zoveel dat dit invloed kan hebben op het N2000 gebied.

Er worden geen effecten verwacht van de aanleg van het park op het N2000 gebied en derhalve hoeft er geen passende beoordeling of ontheffing te worden aangevraagd.

Potentiele effecten Veluwerandmeren	Getoetst in rapport	Relevant voor werkzaamheden
Bewuste verandering soortensamenstelling		Nee
Verandering in populatiedynamiek		Nee
Verstoring door mechanische effecten	ja	
Optische verstoring	ja	
Verstoring door trilling	ja	
Verstoring door licht	ja	
Verstoring door geluid	ja	
Verandering dynamiek substraat		Nee
Verandering overstromingsfrequentie		Nee
Verandering stroomsnelheid		Nee
Vernatting		Nee
Verdroging		Nee
Verontreiniging		Nee
Verziltting		Nee
Verzoeting		Nee
Vermesting door N-Depositie uit de lucht	ja	
Verzuring door N-Depositie uit de lucht	ja	
Versnippering	ja	
Oppervlakteverlies	ja	

Zienswijze 1.7

De aan de ontwerpvergunning verbonden voorwaarde met betrekking tot de landschappelijke inpassing is onvoldoende concreet. Verwezen wordt naar een figuur in de ruimtelijke onderbouwing die grofmazig is en geen legenda bevat.

Beoordeling 1.7

In de definitieve vergunning is een voorwaardelijke verplichting opgenomen ten aanzien van de vereiste landschappelijke inpassingen. In deze voorwaardelijke verplichting is opgenomen dat alvorens het zonnepark in gebruik genomen kan worden het plangebied conform landschapsplan moet zijn ingericht.

Zienswijze 1.8

In de ruimtelijke onderbouwing is het aspect lichthinder onvoldoende onderbouwd. Ten onrechte is geen onderzoek gedaan naar reflectie en lichthinder. De landschappelijke inpassing die lichthinder moet voorkomen is onvoldoende geborgd.

Beoordeling 1.8

In de definitieve ruimtelijke onderbouwing is het aspect lichthinder – in relatie tot het recreatiepark en automobilisten op de N302 - nader onderbouwd. Voor de borging van de landschappelijke inpassing wordt verwezen naar beoordeling 1.7.

Zienswijze 1.9

In de ruimtelijke onderbouwing is het aspect geluid onvoldoende onderbouwd. De geluidsproductie van de 12 inverter-transformatorstations wordt niet benoemd. Ten onrechte is geen akoestisch onderzoek uitgevoerd.

Beoordeling 1.9

In de definitieve ruimtelijke onderbouwing is het aspect geluid ten aanzien van de 12 inverter-transformatorstations nader onderbouwd.

Zienswijze 1.10

De economische uitvoerbaarheid van het project is niet geborgd. Er is nog geen overeenkomst gesloten met de gemeente over (onder andere) kostenverhaal. Ook de subsidie (SDE+) is nog niet verleend, terwijl dit absoluut noodzakelijk is voor de bedrijfseconomische haalbaarheid.

Beoordeling 1.10

Op 14 januari 2019 is een zogenaamde 'anterieure overeenkomst' gesloten tussen de gemeente en de initiatiefnemer. In deze overeenkomst zijn afspraken vastgelegd met betrekking tot:

- de tijdelijkheid van het zonnepark (25 jaar)
- financiële (burger)participatie
- gebiedsgebonden bijdrage

Op 29 januari 2019 is een zogenaamde 'Planschadeovereenkomst' gesloten tussen de gemeente en de initiatiefnemer.

De SDE+ subsidie kan pas worden aangevraagd als de initiatiefnemer de beschikking heeft over een verleende omgevingsvergunning.

Zienswijze 1.11

De omgevingsvergunning ten behoeve van de aanleg van de kabel waarmee het zonnepark wordt aangesloten op het elektriciteitsnet is ten onrechte nog niet ingediend. Niet gebleken is dat er voldoende capaciteit op het bestaan de net om het zonnepark aan te sluiten. De uitvoerbaarheid van het project is onvoldoende geborgd.

Beoordeling 1.11

Mogelijk is voor een deel van het tracé van de kabel een omgevingsvergunning noodzakelijk. De gemeente voorziet geen belemmeringen bij de verlening van deze omgevingsvergunning. Meerdere

tracés zijn immers denkbaar. De uitvoerbaarheid is derhalve niet in het geding. Ten behoeve van de reservering van capaciteit op het elektriciteitsnet is door de Cammingha een engineeringsopdracht verstrekt aan Liander. Met het verstrekken van deze opdracht is de benodigde netcapaciteit gereserveerd.

Zienswijze 1.12

1. Uit zienswijze 1.1 t/m 1.11 blijkt dat de omgevingsvergunning voor de activiteit strijdig gebruik niet kan worden verleend. De omgevingsvergunning bouwen kan daardoor ook niet worden verleend.
2. De voorwaarde van tijdelijkheid is in de ontwerpvergunning niet gekoppeld aan de omgevingsvergunning bouwen.
3. Omdat de Welstandscommissie slechts gedeeltelijk akkoord is met het bouwplan kan de omgevingsvergunning bouwen niet worden verleend.

Beoordeling 1.12

1. Zienswijze 1.1 t/m 1.11 geven geen aanleiding om de omgevingsvergunning strijdig gebruik niet te verlenen.
2. In de definitieve vergunning is de voorwaarde van tijdelijkheid gekoppeld aan de activiteiten strijdig gebruik én bouwen.
3. Het landschapsplan is op basis van het advies van de welstandscommissie aangepast. Twee van de drie adviezen zijn overgenomen: aan de zuidoostzijde is om het zicht op het zonnepark te beperken een knotwilgenrij toegevoegd. Tevens is een 'omvormingsplan' voor de houtsingel langs de N302 toegevoegd. Aan het advies van de Welstandscommissie om het zonnepark langs de N302 geheel dicht te zetten is niet tegemoetgekomen. Het college neemt het advies van de commissie in deze niet over. Dit staat de omgevingsvergunning bouwen niet in de weg

2. Haak advocatuur, namens PWZ exploitatiemaatschappij BV, Niasstraat 1 3531 WR Utrecht

Zienswijze 2.1

De gemeenteraad heeft ten onrechte geen verklaring van bedenkingen afgegeven. Het aanwijzingsbesluit van de gemeenteraad d.d. 11 december 2014 is onduidelijk en globaal. Dit betekent dat het besluit wegens strijd met de rechtszekerheid onverbindend is.

En afweging had gemaakt moeten worden of een bestemmingsplanherziening of een projectafwijkingbesluit toegepast dient te worden. Tevens is niet voldaan aan de voorwaarde van vooroverleg met de wettelijke partners.

Als het aanwijzingsbesluit wel verbindend is dan is (subsidiair) van belang dat de realisatie niet (expliciet) in overeenstemming is met de Structuurvisie. Er was dus een verklaring van geen bedenkingen van de raad vereist. Dit gebrek kan niet bij de definitieve vergunningverlening worden hersteld.

Beoordeling 2.1

Primair wordt verwezen wordt naar de beoordeling 1.1.

Wat betreft de bestuurlijke afspraak in bijlage 1 van het aanwijzingsbesluit wordt aanvullend het volgende opgemerkt. Ten eerste kan deze bestuurlijke afspraak niet op één lijn gezet worden met een (juridisch bindende) voorwaarde aan het aanwijzings- c.q. delegatiebesluit. Ten tweede is in dit geval niet per definitie sprake van een “groot project”. Wat betreft de oppervlakte wellicht wel, maar bezien vanuit ruimtelijke en milieueffecten niet. Ten derde staat nergens in de bestuurlijke afspraak dat ingeval van een “groot project” per definitie gekozen wordt voor een planherziening in plaatse van een projectafwijkingbesluit en ook niet dat die afweging voorbehouden is aan de raad.

De keuze voor een projectafwijkingbesluit is (mede) ingegeven door het feit dat er een concreet project wordt aangevraagd dat in één keer zal worden uitgevoerd. Een planherziening biedt in dit geval geen voordelen.

Wat betreft de Structuurvisie 2022 wordt (aanvullend) het volgende opgemerkt. Een structuurvisie als bedoeld in artikel 2.1 van de Wet ruimtelijke ordening bevat de hoofdzaken van het ruimtelijk beleid. Het is een door de raad vastgesteld kader stellend document. Het past bij uitstek in bevoegdheidsverdeling tussen Raad/B & W om dit document aan te wijzen in het kader van artikel 6.5 lid 3 van het Bor. De stelling dat de Structuurvisie 2022 onbeperkte mogelijkheden bevat en inhoudelijke kaders ontbreken kunnen wij niet volgen.

Zoals aangegeven bij de beoordeling 1.1 is ook voldaan aan de verplichting om vooroverleg te plegen als bedoeld in artikel 6.18 Bor (en zoals genoemd in bijlage 1 van het aanwijzingsbesluit).

Zienswijze 2.2

Onduidelijk is aan welke Structuurvisie is getoetst. In de ruimtelijke onderbouwing wordt nauwelijks aandacht besteed aan de relatie van het project met gemeentelijk beleid.

In de tekst van de Structuurvisie is weinig concreets te vinden over het projectgebied.

Beoordeling 2.2

De geldende Structuurvisie 2022 is bij raadsbesluit van 25 april 2013 vastgesteld. Hieraan is het project getoetst.

Het aspect duurzaamheid is een rode draad in de Structuurvisie. Verwezen wordt naar p. 8 (kansen), p. 10 (kernwaarde), p. 12 (ambities), en p. 16 (randvoorwaarde voor ontwikkelingen). Onder het kopje “opgaven” op p. 12 wordt expliciet vermeld:

- Het initiëren en faciliteren van duurzaamheidsprojecten
- Het uitbreiden van mogelijkheden voor alternatieve energie

Het plangebied maakt deel uit van de Transformatiezone randmeer. Op p. 18 van de Structuurvisie wordt de visie voor dit gebied nader beschreven.

De aanleg van een zonnepark op een deel van de bestaande golfbaan Harderwold is daar zeker niet mee in strijd. Het is juist dat in de transformatiezone onder andere de gebiedskwaliteit ‘open agrarisch gebied’ aanwezig is. Maar dat geldt niet voor de onderhavige locatie. Deze locatie zit ingeklemd tussen de provinciale weg (Ganzeweg) en het recreatieterrein Harderwold en heeft op dit moment de bestemming “Sport-Golfbaan” (dus niet agrarisch).

In de ruimtelijke onderbouwing wordt ook een relatie gelegd tussen het project en de energievisie (2017) en het energie uitvoeringsprogramma 2019-2022. Op 20 december 2018 heeft de raad expliciet besloten om ruimte te bieden aan initiatieven op zonneparken op niet-agrarische gronden. Op 21 februari 2019 heeft de raad besloten dat de opgave voor 95 ha grondgebonden zon grotendeels (70 ha) op niet-agrarische gronden moet plaatsvinden. Het onderhavige project op (een deel van) de Golfbaan Harderwold omvat 36 ha en sluit prima aan op het geldende beleid.

Zienswijze 2.3

Het project is in strijd met de Structuurvisie zon van de provincie Flevoland.

Beoordeling 2.3

Het project is getoetst aan het provinciale beleid, en specifiek aan de Structuurvisie zon. Er is vooroverleg gepleegd met de provincie.

In het kader van de terinzagelegging van de ontwerp-omgevingsvergunning heeft de provincie nog expliciet bevestigd dat:

- Het plan onder Structuurvisie zon valt en daardoor meetelt in het oppervlakte quotum
- De bouwstenen goed doorlopen zijn
- De landschappelijke inpassing conform de eisen van de provincie is uitgevoerd
- Afstemming dient plaats te vinden met het infraproject N302 (is gebeurd)

Zienswijze 2.4

Er is geen wateradvies gevraagd aan het Waterschap. Alleen een digitale watertoets.

Beoordeling 2.4

Verwezen wordt naar de beoordeling onder 1.4.

Zienswijze 2.5

Indiener geeft aan dat het project een ontwikkeling van 57 hectare betreft, vrijwel geheel bebouwd, in een gebied dat voorheen niet kon worden bebouwd en niet bebouwd was. Het gaat volgens indiener om een aanzienlijke verharding/bebouwing en verwijst ter vergelijking naar een annotatie bij een uitspraak van de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2018:348, Gst. 2018/63 m.nt. M.A.J. West).

Volgens indiener is er ten onrechte geen aanmeldingsnotitie Mer bij de aanvraag gevoegd en had er een m.e.r. beoordelingsbesluit genomen moeten worden.

Beoordeling 2.5

Het standpunt van indiener dat het project vrijwel geheel bebouwd zou worden, wordt niet gevolgd. Het netto oppervlak van het zonnepark betreft 36 hectare. Ruim 9 hectare wordt gebruikt ten behoeve van landschappelijke inpassing, waterpartijen en groen. De grond onder de zonnepanelen wordt ingezaaid als bloemrijk grasland; er is geenszins sprake van een vrijwel geheel verhard/bebouwd gebied, zoals indiener stelt. Bovendien is in

vergelijking met het huidige gebruik als golfbaan het gebruik als zonnepark te kwalificeren als minder intensief.

Er is geen sprake van een stedelijk ontwikkelingsproject in de zin van het Besluit MER (categorie D 11.2). Verwezen wordt nog naar het standpunt van de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2019:178 en ECLI:NL:RVS:2017:1724) dat voorzieningen op het gebied van energieopwekking en -distributie niet als stedelijke ontwikkeling worden aangemerkt. Genoemd worden: een hoogspanningsverbinding, een windturbinepark en een transformatorstation. Naar het oordeel van de Afdeling is er geen aanleiding voor een andere benadering met betrekking tot een zonnepark, dat naar zijn aard niet wezenlijk verschilt van een windturbinepark. De term “stedelijk ontwikkelingsproject” in de zin van het Bro is niet hetzelfde als in het Besluit m.e.r. maar heeft daar wel raakvlak mee. Vergelijk de uitspraak van de voorzieningenrechter waarbij de overeenkomstigheid van deze begrippen eerder in de afweging werd meegenomen (ECLI:NL:RVS:2016:3279).

Tot slot wordt verwezen naar de beoordeling onder zienswijze 1.5, waar ook geconcludeerd wordt dat voor dit plan geen aanmeldingsnotitie in de zin van het Besluit mer vereist is en er terecht geen m.e.r. beoordelingsbesluit is genomen.

Zienswijze 2.6

Ten onrechte wordt geconcludeerd dat negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen op Natura2000 gebied zijn uitgesloten. Het verlies van het bestaande half natte natuurlandschap en het verloop in het plangebied dat gerealiseerd wordt is niet in het natuuronderzoek meegenomen. De omgevingsvergunning kan pas verleend worden als uit een passende beoordeling is gebleken dat geen effecten op Natura2000 gebied te verwachten zijn.

Beoordeling 2.6

In het plangebied is geen sprake van half natte natuurlandschap. Het betreft een golfbaan, welke regelmatig gemaaid wordt. Tevens zijn hier dagelijks mensen aan het sporten. In de toekomstige situatie zal voor natuur meer rust en ruimte zijn dan in de huidige situatie. Zoals benoemd in de beoordeling van de zienswijze 1.6 is er een grondige toetsing aan de N2000-doelen gevoerd en er zijn geen negatieve effecten te verwachten van het project. Mogelijk dat het project zelfs leidt tot een vermindering van stikstofdepositie, aangezien er alleen in de aanlegfase stikstof zal worden uitgestoten en in de jaren erna nauwelijks sprake zal zijn van stikstofuitstoot. In het huidige gebruik wordt de golfbaan zeer regelmatig gemaaid en vindt er veel recreatie plaats, wat zorgt voor verkeer van en naar de golfbaan. De stikstof die hierbij vrijkomt is mogelijk groter als men kijkt naar het aantal jaren dat het zonnepark in gebruik zal zijn, dan bij het beoogde gebruik als zonnepark. Sowieso is in het rapport Waardenburg afdoende onderbouwd dat er geen stikstofgevoelige soorten of habitats in de omgeving zijn, waar een eventuele toename van stikstof effect op kan hebben.

Het afstromen van water heeft in het huidige plangebied geen significant negatieve effecten op natuurwaarden. De natuurwaarden in het plangebied zijn voornamelijk gebonden aan de doorlopende watergang in het plangebied, welke behouden blijft en zelfs her en der versterkt wordt door uitbreiding van de rietzones. Binnen de toetsing zijn deze aspecten wel

meegenomen (onder meer verandering van het huidige reliëf) in de beoordeling van effecten op (beschermde) natuurwaarden.

Zienswijze 2.7

De landschappelijke inpassing is onvoldoende geborgd.

Beoordeling 2.7

Verwezen wordt naar de beoordeling onder 1.7.

Zienswijze 2.8

Indiener stelt dat de gemeente het golfressort met de golfbaan bewust tezamen en ondeelbaar heeft ingepast. De haalbaarheid/continuïteit van het golfressort komt daardoor direct in gevaar. Volgens indiener ontbreekt het aan uitleg waarom de bestemmingen en de goede ruimtelijke ordening van destijds nu niet meer voldoen. Tenminste had vanuit een goede ruimtelijke ordening overwogen moeten worden wat de consequenties zijn voor de andere helft van het tot op heden als ondeelbaar beschouwde park van golfbaan en golfressort. Onderzocht moet worden of een solitair recreatiepark (dus zonder substantiële golfbaan) nog haalbaar is. Het belang van indiener hierbij is dat hij investeringen heeft gedaan op basis van de gemeentelijke bestemmingsregelingen. Als er een zonnepark naast het villapark ligt, in plaats van een golfbaan, zijn de mogelijkheden tot verkoop en exploitatie aanzienlijk kleiner.

Beoordeling 2.8

Voor een uitgebreide toelichting op de huidige situatie van de golfbaan zij verwezen naar paragraaf 2.1 van de ruimtelijke onderbouwing. Daarin komt naar voren dat de huidige 27-holes golfbaan het ledenaantal ernstig ziet teruglopen en dat het steeds meer van de resterende golfers kiezen voor het lopen van een 9-holes baan. Door de aanleg van het zonnepark blijft er een 9-holes golfbaan over waarvoor een gezonde exploitatie realistisch is. De beoogde situatie is niet dat er een zonnepark naast het villapark komt te liggen, in plaats van een golfbaan. In het plan grenst de 9-holes golfbaan aan het villapark, het zonnepark ligt op grotere afstand. Op deze manier blijft de golfbaan, zij het een kleinere golfbaan, verbonden met het golfressort. Goede ruimtelijke ordening is anticiperen op de veranderende leefomgeving. Het planologisch behouden van de 27-holes golfbaan biedt geen garantie dat deze blijft bestaan, gezien de huidige onrendabele situatie. Met de beoogde ontwikkeling van het zonnepark is een manier gevonden waarbij de golfbaan kan worden voortgezet, de ecologische verbindingen behouden blijven en zelfs versterkt én wordt voorzien in de opwekking van duurzame energie.

Zienswijze 2.9

Het aspect licht en reflectie en het aspect natuur zijn onvoldoende onderzocht.

Beoordeling 2.9

Zienswijze 2.9 is onvoldoende concreet om te beantwoorden.

Zienswijze 2.10

Indiener maakt zich zorgen over het geluid van stevige regen die op de zonnepanelen valt.

Ook wordt volgens indiener geen of niet afdoende aandacht besteedt aan de te verwachten geluidsoverlast van de Inverter- en Transformatorstations (12 stuks).

Beoordeling 2.10

Het geluid van regen is niet onderzoeksplichtig op grond van de Wet geluidhinder. Het is niet aannemelijk te achten dat er daadwerkelijk geluidsoverlast zou plaatsvinden ten gevolge van een stevige regenbui ter plaatse van het zonnepark, vooral doordat er zich tussen het beoogde zonnepark en het villapark de 9-holes golfbaan, bomen en overige beplanting bevindt. Tijdens de regenbui zullen ook de daken van de villa's, de bestaande bebouwing op de golfbaan en overige bestaande verharding geluid veroorzaken, waardoor het zeker niet plausibel is dat het geluid van neervallende regen op de zonnepanelen in de villa's waarneembaar zou zijn. Voor het punt van geluidsoverlast van de Inverter- en Transformatorstations wordt verwezen naar de beoordeling onder 1.9.

Zienswijze 2.11

De economische uitvoerbaarheid van het project is niet geborgd.

Beoordeling 2.11

Verwezen wordt naar de beoordeling onder 1.10.

Zienswijze 2.12

De omgevingsvergunning ten behoeve van de aanleg van de kabel waarmee het zonnepark wordt aangesloten op het elektriciteitsnet is ten onrechte nog niet ingediend. Niet gebleken is dat er voldoende capaciteit op het bestaan de net om het zonnepark aan te sluiten. De uitvoerbaarheid van het project is onvoldoende geborgd.

Beoordeling 2.12

Verwezen wordt naar de beoordeling onder 1.11.

Zienswijze 2.13

Uit zienswijze 1.1 t/m 1.11 blijkt dat de omgevingsvergunning voor de activiteit strijdig gebruik niet kan worden verleend. De omgevingsvergunning bouwen kan daardoor ook niet worden verleend. De voorwaarde van tijdelijkheid is in de ontwerpvergunning niet gekoppeld aan de omgevingsvergunning bouwen. Het plan is niet in overeenstemming met redelijke eisen van welstand.

Beoordeling 2.13

Verwezen wordt naar de beoordeling onder 1.12.1-12.3.

3. Natuurmonumenten, postbus 9955 1243 ZS 's-Graveland

Zienswijze 3.1

De ontwikkeling van een zonnepark binnen het plangebied belemmert de ecologische samenhang van het gebied.

In het verleden is onderzocht of het mogelijk is de golfbaan onderdeel te laten uitmaken van het NNN. Door de aanleg van het zonnepark ontstaat een definitieve scheiding van natuurterreinen wat in strijd wordt geacht met een goede ruimtelijke ordening.

Beoordeling 3.1

Uit de natuurtoets van Bureau Waardenburg komt naar voren dat het zonnepark geen negatieve effecten heeft op de ecologische samenhang in gebied. In de natuurtoets wordt zelfs een verbetering voor het NNN voorspelt.

Het project heeft wel tot gevolg dat uitbreiding van het areaal natuurgebied op deze locatie de komende 25 jaar niet mogelijk is. Maar voor een dergelijke uitbreiding zijn bij de gemeente nooit concrete plannen ingediend, laat staat dat de gemeente hieraan planologische medewerking heeft toegezegd.

Het wensbeeld van Natuurmonumenten voor areaaluitbreiding rechtvaardigt niet de stelling dat de ontwikkeling van een zonnepark de ecologische samenhang van het gebied belemmert.

Bijlage 3.5 bij omgevingsvergunning 18z0004337

Overwegingen mer-beoordeling

Initiatiefnemer heeft op 15 juli 2019 een aanmeldingsnotitie vorm vrije mer-beoordeling ingediend. Deze aanmeldingsnotitie is in bijlage 3.6 opgenomen. Het college heeft op 27 augustus 2019 besloten dat op basis van deze aanmeldingsnotitie geen milieueffectrapportage nodig is.

Kenmerken van het project

De realisatie van een zonnepark zorgt niet voor belemmeringen wat betreft gebruik van natuurlijke hulpbronnen, productie van afvalstoffen, verontreiniging en hinder. Ook is er gezien de aard van de ontwikkeling geen verhoogd risico voor de menselijke gezondheid door ongevallen en/of rampen.

Plaats van het project

Het bestaande gebruik van het plangebied als golfterrein en de beperkte aanwezigheid van natuurlijke hulpbronnen in het plangebied zorgen ervoor dat het project zich niet in een qua milieu kwetsbaar gebied bevindt. Het plangebied ligt niet binnen gevoelige gebieden op basis van ecologie, landschappelijke, archeologische en cultuurhistorisch waarden en wateraspecten.

Kenmerken van de potentiële effecten

Gezien het huidige gebruik als golfterrein en de aard van de ontwikkeling (realisatie van een zonnepark) is er geen sprake van onevenredige nadelige effecten voor het milieu in de omgeving.

Conclusie

Uit de aanmeldingsnotitie blijkt dat negatieve effecten op het milieu kunnen worden uitgesloten. Het project zonnepark Zeewolde is geen ontwikkeling die een forse invloed heeft op het milieu in de omgeving.

Bijlage 3.6 bij omgevingsvergunning 18z0004337

Aanmeldingsnotitie mer-beoordeling

Verwezen wordt naar bijgevoegde Aanmeldingsnotitie vorm vrije mer-beoordeling van buro SRO d.d. 15 juli 2019

Bijlage 4 bij omgevingsvergunning 18z0004337

Overzicht van wijzigingen t.o.v. ontwerpbesluit

Ten opzichte van het ontwerpbesluit zijn in de vergunning de volgende wijzigingen aangebracht:

1. de kleur van het inkoopstation en de transformatoren is gewijzigd naar een donkere kleur grijs, hiertoe is een gewijzigde tekening van het *Inkoopstation Plattegrond, doorsneden en gevelaanzichten* aan de stukken toegevoegd;
2. de landschappelijke inpassing is aangepast, aan de zuidoost zijde zijn groepjes knotwilgen toegevoegd (het landschapsplan als onderdeel van het de ruimtelijke onderbouwing alsmede de ruimtelijke onderbouwing zelf zijn hierop aangepast), ook is met een beplantingsplan een meer gedetailleerde invulling gegeven aan het landschapsplan.
3. de voorwaarde voor landschappelijke inpassing is aangepast (zie bijlage 3.3 voorwaarde 2 en 3);
4. de voorwaarde opgenomen in bijlage 3.3 inzake de instandhoudingstermijn is ook als voorwaarde opgenomen in bijlage 2.3;
5. de ruimtelijke onderbouwing (bijlage 3.2) is op enkele onderdelen aangepast ;
6. het college van burgemeester en wethouders heeft op 27 augustus 2019 besloten dat er geen milieueffectrapportage nodig is, hiervoor zijn 2 aparte bijlagen 3.5 en 3.6 aan de vergunning toegevoegd

Bijlage 5 bij omgevingsvergunning 18z0004337

Mogelijkheden zienswijzen, bezwaar en beroep*Bezwaar mogelijkheden tegen legesaanslag:*

Tegen de legesaanslag kunt u bezwaar instellen.

Het bezwaarschrift moet -ondertekend- worden ingediend binnen zes weken na de dag waarop het besluit is uitgereikt of verzonden.

In het bezwaarschrift moet u in ieder geval het volgende vermelden:

- de naam en het adres van de indiener;
- de dagtekening;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- de gronden van het bezwaar.

Voordat op het bezwaar wordt beslist, wordt u in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. Het horen kan echter achterwege blijven, indien:

- het bezwaarschrift kennelijk niet-ontvankelijk is;
- het bezwaar kennelijk ongegrond is;
- de belanghebbenden hebben verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord; of
- aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Beroepsmogelijkheid tegen de omgevingsvergunning:

Tegen dit besluit kan beroep worden ingesteld bij de Rechtbank Midden Nederland, Afdeling bestuursrecht, Postbus 16005, 3500 DA UTRECHT, wanneer u belanghebbende bent, en:

- tijdig een zienswijze naar voren hebt gebracht over het ontwerpbesluit of aantoon dat u hiertoe redelijkerwijs niet in staat bent geweest.
- het definitieve besluit afwijkt van het ontwerpbesluit.

Het beroepschrift dient de gronden van het beroep te bevatten en dient te zijn ondertekend.

In het beroepschrift moet in ieder geval het volgende worden vermeld:

- de naam en het adres van de indiener;
- de dagtekening;
- een omschrijving van het besluit waartegen het beroep is gericht;
- de gronden van het beroep.

De termijn waarbinnen beroep moet zijn ingesteld bedraagt 6 weken.

Wanneer een beroepschrift is ingediend, kan tevens bij de voorzieningenrechter van de rechtbank Midden Nederland worden verzocht een voorlopige voorziening te treffen. De voorzieningenrechter gaat hiertoe alleen over indien, gelet op de betrokken belangen, onverwijlde spoed dat vereist.

Het verzoekschrift tot het treffen van een voorlopige voorziening, moet worden gericht tot de voorzieningenrechter van de rechtbank Midden Nederland, Afdeling bestuursrecht, Postbus 16005, 3500 DA UTRECHT.

Aan de indiener van het verzoek wordt door de griffier van de rechtbank een griffierecht geheven.

Voor het instellen van beroep en het verzoek om een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd.

Inwerkingtreding besluit:

De vergunning treedt een dag na afloop van de beroepstermijn in werking, tenzij tijdens deze termijn beroep wordt ingesteld en tevens een verzoek om een voorlopige voorziening is gedaan bij de rechtbank. De vergunning treedt niet in werking voordat op dat verzoek is beslist.

Meer informatie vindt u op onze website www.zeewolde.nl

RUIMTELIJKE ONDERBOUWING ZONNEPARK HARDERWOLD

Rho

—
ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE

Behoort bij besluit van burgemeester
en wethouders

Zaaknummer 18z0004337

Namens dezen,

Hoofd Afdeling Ruimte

**RUIMTELIJKE ONDERBOUWING ZONNEPARK HAR-
DERWOLD**

CODE 20181768 / 23-07-2019

INHOUDSOPGAVE

blz

1. INLEIDING	1
1. 1. Aanleiding	1
1. 2. Het projectgebied	1
1. 3. Planologische regeling	2
1. 4. Leeswijzer	3
2. PLANBESCHRIJVING	4
2. 1. Bestaande situatie	4
2. 2. Nieuwe situatie	7
2. 3. Landschappelijke inpassing	9
2. 4. Functionele inpassing	9
2. 5. Ecologische visie	9
3. BELEIDSKADER	10
3. 1. Rijksbeleid	10
3. 2. Provinciaal beleid	10
3. 3. Gemeentelijk beleid	19
4. OMGEVINGSASPECTEN	22
4. 1. Milieueffectrapportage	23
4. 2. Milieuzonering	22
4. 3. Ecologie	23
4. 4. Luchtkwaliteit en verkeer	28
4. 5. Archeologie	28
4. 6. Cultuurhistorie	30
4. 7. Water	30
4. 8. Bodem	31
4. 9. Geluid	32
4. 10. Externe veiligheid	33
4. 11. Kabels en leidingen	33
4. 12. Lichthinder	34
5. UITVOERBAARHEID	35
5. 1. Maatschappelijke uitvoerbaarheid	35
5. 2. Economische uitvoerbaarheid	36
6. CONCLUSIE	37

Bijlage 1	Ecologisch onderzoek
Bijlage 2	Landschappelijke inpassing
Bijlage 3	Watertoets

1. INLEIDING

1. 1. Aanleiding

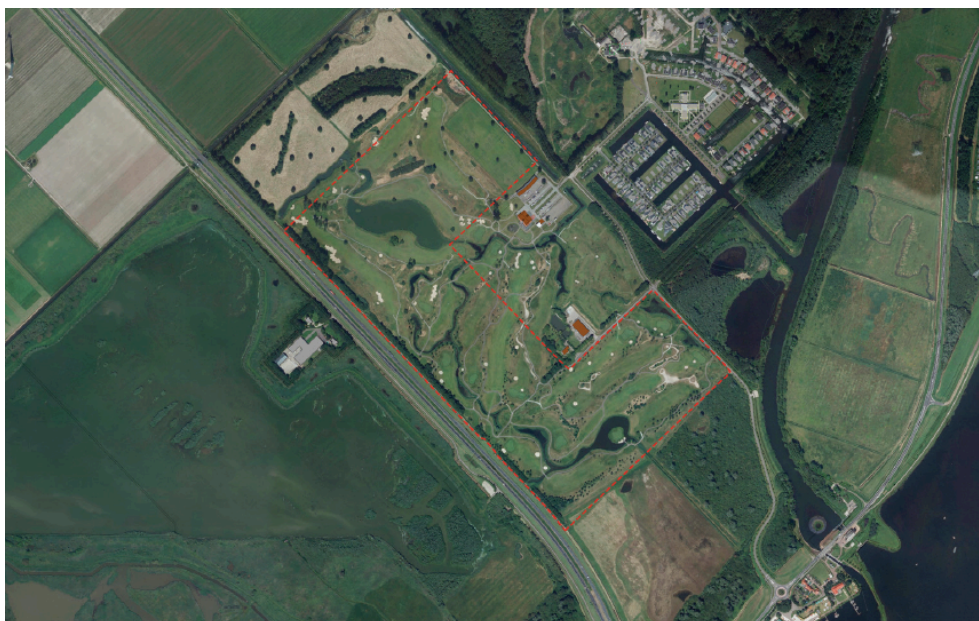
In het buitengebied, ten noorden van Harderwijk, ligt aan de Pluvierenweg 5, een groot-schalig recreatiegebied. Het voornemen is om op de gronden van het bestaande golf-terrein in dit recreatiegebied een zonnepark van netto 36 hectare te realiseren. Het zonnepark zal een vermogen krijgen van circa 48 MWp. Hiermee kunnen 13.000 huishoudens van stroom worden voorzien en wordt de uitstoot van 18.600 ton CO² per jaar vermeden.

De gewenste situatie kan niet plaatsvinden op basis van de huidige planologische regeling, energiewinning is niet toegestaan binnen het vigerende bestemmingsplan. Mede vanwege haar duurzaamheidsambitie staat de gemeente Zeewolde positief tegenover het initiatief. Het college van B&W heeft besloten om in principe medewerking te verlenen aan de aanleg van het zonnepark.

Op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) wordt een aanvraag ingediend voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor maximaal 25 jaar, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan. Voorwaarde hierbij is dat de activiteit niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening. Om dit te kunnen aantonen is een ruimtelijke onderbouwing noodzakelijk. Deze notitie voorziet hierin.

1. 2. Het projectgebied

Het projectgebied van deze ruimtelijke onderbouwing ligt aan de Pluvierenweg 5 te Zeewolde. Het gebied bevindt zich op de gronden rondom golfclub Golf4All. De ligging en begrenzing van het projectgebied is weergegeven in figuur 1. Het betreft de kadastrale percelen gemeente Zeewolde, Sectie L, nummers 837, 758 en 1059. De omvang van het plangebied is 45 hectare. Het zonnepark beslaat 36 hectare. De overige 9 hectare bestaat uit natuur en landschapselementen.

Figuur 1 Situering projectgebied

1. 3. Planologische regeling

De planologische mogelijkheden binnen het projectgebied zijn geregeld in het bestemmingsplan 'Harderwold e.o.' van de gemeente Zeewolde, vastgesteld op 26 september 2013.

Figuur 2 geeft een weergave van het geldende bestemmingsplan. Het perceel heeft grotendeels de enkelbestemming 'Sport - Golfbaan'. Een strook van 17 meter aan de zuidzijde van het plangebied heeft de bestemming 'Natuur'. De bestemming 'Sport-Golfbaan' is bedoeld voor een golfbaan, waarbij de instandhouding van de landschappelijke en natuurlijke waarden wordt nagestreefd.

De bestemming 'Natuur' binnen de strook van 17 meter komt niet overeen met de daadwerkelijke situatie. Ook in de Provinciale verordening is de strook niet aangeduid als natuur. Geconcludeerd kan worden dat de strook van 17 meter in het vigerende bestemmingsplan per abuis is bestemd als 'Natuur'.

Het opwekken van een grootschalige duurzame energieopwekking is niet mogelijk op basis van de geldende bestemmingen.

Figuur 2 Weergave vigerend bestemmingsplan

1. 4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van deze ruimtelijke onderbouwing wordt de beschrijving van de ontwikkeling gegeven. Hoofdstuk 3 beschrijft het beleidskader voor dit gebied. Daarbij wordt ingegaan op het beleid van het rijk, de provincie en de gemeente. Hoofdstuk 4 beschrijft de omgevingsaspecten waaraan de situatie is getoetst. In hoofdstuk 5 wordt de uitvoerbaarheid van het project toegelicht. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de maatschappelijke en economische uitvoerbaarheid. Hoofdstuk 6 sluit af met de afwegingen en conclusies.

2. PLANBESCHRIJVING

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bestaande situatie en de nieuwe situatie. De bestaande situatie is van belang voor de beoordeling van de inpassing van de gewenste ontwikkeling. De nieuwe situatie is van belang voor de beoordeling van de aanvaardbaarheid van het zonnepark.

2. 1. Bestaande situatie

Het projectgebied ligt ten noorden van de kern Harderwijk. Het gebied is gelegen tussen de twee natuurgebieden Harderwold en Harderbroek, tussen de N302 en de Pluvierenweg.

Het projectgebied wordt aan de noordzijde begrensd door een strook natuur. Dit betreft een ecologische verbindingszone tussen het natuurgebied, Harderwold, ten oosten en het natuurgebied, Harderbroek, ten westen van het projectgebied.

Aan de westkant grenst het gebied aan de te behouden gronden van de golfbaan, aan de zuidkant aan agrarische gronden met aangrenzend het Veluwemeer en aan de westkant aan de provinciale weg N302.

Het projectgebied ligt in een zone van (grootschalige) recreatieve voorzieningen langs het Veluwemeer. Figuur 3 en 4 geeft een overzicht van de bestaande situatie weer. Figuur 5 een aanzicht vanaf de N302.

Het plangebied zelf is op dit moment ingericht ten behoeve van een golfbaan. Dit gebied maakt deel uit van een landschap dat afwijkt van de oorspronkelijke ontginningsstructuur van de polder. Enkel het slotenpatroon aan de noordoost en zuidwestkant vormt het enige tastbare onderdeel.

Het huidige golfterrein kent een (typische) parkachtige structuur met waterpartijen, (jong)groen en hoogteverschillen. Daarnaast loopt er een belangrijke waterverbinding over het golfterrein, waarmee de twee natuurgebieden hydrologisch gezien met elkaar in verbinding staan.

Huidige exploitatie

Een gezonde exploitatie van een 27-holes golfbaan is in deze huidige tijd niet eenvoudig vanwege de hoge onderhoudskosten in combinatie met het afnemen van de populariteit van de golfsport, waarbij ook het aantal leden van de golfvereniging de afgelopen jaren met 50% is afgenomen. De grote concurrentie van de vele andere golfbanen in de nabije omgeving speelt daarbij een belangrijke rol.

De afgelopen jaren is er een tendens gekomen dat er steeds meer golfers voor kiezen om een 9-holes baan te gaan lopen in plaats van een 18-holes baan. De golfbaan wil hier graag op anticiperen en heeft ervoor gekozen om terug te gaan naar een 9-holes golfbaan en voor de resterende 18-holes een herbestemming aan te vragen voor de aanleg van een zonnepark. De exploitant/eigenaar verwacht door deze aanpassing van de golfbaan alsnog weer een gezonde exploitatie voor elkaar te krijgen. De volgende paragraaf gaat nader in op de gewenste situatie.

Figuur 3 Huidige situatie projectgebied

Figuur 4 Huidige situatie projectgebied

Figuur 5 Aanzicht projectgebied vanaf de N302

2. 2. Nieuwe situatie

Het voornemen is om circa 36 hectare zonnepark te realiseren. De overige gronden worden gebruikt ten behoeve van de landschappelijke inpassing en het creëren van een ecologische meerwaarde.

Het zonnepark zal 25 jaar worden geëxploiteerd. Het opgestelde vermogen is hierbij totaal circa 48 MW. Het plan kan ongeveer 13.000 huishoudens van schone en lokaal opgewekte energie voorzien.

In figuur 6 is de inrichtingstekening inclusief landschappelijke inpassing van het zonnepark weergegeven. Voor de exacte technische uitvoering en inrichting van het zonnepark wordt verwezen naar de technische tekeningen die als bijlage bij de omgevingsvergunning zijn toegevoegd.

Multifunctioneel ruimtegebruik

Met de realisatie van het zonnepark is sprake van multifunctioneel ruimtegebruik. Het park wordt namelijk ook ingericht voor schapen die onder de panelen kunnen grazen. Daarnaast wordt de omgeving bij het zonnepark betrokken door het park toegankelijk te maken voor bewoners, scholen en plaatselijke groepen ten behoeve van educatieve doeleinden en wordt zoveel mogelijk aandacht besteedt aan het versterken van ecologische waarden.

De waterpartijen binnen het plangebied vormen een hydrologische verbinding tussen de twee naastgelegen natuurgebieden. In het plan wordt de waterverbinding in stand gehouden. Daarnaast worden ze verrijkt door de oevers op sommige punten te verbreden en/ of diervriendelijker te maken. Het zuidelijke gedeelte van de watergang wordt verwijderd en vervangen door een greppel, vanaf het punt waar de watergang zijn doorgang heeft onder de N302 door naar het Harderbroek. Dit heeft als voordeel dat aan het natte natuurgebied ten zuiden van het plangebied minder water wordt onttrokken. Om het effect van de greppel op de natte natuur en op dijkveiligheid te kunnen overzien wordt, op verzoek van de provincie Flevoland, een hydrologisch onderzoek uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek zal worden bepaald of de watergang vervangen wordt door een greppel of door een nieuwe watergang aan de rand van het plangebied.

Om de biodiversiteit te versterken wordt in het gehele zonnepark een basis gelegd met insecten aantrekkend bloemrijk grasland. Daarbij zal een ecologisch zaadmengsel worden toegepast, passend bij de aanwezige grondsoort. Paragraaf 2.5 gaat nader in op de ecologische visie voor het zonnepark.

Er is hiermee sprake van een innovatief initiatief dat meer biedt dan alleen opwekking van energie.

Figuur 6 Inrichtingstekening zonnepark

Constructie zonnepanelen

De panelen worden in rijen opgesteld. De oriëntatie van de panelen is zuid gericht. Om de panelen optimaal te situeren voor het opvangen van zonnestrallen wordt het hoogste punt van de panelen op 2,5 meter geplaatst en het laagste deel op 0,8 meter. Door de minimale hoogte van 0,8 meter worden de weersinvloeden zoals regen en wind en lichttoetreding zo min mogelijk beïnvloed.

Daarnaast biedt dit voldoende ruimte om schapen onder de panelen te laten grazen.

Infrastructuur en bebouwing

Om de stroom op het openbare net te kunnen zetten, is de volgende infrastructuur nodig:

- **Kabels.** Kabels die het zonnepark aansluiten op het net. De kabel zal gelegd worden naar de aansluiting op een station van Liander.
- **Technische ruimtes.** In het gebied zijn daarnaast technische ruimtes nodig. De hoogte van de gebouwen bedraagt maximaal 3,56 meter. De situering van de verschillende gebouwen is weergegeven op de landschappelijke - en technische tekeningen die als bijlage bij de omgevingsvergunning zijn toegevoegd.
- **Hekwerk.** Vanuit ecologisch perspectief is het van groot belang dat het zonnepark niet wordt afgesloten door een hekwerk. Derhalve wordt grotendeels gebruik gemaakt van bestaande hekwerken en watergangen.

2. 3. Landschappelijke inpassing

Een zonnepark is in het algemeen een ingreep die opvalt in het landschap. Daarom is gekozen voor een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing die past binnen de landschappelijke kenmerken van de omgeving. Het landschapsplan is als bijlage 2 bij de onderbouwing toegevoegd. Op grond van een analyse van het landschap, de bestaande ecologische waarden en de ruimtelijke kenmerken van een zonnepark is een visie geformuleerd over de gewenste landschappelijke inpassing. Deze is vervolgens uitgewerkt in het landschapsplan dat als bijlage bij voorliggende ruimtelijke onderbouwing hoort. Het landschapsplan bevat tevens een beplantingsplan waarin de precieze locatie, de toe te passen soorten en de omvang van de toe te voegen beplanting is uitgewerkt. In figuur 6 is de inrichting inclusief landschappelijke inpassing weergegeven.

Voorwaardelijke verplichting

In de omgevingsvergunning wordt een voorwaardelijke verplichting opgenomen ter borging van de landschappelijke inpassing. Het gebruik van de gronden ten behoeve van het zonnepark is uitsluitend toegestaan indien de inrichting en inpassing van de gronden conform het landschapsinrichtingsplan, dat als bijlage 2 bij deze onderbouwing is gevoegd, wordt gerealiseerd en in stand wordt gehouden.

2. 4. Functionele inpassing

Functioneel is sprake van een nieuwe bedrijfsmatige functie in het buitengebied. Het gebied verandert van een recreatie/sportgebied in een energie productielandschap. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de relevantie milieuaspecten die gepaard gaan met een zonnepark. Geconcludeerd wordt dat er in de beoogde situatie is sprake van een verantwoorde milieusituatie.

2. 5. Ecologische visie

In samenwerking met een ecologisch bureau is een ecologische visie voor het zonnepark opgesteld. Het doel is om de biodiversiteit in het projectgebied te versterken. Voor een uitgebreide beschrijving hiervan wordt verwezen naar het ecologisch rapport dat als bijlage bij deze onderbouwing is toegevoegd. Hierna wordt kort op de visie ingegaan.

De wens is om een zonnepark te realiseren dat zowel energie levert, maar ook een voorbeeldproject kan zijn voor duurzaamheid, integraal ontwerp en dicht gelegen is tegen een 9 holes golfbaan en natuurgebied. Naast een zo optimale opstelling van de panelen is er dus ruimte voor natuurwaarden. In dit geval is vooral de waterpartij van grote waarde. In de visie zijn uitgangspunten vanuit ecologie opgenomen. Bij de uitwerking van het ontwerp is rekening gehouden met deze ecologische uitgangspunten. Door het volgen van de uitgangspunten zal het gebied in de toekomstige situatie zelfs een verbetering opleveren voor het Natuurnetwerk Nederland.

3. BELEIDSKADER

3. 1. Rijksbeleid

3.1.1. Structuurvisie infrastructuur en Ruimte en Barro

Met de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte zet het Rijk in op het beschermen van 14 nationale belangen. In het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) worden regels opgenomen om het beleid uit de Structuurvisie te verwezenlijken. Het is primair de taak van provincies en gemeenten om voldoende ruimte te bieden voor duurzame energievoorziening (zoals zonne-energie en biomassa). Het ruimtelijk rijksbeleid voor (duurzame) energie beperkt zich daarom enkel tot grootschalige windenergie op land en op zee, gelet op de grote invloed op de omgeving en de omvang van deze opgave. Voor andere energiefuncties is geen nationaal ruimtelijk beleid nodig naast het faciliteren van ontwikkelingen door het aanpassen van wet- en regelgeving en het delen en ontwikkelen van kennis.

3.1.2. Besluit ruimtelijke ordening

Om zorgvuldig ruimtegebruik te stimuleren is in het Besluit ruimtelijke ordening de ladder voor duurzame verstedelijking opgenomen (artikel 3.1.6 lid 2). Voor een stedelijke ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied moet worden gemotiveerd waarom deze niet binnen bestaand stedelijk gebied wordt gerealiseerd en moet worden aangetoond of er behoefte is in de relevante regio.

Afweging rijksbeleid

In het projectgebied spelen geen Nationale Belangen die zijn opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte of in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. Daarnaast geeft het rijk aan dat op basis van jurisprudentie installaties voor het opwekken van duurzame energie, zoals windmolens, mestvergisters en zonneparken niet beschouwd worden als nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Zie hiervoor onder andere de uitspraak van 16 maart 2016 onder ECLI:NL: RVS:2016:709. Dit maakt dat de ladder voor duurzame verstedelijking niet van toepassing is voor dit initiatief.

3. 2. Provinciaal beleid

3.2.1. Omgevingsplan 2006

In het omgevingsplan 2006 heeft de provincie Flevoland haar integrale omgevingsbeleid voor de periode 2006-2015 neergelegd, met een doorkijk naar 2030. Het plan is voor het laatst herzien op 12 juli 2016.

In het document geeft de provincie aan in Nederland voorop te lopen met het opwekken van duurzame energie en wil deze positie behouden. Daarbij is de doelstelling gezet om in 2030 voor 50% van de energiebehoefte energieneutraal te zijn. Zonne-energie past in deze doelstelling en draagt daarmee bij aan de ambities van de provincie op het gebied van duurzaamheid. Het omgevingsplan biedt echter geen specifieke beleidsruimte voor grondgebonden zonneparken.

3.2.2. Omgevingsvisie Flevoland - FlevolandStraks

De Omgevingsvisie FlevolandStraks (vastgesteld op 8 september 2017) geeft de visie van de provincie Flevoland op de toekomst van dit gebied. De visie gaat over de periode tot 2030 en verder. De provincie geeft in de visie aan dat het ruimte wil geven voor duurzame ontwikkelingen met oog voor fysieke, sociale en economische aspecten. Deze toekomst maken we samen: inwoners, bedrijven, organisaties, overheden.

De provincie wil namelijk in 2030 en verder bekend staan als provincie die draait op duurzame energie. Vanuit historisch perspectief doet de provincie dit door middel van windmolens. Nieuwe technieken hebben zich echter ontwikkeld en de provincie wil deze gaan toepassen en zo meewerken aan de energietransitie in Flevoland. Zonneparken worden hierin ook genoemd. De provincie wil hierin ruimte bieden voor zowel kleinschalige als grootschalige energieopwekking. De lusten (economische profijt) en lasten (ruimtelijke impact) dient hierbij in evenwicht te zijn.

In de visie staan de belangrijkste onderwerpen en ambities voor de toekomst van Flevoland. In de Omgevingsvisie wordt onderscheid gemaakt in kernopgaven en strategische opgaven. Deze opgaven hebben een tijdshorizon van circa tien tot vijftien jaar.

De drie kernopgaven zijn: het Verhaal van Flevoland (fysieke omgeving), krachtige Samenleving (sociaal-economische omgeving) en ruimte voor Initiatief (bestuurlijke omgeving). De strategische opgaven zijn: duurzame energie en regionale kracht.

Voor de ontwikkelingen die dit project mogelijk maken zijn de opgaven: het Verhaal van Flevoland, ruimte voor initiatief, duurzame energie, circulaire economie en landbouw: meerdere smaken de opgaven waaraan bijdragen wordt. Met dit project is namelijk sprake van een particulier initiatief waarmee de kans wordt aangegrepen om nieuwe ontwikkelingen in combinatie met duurzame energie mogelijk te maken. Hierna worden de relevante opgaven benoemd en beschreven.

Kernopgave: Het verhaal van Flevoland.

In deze opgave wil de provincie laten zien waar ze vandaan komen. In 2030 en verder wil Flevoland de kroon op de eeuwenlange Hollandse inpolderingstraditie zijn. Dan staat Flevoland wereldwijd bekend als een 20e-eeuws wederopbouwlandschap met herinneringen uit een verder verleden.

De provincie wil dit bereiken door mensen het lef te laten hebben om de kansen voor nieuwe ontwikkelingen te pakken; zoals transformatie in de landbouw en duurzame energie.

Kernopgave: Ruimte voor Initiatief

De provincie wil er zijn voor zijn inwoners en wil de krachten vanuit de samenleving dan ook benutten. Hiervoor bieden ze ruimte voor ondernemers en mensen die hun droom willen realiseren. Iedereen die wil bijdragen aan een duurzame toekomst van Flevoland is van harte uitgenodigd.

Strategische opgave: Duurzame Energie

Nationaal en internationaal zijn afspraken gemaakt voor een CO²-arme energievoorziening en dat betekent dat we ons energiegebruik moeten veranderen. Het opwekken van duurzame energie is een deel van de geschiedenis van Flevoland geweest. De provincie wil dan ook een provincie worden die draait op duurzame energie en wil dan ook ruimte scheppen voor het opwekken van duurzame energie. Dit gaat zowel om kleinschalige als grootschalige opwekking.

Strategische opgave: Circulaire Economie

Voor Flevoland ligt in de omschakeling naar een circulaire economie een kans. In een circulaire economie worden materialen eendeloos hergebruikt en zijn producten zoveel mogelijk gemaakt van hernieuwbaar materiaal. In 2030 en verder staat Flevoland bekend als de grondstoffenleverancier voor de circulaire economie. (Rest)stromen uit de landbouw, bedrijven en huishoudens worden geschikt gemaakt voor duurzaam (her)gebruik. Groene grondstoffen en gebruikte materialen worden zodanig bewerkt dat ze snel en gemakkelijk hun weg vinden naar bestaande en nieuwe afzetmarkten, in Flevoland, in Nederland en wereldwijd.

3.2.3. Startnotitie beleidsuitwerking zonne-energie in Flevoland

Duurzame energie is een strategische opgave in de concept Omgevingsvisie Flevoland. De koers voor duurzame energie richt zich op drie lijnen: energie neutrale steden en dorpen, ruimte voor energie en goed voorbeeld. Deze drie lijnen dragen bij aan het realiseren van de gestelde ambitie om in 2050 een energie neutrale en gasvrije provincie te zijn. Daarvoor wordt ruimte geboden aan windenergie (Regioplan Wind) en ingezet op circa 1.000 hectare grondgebonden zon in het landelijk gebied. Ervan uitgaande dat tegelijkertijd de ruimte voor zon in het stedelijk gebied maximaal wordt benut.

Het huidige provinciale ruimtelijke beleid biedt op dit moment nog geen ruimte aan grondgebonden zon. De provincie werkt aan een nieuw kader. Door ruimte te bieden aan zon biedt de provincie ruimte aan initiatief en beweegt mee met de maatschappelijke vraag.

Onderhavig project voorziet in de bouw van een zonnepark van circa 36 hectare. Deze vindt plaats in het landelijk gebied. Hierdoor wordt bijgedragen aan de doelstelling van de provincie om 1.000 hectare grondgebonden zon te realiseren.

3.2.4. Structuurvisie Zon

De Structuurvisie Zon is op 18 juli 2018 vastgesteld. In dit document wordt het beleidskader ten behoeve van het opwekken van grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied weergegeven. De Structuurvisie Zon (2018) is een verruiming van provinciaal beleid uit het Omgevingsplan Flevoland (OPF) 2006. Dit houdt in het toestaan van bouwwerken buiten het agrarische bouwperceel voor wat betreft installaties voor grondgebonden zonne-energie.

Opgave

De energieopgave van Flevoland is groot. Om als regio in 2050 energieneutraal te zijn is, naast het verminderen van het energieverbruik, 41,5 Petajoules (PJ) duurzame energie op te wekken noodzakelijk. Dit volgt uit het onderzoek 'Verkenning energietransitie Flevoland' dat in 2015 door ECN, Posad en Ecofys is uitgevoerd.

Deze hernieuwbare energie kan op verschillende manieren worden opgewekt (o.a. wind, biomassa, geothermie, zon). 15 PJ van de opgave dient te worden gewonnen met het opwekken van zonne-energie.

Het uitgangspunt is dat maximaal 2/3 hiervan (10 PJ) op daken gerealiseerd kan worden. Dit is, op basis van experts, een optimistische inschatting van het maximum wat gerealiseerd kan worden op het beschikbare dakoppervlak in Flevoland. Het realiseren hiervan is een ingewikkelde opgave, gaandeweg moet duidelijk worden of dit doel realiseerbaar is. Hiermee moet op de helft van al het beschikbare dakoppervlak in Flevoland (woningen, bedrijven, agrarische gebouwen, etc.) zonne-energie worden geproduceerd.

Zodoende is er dan opwekking nodig van minimaal 5 PJ grondgebonden zonne-energie. Hiervan kan circa 1,5 PJ grondgebonden zonne-energie in het Stedelijk Gebied worden opgewekt. Bijvoorbeeld door braakliggende (bedrijven)terreinen (tijdelijk) in te richten met zonnepanelen.

De ambitie is dat er in 2025 minimaal 3,5 PJ energie wordt opgewekt in het landelijk gebied door middel van grondgebonden zonne-energie. Dit vertaalt zich ruimtelijk in een minimaal benodigd oppervlakte zonnepanelen in het landelijk gebied van 1.000 hectare. Dit is de maximale hoeveelheid grond die de provincie op dit moment zien als bijdrage aan de invulling van de Flevolandse energieopgave. Als uit nieuwe inzichten blijkt dat de opgave anders is, dan kan dit worden bijgesteld. In het beleid wordt echter ruimte geboden voor 500 hectare middels een verdelingssystematiek. Onderhavig project past binnen het aantal hectaren van 95 dat naar verwachting beschikbaar komt voor gemeente Zeewolde.

De locatie is gelegen in het landelijke gebied. Door op deze locatie een zonnepark te realiseren wordt bijgedragen aan de ambitie van de provincie Flevoland. De ontwikkeling is daarmee in lijn met de provinciale (ontwerp) Structuurvisie Zon.

Voor de invulling van de opgave heeft de provincie een aantal bouwstenen ontwikkeld. Initiatieven dienen te voldoen aan deze bouwstenen. Voor het initiatief heeft de ontwikkelaar een ruimtelijke onderbouwing opgesteld waarbij de verschillende bouwstenen behandeld worden. Geconcludeerd wordt dat het initiatief voldoet aan het gevraagde uit de verschillende bouwstenen.

1. Bouwsteen I Initiatief staat centraal

De provincie biedt ruimte aan initiatieven die bijdragen aan de realisatie van de opgave duurzame energie en matchen met het verhaal van Flevoland. Dit betekent echter niet 'u vraagt, wij draaien'. Vanuit het initiatief zal aangetoond moeten worden hoe het initiatief past in de opgave.

Initiatieven worden integraal benaderd en gezien vanuit ruimtelijk, maatschappelijk en economisch perspectief. Initiatiefnemers zijn gebaat bij overheden die als één overheid optreden. De provincie geeft gemeenten de gelegenheid het voortouw te nemen om invulling

te geven aan het bieden van ruimte voor grondgebonden zon in lijn met deze gedachte en de andere vijf bouwstenen.

De projectbijdrage aan realisatie opgave duurzame energie

De provincie Flevoland heeft de ambitie om in 2035 energieneutraal en in 2050 aardgasloos te zijn. Dat wil zeggen dat in 2035 in Flevoland jaarlijks evenveel hernieuwbare energie wordt geproduceerd als er wordt verbruikt. Concreet houdt dit in dat Flevoland in 2030 bekend staat als de provincie die draait op duurzame energie. Onder andere doordat er voldoende ruimte is voor Flevolandse om zelf hun energie op te wekken.

Om de doelstellingen te realiseren zijn grootschalige zonneparken nodig. Ook in het landelijk gebied, want met alleen zonnepanelen op daken en op andere plekken in het stedelijk gebied kan de opgave niet worden gerealiseerd.

De provincie heeft een nieuwe Structuurvisie die grondgebonden zon in het buitengebied onder voorwaarden mogelijk maakt. Het doel van de provincie hierbij is om tot 1.000 ha grondgebonden zon te realiseren. Met dit initiatief wordt een forse bijdrage geleverd aan de opgave die de provincie met betrekking tot zijn duurzame energieopgave heeft.

De projectbijdrage aan het Verhaal van Flevoland

De provincie wil laten zien waar ze vandaan komen. Derhalve is in de Omgevingsvisie Flevoland de opgave 'Het Verhaal van Flevoland' opgenomen. Flevoland wil zijn eigenheid behouden en zijn eigen verhaal blijven vertellen.

Waar staat Flevoland nu?

In Flevoland is de tijdgeest van de twintigste eeuw herkenbaar. Er ligt een gebied met top-landbouw, afgewisseld met natuurgebieden en woonkernen gevormd door eigentijdse stedenbouwkundige concepten. De lange rechte wegen zijn veelal geflankeerd door majestueuze bomenrijen. De polders zijn omlijst met grote wateren en groene gebieden met ruimte voor recreatie. De lucht en de bodem zijn schoon. Flevoland wordt hierom gewaardeerd: wonen in een schone en groene omgeving, in de nabijheid van omliggende stedelijke regio's.

De scheiding tussen stad en land en de gezoneerde opzet van onze steden is voelbaar en zichtbaar, maar neemt af. Windmolens tekenen het landschap. Woongebieden bieden steeds vaker ook een thuisbasis voor bedrijvigheid. Er vinden stedelijke inbreidingen plaats. Flevoland staat niet stil. De ontwikkelingen zetten zich door. Ze beïnvloeden in toenemende mate ons landschap en daarmee onze identiteit.

Waar staan de provincie Straks?

In 2030 en verder is Flevoland de kroon op de eeuwenlange Hollandse inpolderingstraditie. Flevoland staat wereldwijd bekend als een 20e-eeuws wederopbouwlandschap met herinneringen uit een verder verleden. Het oorspronkelijke overheidsideaal is verrijkt met vele nieuwe idealen van inwoners en ondernemers.

(Nieuw) Erfgoed voor de Toekomst

Flevoland heeft zich ontwikkeld tot erfgoed van toekomstige generaties. Dijken, vaarten, verkavelingen, wegbepaling, erfsingels, openheid of juist de grote bosgebieden zijn

voorbeelden van Flevolandse karakteristieken. De stedenbouwkundige opzet van de poldersteden, kernen en de moderne architectuur zijn typisch Flevolands.

Mensen maken Flevoland

Flevoland is gemaakt voor ontwikkeling. De ontwikkelingsgerichtheid is onderdeel van de identiteit. De ontwikkelingen blijven doorgaan. Denk aan opgaven zoals woningbouw, bedrijvigheid, herontwikkelingen, nieuwe voorzieningen, klimaatverandering, bodemdaling, waterveiligheid, transformatie in landbouw, duurzame energie. Bij alle ontwikkelingen dient de kenmerkende elementen van de polder gekoesterd te worden.

Verhalen inspireren tot nieuwe verhalen

De verhalen achter natuurgebieden, zoals de Oostvaardersplassen, Horsterwold, Urkerbos zijn stuk voor stuk bijzonder. Je moet een plek en de mensen op die plek kennen om hem verder te kunnen maken. Dit draagt bij aan een gebiedseigen vormgeving van nieuwe ontwikkelingen.

Hoe nu verder?

De provincie is op dit moment bezig met het uitwerken van het concept "Flevoland Erfgoed voor de Toekomst". Hierin komt te staan wat de karakteristieke elementen, structuren, ensembles zijn die beeldbepalend zijn voor Flevoland en op welke wijze en met welke inzet kunnen deze eigenheid vastgehouden, gekoesterd en versterkt kan worden.

Hoe wordt met dit project aangesloten bij het verhaal van Flevoland?

Dit project draagt bij aan het feit dat de provincie niet stil zit. Met dit project wordt bijgedragen aan een innovatieve manier met betrekking tot het opwekken van duurzame energie. Waar voorheen voornamelijk duurzame energie werd opgewerkt middels wind, wordt dit tegenwoordig ook gedaan middels zon. Ook in de provincie is deze transitie inmiddels inwerking gezet. De provincie staat hier positief tegenover. De provincie zit namelijk niet stil en zet zich onder andere in voor klimaatverandering en duurzame energie. Het opwekken van duurzame energie middels een zonnepark sluit dan ook naadloos aan bij het Verhaal van Flevoland wat betreft de opgaven die provincie zichzelf stelt.

Naast het feit dat de provincie een duurzame provincie wil zijn, wil de provincie de ontstaansgeschiedenis koesteren en behouden. Het projectgebied ligt langs de rand van de polder, langs de rand van een bosrand die typerend is voor de provincie. Het betreft een zone waar ruimte is voor recreatie. Zie hiervoor ook de uitsnede in figuur 7 van de kaart 'Landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten' uit het document 'Omgevingsprogramma Provincie Flevoland' van de provincie Flevoland. De bosranden van de provincie zijn één van de kernkwaliteiten die de provincie wil behouden en wil inzetten bij nieuwe ontwikkelingen, zodat zij een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit. Met de landschappelijke inpassing van het zonnepark is rekening gehouden met de kernkwaliteiten die de provincie rijk is. In dit geval betreft dit het versterken van de bosrand.

Figuur 7 Uitsnede kaart 'Landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten' uit het document 'Omgevingsprogramma Provincie Flevoland'

Ruimtelijk

Met de inpassing van het zonnepark is rekening gehouden met het oorspronkelijke ont-polderingslandschap en het Verhaal van Flevoland. Zie hiervoor paragraaf 2.4 en het landschappelijk inpassingsplan dat als bijlage bij de aanvraag is toegevoegd.

Maatschappelijk

Een zonnepark is een uiterst moderne elektrische productie-installatie. Een zonnepark biedt daarom uitstekende educatieve mogelijkheden. Het zonnepark kan gebruikt worden om voor te lichten over de werking/ het nut en de toegevoegde waarde van zonne-energie én over duurzaamheid in het algemeen. De initiatiefnemer achter het zonnepark, de Cammingha Groep, uit Zeewolde, is voornemens om in en rondom het clubhuis van de golfbaan een educatief duurzaamheidscentrum te gaan realiseren. De Cammingha groep sluit hierover een intentieovereenkomst af met gemeente Zeewolde.

Economisch

De inrichting en het beheer van het zonnepark wordt, in samenwerking met lokale partijen, door de Cammingha Groep uitgevoerd. De bouw van het zonnepark wordt daar waar mogelijk aanbesteed aan lokale partijen. Hierover zal de Cammingha Groep afspraken maken met de ontwikkelaar die het zonnepark gaat ontwikkelen en exploiteren. Ten opzichte van een relatief korte periode van bouw staat gedurende een zeer lange periode van exploitatie en beheer, voor dit zonnepark voorzien voor 25 jaar. Cammingha Groep heeft als voorwaarde gesteld dat zij hier zoveel mogelijk bij betrokken wordt, enerzijds als partij die

lokaal gevestigd is en personele capaciteit heeft en anderzijds als waarborg voor lokale werkgelegenheid. Dit zullen werkzaamheden zijn als civieltechnisch beheer van het terrein, toezicht en beveiliging, onderhoud op laag- en middenspanningsniveau van de installatie.

2. Bouwsteen II Opgave voorop

De opgave Duurzame Energie is één van de opgaven uit de Omgevingsvisie Flevoland-Straks. Van belang is de afstemming tussen meer duurzame energie, ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijke betrokkenheid. Deze bouwsteen zorgt ervoor dat initiatieven versterkend werken op de opgaven.

Dit project voorziet in een aanzienlijke bijdrage aan de duurzame energieopgave van de provincie. Zoals in paragraaf 2.2 besproken voorziet het project in de bouw van een zonnepark van netto 36 hectare. Het opgestelde vermogen zal naar verwachting 48 MWp bedragen.

Op vrijdag 21 dec. 2018 heeft er een vervolgspraak plaatsgevonden met een projectmanager van Liander. Uit dit overleg is naar voren gekomen dat het mogelijk is om minimaal 40 MVA aansluitcapaciteit te reserveren bij Liander voor het zonnepark Harderwold. Hiervoor is er reeds een engineeringsofferte aangevraagd bij Liander.

3. Bouwsteen III Bundel en combineer

Bundel zonneparken waar mogelijk met (bestaande) dragende (ruimtelijke) structuren (bijvoorbeeld doordat er een relatie is tussen opwekking en gebruik). Dit passend bij de maat en schaal van de omgeving. Zorg bij voorkeur voor meervoudig ruimtegebruik. Maak waar mogelijk gebruik van de bestaande (infra)structuur, bijv. (snel)wegen, waterkeringen, kabels, windopstellingen, etc.

Het zonnepark combineert de winning van duurzame energie met ecologische waarden. De inrichting van het park draagt bij aan de ecologische verbinding van de natuurgebieden Harderwold en Harderbroek. Ook het beheer van het park is erop gericht om de ecologische waarden van het plangebied te versterken. Voor het project is een ecologische visie ontwikkeld. Zie hiervoor paragraaf 2.5 en bijlage 1.

4. Bouwsteen IV Houd rekening met (landschappelijke) kwaliteiten

Sluit aan bij het Verhaal van Flevoland zoals benoemd in de Omgevingsvisie Flevoland-Straks. Bezie hoe bij het ontwikkelen van zonneparken het Verhaal van Flevoland behouden, gekoesterd en versterkt kan worden. Dat gaat om het landschap en het karakter van de lokale gemeenschap; wat past bij hen? De omvang en inpassing van een zonnepark is afhankelijk van omgevingskenmerken, passend bij de schaal van het landschap, van die plek.

Met de inpassing van het initiatief wordt aangesloten bij het Verhaal van Flevoland zoals benoemd in de Omgevingsvisie Flevoland-Straks. Zie hiervoor paragraaf 2.4 en het landschappelijk inpassingsplan dat als bijlage bij de aanvraag is toegevoegd.

5. Bouwsteen V Een zonnepark is tijdelijk

Om mee te kunnen gaan in technologische ontwikkelingen, bijv. om beter energetisch rendement te behalen, staat de provincie alleen zonneparken toe voor de periode van de technisch-economische levensduur (nu 25 jaar).

Onderhavig zonnepark voorziet derhalve in een exploitatietijd van 25 jaar. Na 25 jaar worden de gronden weer teruggebracht naar de oorspronkelijk staat. In de omgevingsvergunning wordt een termijn van 25 jaar als voorwaarde opgenomen.

6. Bouwsteen VI Betrokken en Draagvlak

Zorg ervoor dat de Flevolanders kunnen profiteren van het zonnepark. Dit kan bijvoorbeeld door financiële participatie mogelijk te maken, mede-eigenaarschap, bijdrage aan zonne-energie op daken en/of door lokale initiatieven mogelijk te maken. Daarbij kan gedacht worden aan een financiële afdracht van zonneparken in het landelijk gebied zodat er gelden komen om zon op daken te stimuleren. Een initiatiefnemer geeft aan op welke wijze hij invulling geeft aan deze bouwsteen.

Deze bouwsteen beoogt de Flevolander te helpen bij het invullen van zijn eigen energieopgave. Op deze manier kan de Flevolander zijn eigen energie opwekken. Initiatiefnemers hebben een inspanningsverplichting om draagvlak te creëren. De provincie Flevoland vindt betrokkenheid van burgers en bedrijven bij de ontwikkeling en deelname in de exploitatie van zonneparken belangrijk.

Financiële participatie

Bewoners (particulieren dan wel bedrijven) wordt de mogelijkheid geboden om financieel te participeren in het zonnepark door middel van een obligatielening. De financiering en de realisatie van het zonnepark is niet afhankelijk van de mate van afname van deze obligaties.

Een laagdrempelige regeling is noodzakelijk, wat betekent dat de prijs per obligatie afgestemd moet zijn op draagkracht van bewoners en bedrijven, dat de obligatie een aantrekkelijk en voorspelbaar rendement moet bieden en dat uittreden relatief eenvoudig moet zijn.

De volgende onderdelen van de obligatieregeling worden voorzien:

- doelgroep bestaat uit bewoners en bedrijven die gevestigd zijn in de gemeente Zeevolde;
- richtprijs per obligatie voor particulieren € 200 en voor bedrijven € 5.000 per obligatie;
- geen uitgifte kosten verbonden aan obligatie;
- rendement vastgelegd bij aanvang voor 5 jaar, daarna per periode van 5 jaar opnieuw te bezien;
- rendement bij aanvang nader te bepalen, dit is namelijk afhankelijk van uiteindelijke investering in park en totale financieringsmodel. Het rendement voor directe omwonenden is 1 % hoger dan voor overige inwoners;
- het basisrendement per obligatie is gelijk aan het door externe financiers in rekening te brengen rentetarief (op basis van 5 jaar vast) verhoogd met 1 %;
- verkoop/overdracht aan derden is mogelijk na de eerste vijf jaar.

Voor het in de markt zetten van deze aanbieding is het van belang dat omwonenden vertrouwen hebben in het project. Daarom zal worden samengewerkt met partijen zoals lo-

kale energie coöperaties die voldoende professioneel zijn en crowdfunding platforms. Nader afspraken moeten nog gemaakt worden maar te denken valt aan Flevolande partijen als De Groene Reus (energie coöperatie) en Crowdpartners (gevestigd in Almere).

Bij vergelijkbare projecten is gebleken dat een aandeel van circa 5 % tot 10 % in de totale investering voor andere financiers aanvaardbaar wordt geacht. Voor dit project betekent dit dat lokale participatie mogelijk is voor een bedrag tussen de € 1,5 en € 3,5 miljoen.

Naast de obligatielening is de Cammingha Groep voornemens om participatie vorm te geven door middel van het realiseren van een educatief duurzaamheidscentrum in en rondom de bestaande gebouwen van de 9-holes oefengolfbaan. De Cammingha Groep sluit een intentieovereenkomst af met gemeente Zeewolde ten aanzien van dit duurzaamheidscentrum.

In de intentieovereenkomst wordt opgenomen dat indien de nader te maken afspraken rondom het duurzaamheidscentrum geen doorgang vinden de Cammingha Groep een jaarlijks bedrag beschikbaar stelt ten behoeve van een gebiedsfonds voor duurzaamheid en leefbaarheid.

Economische bijdrage:

Met de realisatie van het zonnepark is een miljoenen investering gemoeid en in aanvulling daarop is het park nog 25 jaar operationeel. Dit betekent een economische impuls voor de regio en de potentie tot het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen.

Het streven is om zoveel mogelijk lokale ondernemers te betrekken bij de bouw en het beheer van het zonnepark en om op deze manier een bijdrage te leveren aan de lokale werkgelegenheid.

Draagvlak:

Belanghebbenden zoals omwonenden en leden van de golfclub zijn geïnformeerd tijdens twee informatieavonden op 18 en 20 december. Tijdens deze avonden is het landschapsplan toegelicht en is informatie verstrekt over de procedure van de omgevingsvergunning. Tevens zijn 3D beelden getoond van de toekomstige situatie. Van de vragen die tijdens de informatieavonden zijn gesteld, en de antwoorden op deze vragen, is een verslag gemaakt. Dit verslag is overlegd met gemeente Zeewolde.

Met Natuurmonumenten, die de terreinen rondom het plangebied beheert, is vroegtijdig in het ontwerpproces gesproken over de inrichting van het zonnepark.

3. 3. Gemeentelijk beleid

3.3.1. Energie visie Zeewolde (2017)

De gemeente heeft zich in haar Energievisie (2017) uitgesproken over duurzame energie-opwekking en staat positief tegenover de aanleg van zonneparken in Zeewolde. Het uitgangspunt van de gemeente bij initiatieven is positief, maar er moet wel rekening gehouden worden met onder meer natuurgebieden en het landschap. Daarnaast mag de aanleg van een zonnepark zo min mogelijk ten koste gaan van agrarische gronden in het buitengebied.

Met dit project wordt een bijdrage geleverd aan het verduurzamen van de gemeente. De locatie van de golfbaan leent zich uitstekende om gedurende een periode van 25 jaar als zonnepark te dienen. Argumenten die hiervoor ten grondslag liggen zijn:

1. Op de gronden is op grond van het bestemmingsplan een sport, en daarmee stedelijke, functie reeds toegestaan. Er is dan ook geen sprake van het (onnodig) onttrekken van agrarische gronden;
2. De gronden zijn gelegen langs weginfrastructuur;
3. Het zonnepark wordt op een verantwoorde manier landschappelijk ingepast. Hiervoor wordt verwezen naar het landschapsplan zoals opgenomen in bijlage 2;
4. Het project voorziet in het versterken van de biodiversiteit. Hiervoor wordt verwezen naar het landschapsplan zoals opgenomen in bijlage 2;
5. Het project voorziet in een ecologische meerwaarde door de bestaande blauwgroene natuureraden tussen de natuurgebieden Harderwold en Harderbroek te versterken. Hiervoor wordt verwezen naar het landschapsplan zoals opgenomen in bijlage 1;
6. Als gevolg van het initiatief krijgen de gronden van het golfterrein een tweede leven en een passende nieuwe bestemming. Hierdoor voorziet de exploitant/eigenaar van de golfbaan in een gezonde toekomstige exploitatie;
7. Het project voorziet in meervoudig ruimte gebruik. Onder de panelen wordt ruimte geboden ten behoeve van kleinvee dat onder de panelen kan grazen.
8. Er zijn voldoende mogelijkheden om het zonnepark op het elektriciteitsnet aan te sluiten. Hierover zijn er gesprekken geweest gaande met Liander; en is er een engineeringsofferte aangevraagd voor de realisatie van een netaansluiting van minimaal 40 MVA.
9. De omgeving wordt zoveel mogelijk bij het zonnepark betrokken. Zowel in de totstandkoming van het ontwerp, de mogelijkheid tot financiële participatie en door het betrekken van lokale ondernemers bij de bouw en het beheer van het zonnepark;
10. De grootte van het zonnepark is qua aard en schaal passend in de omgeving.

3.3.2. Energie Uitvoeringsprogramma 2019-2022

Op 20 december 2018 is het Energie Uitvoeringsprogramma 2019-2022 voorgelegd aan de gemeenteraad met een voorbehoud voor grondgebonden zon. De gemeenteraad heeft besloten is om vooruitlopend op het vast te stellen beleidskader voor grondgebonden zon alvast ruimte te bieden aan zonneparken voor zover het gaat om gronden die niet voor agrarische doeleinden in gebruik zijn. Naar verwachting zal het beleidskader grondgebonden zon begin 2019 worden vastgesteld.

Het beoogde zonnepark past binnen de wens van gemeente Zeewolde op grondgebonden zon bij voorkeur te ontwikkelen op niet agrarische gronden.

3.3.3. Structuurvisie Zeewolde 2022

In 2012 is het beleidsdocument 'Structuurvisie Zeewolde 2022' vastgesteld. In de structuurvisie wordt de ruimtelijke visie van de gemeente tot 2022 geschetst. De aandacht voor een duurzame ontwikkeling is één van de onderwerpen die in de visie wordt belicht.

De gemeente Zeewolde is al duurzaam door de grote hoeveelheid groene energie die het produceert. Windenergie is al enkele jaren gangbaar, maar biomassavergisting en het opwekken van zonne-energie winnen steeds meer terrein. Het uitbreiden van deze duurzame energiebronnen is een kans voor de komende periode. De gemeentelijke wil duurzaamheidsprojecten initiëren en faciliteren, waarbij de gemeente openstaat voor het uitbreiden van de mogelijkheden voor alternatieve energie.

Met het beoogde zonnepark wordt bijgedragen aan het verduurzamen van de gemeente. Er is sprake van een particulier initiatief die de gemeente faciliteert. Er wordt derhalve aangesloten bij de kaders die de gemeente voor zijn duurzaamheidsprojecten stelt.

4. OMGEVINGSASPECTEN

4. 1. Milieueffectrapportage

Op 7 juli 2017 is een wetswijziging van het Besluit milieueffectrapportage in werking getreden. Eén van de belangrijkste gevolgen van deze wetswijziging is dat een vormvrije m.e.r.-beoordeling moet worden aangevraagd voor alle activiteiten die in onderdeel C en D van de bijlage bij het Besluit Milieueffectenrapportage (m.e.r.) zijn aangegeven als activiteiten die in het kader van het omgevingsvergunning plan-m.e.r.-plichtig, project-m.e.r.-plichtig of m.e.r.-beoordelingsplichtig zijn.

De vormvrije m.e.r. beoordeling moet worden aangevraagd in de vorm van een aanmeldnotitie.

Het betreft een extra stap in de procedure voor de vormvrije m.e.r.-beoordeling. Het nut van deze notitie is dat al in een vroeg stadium beoordeeld wordt of de activiteit belangrijke nadelige milieugevolgen heeft. De beslissing van het bevoegd gezag of een milieueffectrapportage moet worden opgesteld, vindt plaats op basis van deze notitie.

De aanmeldnotitie is vormvrij, maar heeft wel een aantal inhoudelijke voorwaarden. De aanmeldnotitie moet in ieder geval informatie bevatten over de kenmerken van het project, de plaats van het project en de kenmerken van de potentiële effecten van de activiteit. Binnen zes weken nadat de initiatiefnemer deze informatie heeft verstrekt, moet het bevoegd gezag beslissen of een milieueffectrapportage moet worden opgesteld.

Voor dit project is een m.e.r.-aanmeldnotitie opgesteld en ingediend bij de gemeente Zeewolde. Uit deze effectbeoordeling blijkt dat er geen significant negatieve milieueffecten te verwachten zijn bij uitvoering van de voorgenomen activiteit. De algehele conclusie is dan ook dat voor de gekozen Wabo-procedure er geen m.e.r.-plicht geldt en er dus geen MER hoeft te worden opgesteld.

4. 2. Milieuzonering

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is ruimtelijke afstemming tussen bedrijfsactiviteiten, voorzieningen en gevoelige functies (woningen) noodzakelijk. Het zonnepark vormt geen milieuhinderlijke bedrijfsactiviteit in termen van milieuzonering.

Het zonnepark vormt een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer. Het zonnepark is een type A-inrichting. De inrichting, inclusief de technische ruimtes, valt daarmee onder de werkingssfeer van het Activiteitenbesluit. Het Activiteitenbesluit geeft doelvoorschriften voor geluid, van onder andere geluid dat veroorzaakt wordt door in de inrichting aanwezige installaties en toestellen.

Met betrekking tot geluidsgevoelige objecten (onder andere woningen) geldt een norm van 50 dB(A) in de dagperiode, 45 dB(A) in de avondperiode en 40 dB(A) in de nachtperiode op de gevels van deze objecten.

De transformatorhuizen worden op een zodanige afstand tot woningen gerealiseerd dat geen sprake zal zijn van geluidsoverlast. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht. Voor een nadere onderbouwing wordt verwezen naar paragraaf 4.9 Geluid.

Geconcludeerd wordt dat het aspect bedrijven en milieuzonering de ontwikkeling niet in de weg staat. Bedrijven in de omgeving vormen ook geen belemmering, omdat een zonnepark geen gevoelige functie betreft.

4. 3. Ecologie

Beleid en normstelling

In de Wet natuurbescherming (Wnb) zijn alle bepalingen met betrekking tot de bescherming van natuurgebieden en dier- en plantensoorten samengebracht in één wet. De Wnb implementeert diverse Europeesrechtelijke regelgeving, zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn in de Nederlandse wetgeving.

Gebiedsbescherming

De Wnb kent diverse soorten natuurgebieden, te weten:

- Natura-2000 gebieden;
- Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Natura-2000 gebieden

De Minister van Economische Zaken (EZ) wijst gebieden aan die deel uitmaken van het Europese netwerk van natuurgebieden: Natura 2000. Een dergelijk besluit bevat de instandhoudingsdoelstellingen voor de leefgebieden van vogelsoorten (Vogelrichtlijn) en de instandhoudingsdoelstellingen voor de natuurlijke habitats en habitats van soorten (Habitatrichtlijn).

Een ruimtelijk plan dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, kan uitsluitend vastgesteld worden indien uit een passende beoordeling de zekerheid is verkregen dat het plan, onderscheidenlijk het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten. Indien deze zekerheid niet is verkregen, kan het plan worden vastgesteld, indien wordt voldaan aan de volgende drie voorwaarden:

- alternatieve oplossingen zijn niet voor handen;
- het plan is nodig om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en
- de nodige compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van het Natura 2000-netwerk bewaard blijft.

De bescherming van deze gebieden heeft externe werking, zodat ook ingrepen die buiten deze gebieden plaatsvinden verstoring kunnen veroorzaken en moeten worden getoetst op het effect van de ingreep op soorten en habitats.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) worden aangewezen in de provinciale verordening. Voor dit soort gebieden geldt het 'nee, tenzij' principe, wat inhoudt dat binnen deze gebieden in beginsel geen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen mogen plaatsvinden.

Soortenbescherming

In de Wnb wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- soorten die worden beschermd in de Vogelrichtlijn;
- soorten die worden beschermd in de Habitatrichtlijn;
- overige soorten.

De Wnb bevat onder andere verbodsbepalingen ten aanzien van het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, eieren en rustplaatsen van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Gedeputeerde Staten (hierna: GS) kunnen hiervan ontheffing verlenen en bij verordening kunnen Provinciale Staten (hierna: PS) vrijstelling verlenen van dit verbod. De voorwaarden waaraan voldaan moet worden om ontheffing of vrijstelling te kunnen verlenen zijn opgenomen in de Wnb en vloeien direct voort uit de Vogelrichtlijn. Verder is het verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen of te verstoren. GS kunnen hiervan ontheffing verlenen en bij verordening kunnen PS vrijstelling verlenen van dit verbod. De gronden voor verlening van ontheffing of vrijstelling zijn opgenomen in de Wnb en vloeien direct voort uit de Habitatrichtlijn.

Tenslotte is een verbodsbepaling opgenomen voor overige soorten. Deze soorten zijn opgenomen in de bijlage onder de onderdelen A en B bij de Wnb. De provincie kan ontheffing verlenen van deze verboden. Verder kan bij provinciale verordening vrijstelling worden verleend van de verboden. De noodzaak tot ontheffing of vrijstelling kan hierbij ook verband houden met handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

Bij de voorbereiding van de ruimtelijke onderbouwing moet worden onderzocht of de Wet natuurbescherming de uitvoering van het plan niet in de weg staat. Dit is het geval wanneer de uitvoering tot ingrepen noodzaakt waarvan moet worden aangenomen dat daarvoor geen vergunning of ontheffing ingevolge de wet zal kunnen worden verkregen.

Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Flevoland

In de provincie Flevoland wordt vrijstelling verleend voor het weiden van vee en voor het op of in de bodem brengen van meststoffen. In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied, ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren, bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw, bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of natuurbeheer, of bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied worden vrijstellingen verleend ten aanzien van de soorten genoemd in bijlage 3 bij deze verordening. Het betreft de bastaardkikker, de bosmuis, de bunzing, de bruine kikker, de egel, de gewone pad, de haas, de hermelijn, de kleine watersalamander, de konijn, de ree, de vos en de wezel.

Onderzoek

Voor de ontwikkeling is een ecologisch onderzoek uitgevoerd. Deze is als bijlage 1 toegevoegd. De belangrijkste resultaten worden hierna besproken.

Natuurnetwerk Nederland

Het projectgebied grenst aan het Natuurnetwerk Nederland. Door de ligging buiten het NNN is het toetsingskader van de NNN niet van toepassing. Echter door de groene inrichting van het zonnepark en het feit dat er geen hekken rondom het park komen, zijn directe effecten op de NNN sowieso uit te sluiten. Door het volgen van de ecologische visie,

zoals beschreven in het rapport zal het gebied in de toekomstige situatie zelfs een verbetering opleveren voor het Natuurnetwerk Nederland.

Natura 2000-gebieden

Binnen een straal van 0,5 km van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren (figuur 8). Tussen het projectgebied en het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren ligt een weg en een natuurgebied wat behoort tot het Natuurnetwerk Nederland.

Overige Natura 2000-gebieden liggen op een afstand van meer dan 5 kilometer van het plangebied, dit is buiten de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep. Effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van verder weg gelegen Natura 2000-gebieden zijn op grond van de aard van het project en de afstand tot het plangebied uitgesloten. Mogelijke effecten van het project op deze gebieden worden in dit rapport daarom niet in detail besproken.

Op grond van veldonderzoek op 27 november 2018 en bronnenonderzoek, wordt het volgende geconcludeerd:

- Directe effecten als gevolg van de aanleg van het zonnepark als verlies van areaal of leefgebied door ruimtebeslag of verstoring door mechanische effecten zijn niet aan de orde.
- Indirecte effecten als gevolg van de aanleg van het zonnepark als versnippering, verdroging, verstoring en verontreiniging zijn niet aan de orde.
- De aanleg van het zonnepark zal leiden tot een (zeer geringe) extra depositie van stikstof in Natura 2000-gebieden tijdens de aanleg. Effecten op instandhoudingsdoelen voor stikstofgevoelige habitats of leefgebieden van soorten zijn daarbij uitgesloten.

In Natura 2000-gebied Veluwerandmeren liggen geen voor stikstof gevoelige habitattypen. Het leefgebied van pijlstaart en roerdomp is primair afhankelijk van het beheer. Effecten van de in relatie tot het effect van beheer verwaarloosbare extra depositie op de kwaliteit van het leefgebied van pijlstaart en roerdomp zijn op voorhand uitgesloten.

Op grond van de in het rapport gepresenteerde objectieve gegevens zijn negatieve effecten als gevolg van de aanleg van het zonnepark op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden uitgesloten. De conclusies geven dan ook geen aanleiding voor vervolgonderzoek.

Figuur 8 Ligging plangebied (rood omcirkeld) ten opzicht van Natura 2000-gebieden (geel gemarkeerd).

Soortenbescherming

De soortenbescherming vindt primair plaats via de Wet natuurbescherming. Op grond van deze wet mogen er geen beschermde planten en dieren (en hun verblijfplaatsen), die in de wet zijn aangewezen, verstoord worden. Onder voorwaarden is ontheffing van deze verbodsbepalingen mogelijk. Voor soorten die vermeld staan op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en een aantal Rode-Lijst soorten zijn deze voorwaarden zeer streng. Voor de gewenste ontwikkeling is een ecologische quick scan naar de aanwezigheid van beschermde soorten uitgevoerd (zie bijlage 1). Hierna worden de belangrijkste conclusies besproken. Uit bronnenonderzoek (NDFF geraadpleegd op 10 december 2018) en een oriënterend veldonderzoek op 27 november 2018 blijkt dat het plangebied in potentie geschikt is voor vogels, grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, vissen, amfibieën, reptielen, dagvlinders, libellen en vaatplanten. Het plangebied bevat voor deze soorten (in potentie) geschikt habitat, zoals bosjes en open water. De volgende soorten zijn van belang in het project:

- Algemene broedvogels;
- Vogels met een jaarrond beschermd nest;
- Algemene amfibieën;
- Grondgebonden zoogdieren.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Voor het beschermingsregime vogelrichtlijn geldt dat mogelijk nest-, rust en slaapplekken worden vernield of beschadigd (Wnb art. 3.1.2). Indien de werkzaamheden als het verwijderen van begroeiing, grondwerkzaamheden en werkzaamheden aan watergangen etc. buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, wordt overtreding ten aanzien van algemene broedvogels voorkomen. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met juli. Indien het niet mogelijk is om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, dient voorafgaand aan het broedseizoen het plangebied ongeschikt gemaakt te worden voor broedvogels of er dient voorafgaand aan de start van de werkzaamheden een broedvogelcheck uitgevoerd te worden.

Met de aanleg van het zonnepark worden geen nest-, rust- en slaapplekken van vogels met een jaarrond beschermd nest vernietigd, indien de boom in het noordwesten niet gekapt wordt. Indien de werkzaamheden in de nabijheid van het roofvogelnest uitgevoerd worden buiten het broedseizoen, zal het nest niet verstoord worden en zullen er voor de roofvogel tijdens en na uitvoering van het werk blijven voldoende foeragemogelijkheden beschikbaar blijven. De werkzaamheden leiden dan niet tot opzettelijke verstoring van de in het plangebied aanwezige roofvogels. Indien dit niet mogelijk is dient er een onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied door de roofvogel. Ook bij de kap van deze boom dient er eerst een onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het nest door een eventuele roofvogel.

Beschermingsregime andere soorten

Het plangebied heeft betekenis voor amfibieën en grondgebonden zoogdieren. Voor de amfibieën en een groot aantal soorten grondgebonden zoogdieren onder het beschermingsregime andere soorten geldt een vrijstelling vanuit provincie Flevoland bij ruimtelijke inrichtingsprojecten. Dit geldt voor de bastaardkikker, de bosmuis, de bunzing, de bruine kikker, de egel, de gewone pad, de haas, de hermelijn, de kleine watersalamander, de konijn, de ree, de vos en de wezel. Er worden voor deze soorten dan ook geen verbodsbepalingen overtreden. Wel blijft voor deze soorten de zorgplicht gelden. Voor de zorgplicht is het van belang dat er een ecologisch werkprotocol wordt opgesteld, zodat de werkwijze van de aannemer ook daadwerkelijk getoetst kan worden.

In overleg met provincie Flevoland is ervoor gekozen om een klein deel van de houtsingel langs de N320 dat tussen twee bestaande openingen is gelegen te verwijderen. Ecologisch adviesbureau Waardenburg heeft het verwijderen van dit deel van de houtsingel in haar rapport meegenomen.

Vervolgonderzoek

De conclusies in het rapport ten aanzien van beschermde soorten zijn gebaseerd op voldoende beschikbare en actuele informatie. Er zijn geen hiaten in kennis geconstateerd die van invloed kunnen zijn op de conclusies. De conclusies geven dan ook geen aanleiding voor vervolgonderzoek. Dit geldt niet indien het noodzakelijk blijkt te zijn om de boom in het noordwesten te kappen. Dan dient er een nader onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het nest door een eventuele roofvogel.

Op de voorgenoemde wijze wordt voorkomen dat (beschermde) soorten schade ondervinden van het project en is de uitvoerbaarheid gewaarborgd.

4. 4. Luchtkwaliteit en verkeer

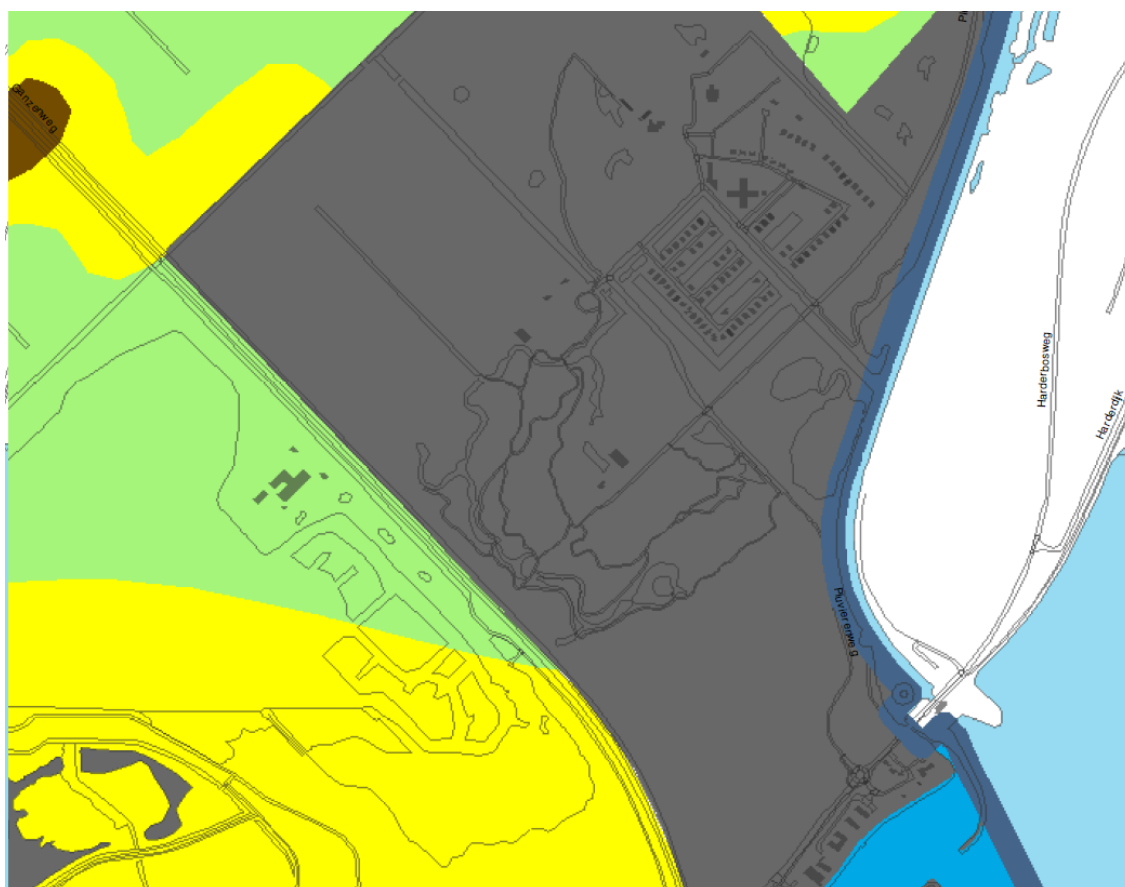
Het aspect luchtkwaliteit is verankerd in de Wet milieubeheer. Het zonnepark draagt niet in betekende mate bij aan de luchtkwaliteit. Het project gaat namelijk in de gebruiksfase niet gepaard met verbranding van (fossiele) brandstoffen. Ook is er geen sprake van een significante verkeer aantrekkende werking. Alleen in de aanlegfase vinden meer intensieve verkeersbewegingen plaats. In de gebruiksfase vinden incidenteel verkeersbewegingen plaats die samenhangen met het beheer en onderhoud van het zonnepark.

Wat betreft verkeer is door de provincie aangegeven dat een goede afstemming tussen de werkzaamheden ten behoeve van het zonnepark en de toekomstige werkzaamheden aan de provinciale weg (N302) randvoorwaardelijk zijn voor de omgevingsvergunning van het zonnepark.

4. 5. Archeologie

Ter bescherming van eventuele archeologische waarden in de bodem is de Erfgoedwet van toepassing. De kern van deze wet is dat wanneer de bodem wordt verstoord, de archeologische resten intact moeten blijven. Om te achterhalen of mogelijk archeologische waarden in de bodem aanwezig zijn, heeft de gemeente zijn archeologisch beleid vastgesteld in het document 'Archeologiebeleid 2016' en de daarbij behorende archeologie kaart. Deze kaart geeft aan waar archeologisch onderzoek in het kader van bodemingrepen verplicht is (inclusief bouwen), met uitzondering van 'archeologievrije gebieden', waar de bodem – naar verwachting – is verstoord of dat anderszins de archeologische verwachting nihil is, bijvoorbeeld vanwege dichte bebouwing.

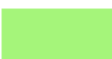
Het projectgebied behoort tot de categorie 'Archeologievrij' (zie figuur 9). Voor de ontwikkeling is dan ook geen archeologisch onderzoek nodig.

Archeologiebeleid Zeewolde 2016

Archeologische Vrijstellingenkaart (AVK/bijlage 1)
Vastgesteld d.d. 23 maart 2016

	Archeologievrij
	Waarde - Archeologie 1 (altijd vergunningplichtig)
	Waarde - Archeologie 2 (≥ 100 m ² , ± 50 cm)
	Waarde - Archeologie 3 (≥ 500 m ² , ± 50 cm)
	Waarde - Archeologie 4 (≥ 500 m ² , ± 100 cm)
	Waarde - Archeologie 5 (≥ 500 m ² , ± 150 cm)
	Waarde - Archeologie 6 (≥ 2,5 ha)

Figuur 9 Uitsnede archeologiekaart gemeente Zeewolde

4. 6. Cultuurhistorie

Op grond van het Besluit ruimtelijke ordening moet in de toelichting van een ruimtelijk plan worden beschreven op welke manier rekening wordt gehouden met de cultuurhistorische waarden in het plangebied.

Het projectgebied ligt aan de rand van het bos Harderwold. Dit bos maakt geen deel uit van de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten van de provincie Flevoland. Echter is het streven wel om de landschappelijke waarden van landschappelijke elementen te behouden. Met de landschappelijke inpassing worden de waardevolle kenmerken, zoals houtsingels, behouden. Gesteld kan worden dat de ontwikkeling de kenmerken van het landschap dan ook niet aantast.

4. 7. Water

Sinds 1 november 2003 is het verplicht plannen in het kader van de Wet ruimtelijke ordening te toetsen op water. Het doel van deze watertoets is waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op een evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen. De waterhuishouding bestaat uit de overheidszorg die zich richt op het op en in de bodem vrij aanwezige water met het oog op de daarbij behorende belangen. Het oppervlaktewater en het grondwater vallen onder de zorg voor de waterhuishouding. Naast veiligheid en wateroverlast (waterkwantiteit) worden ook de gevolgen van het plan voor de waterkwaliteit en verdroging onderzocht.

Het voorgenomen plan is aan Zuiderzeeland kenbaar gemaakt, via de digitale watertoets. Hieruit blijkt dat de normale procedure van toepassing is. Op basis hiervan heeft het waterschap een automatisch gegenereerd uitgangspuntennotitie gestuurd. Deze is als bijlage 3 bij de onderbouwing toegevoegd. Deze uitgangspuntennotitie bevat relevante waterhuishoudkundige streefbeelden, strategieën en randvoorwaarden van Waterschap Zuiderzeeland. Hierna worden de voor het project relevante randvoorwaarden besproken.

Thema veiligheid

Het plangebied ligt niet in een keurzone van een regionale of primaire waterkering. Voor het project zijn dan ook geen uitgangspunten voor het thema veiligheid van toepassing.

Wateroverlast

Voor projecten geldt het principe 'waterneutraal bouwen' als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat, wanneer het verhard oppervlak toeneemt, compenserende maatregelen worden genomen om de piekafvoeren op te vangen. Dit kan door het vasthouden of bergen van het water door de aanleg van een waterberging of een infiltratievoorziening.

Het beoogde voornemen heeft in beginsel beperkte gevolgen voor de waterhuishouding. Onder de zonnepanelen wordt geen gesloten verharding aangelegd, waardoor het regenwater vrij kan infiltreren. Compensatie van verharding is daarom niet aan de orde. Bij extreme neerslag kan er een verhoogd risico bestaan van oppervlakkige afvoer en daarmee afwentelen. Mocht deze situatie zich in de toekomst voordoen dan is de initiatiefnemer verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen om het afwentelen ongedaan te maken.

De huidige watergangen blijven grotendeels behouden in het nieuwe plan. Door het maai-veld onder de zonnepanelen enigszins te laten aflopen als een soort grote ondiepe wadi kan het terrein dienen als waterbergingsterrein. Het regenwater zal dan zeer langzaam richting de te behouden watergangen lopen en op weg daar naartoe grotendeels inzijgen in de bodem. Van eventuele afwentelen zal dan ook geen sprake zijn.

Goed functionerend watersysteem

Rondom het bouwperceel liggen sloten of worden erfsloten aangelegd. Het waterschap hecht groot belang aan een goed functionerend watersysteem. Met dit project blijft het watersysteem onaangetast. Het watersysteem blijft gehandhaafd.

De waterpartijen vormen een hydrologische verbinding tussen de verschillende rondom gelegen natuurgebieden. In het plan worden deze waterverbindingen grotendeels in stand gehouden. Daarnaast worden ze verrijkt door de oevers op sommige punten te verbreden en/ of diervriendelijk te maken. Het zuidelijke gedeelte van de watergang wordt verwijderd en vervangen door een greppel, vanaf het punt waar de watergang zijn doorgang heeft onder de N302 door naar het Harderbroek. Dit heeft als voordeel dat aan het natte natuurgebied ten zuiden van het plangebied minder water wordt onttrokken. Om het effect van de greppel op de natte natuur en op dijkveiligheid te kunnen overzien wordt, op verzoek van de provincie Flevoland, een hydrologisch onderzoek uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek zal worden bepaald of de watergang vervangen wordt door een greppel of door een nieuwe watergang aan de rand van het plangebied. Het hydrologisch onderzoek staat de uitvoerbaarheid van het zonnepark niet in de weg,

Omdat het watersysteem van de golfbaan in open verbinding staat met het omliggende watersysteem wordt een watervergunning aangevraagd voor het dempen van de waterpartijen en het aanleggen van de greppel.

Thema Afvalwater

Er bestaat geen mogelijkheid dat de transformatoren (die oliën bevatten) in aanraking kan komen met hemelwater dat afstroomt naar oppervlaktewater.

4. 8. Bodem

Met het oog op een goede ruimtelijke ordening, dient in geval van ruimtelijke ontwikkelingen te worden aangetoond dat de bodem geschikt is voor het beoogde functiegebruik. Ter plaatse van locaties die verdacht worden van bodemverontreiniging, moet ten minste verkennend bodemonderzoek worden uitgevoerd.

Gezien het huidige functiegebruik in het projectgebied is het niet aannemelijk dat er verontreinigingen in de bodem zijn ontstaan. Het omgevingsaspect bodem vormt daarom geen belemmering voor de ontwikkeling die in dit project centraal staat.

Bodemonderzoek is noodzakelijk, indien mensen gevolgen kunnen ondervinden van mogelijke bodemverontreiniging. Het zonnepark wordt gevormd door bouwwerken, waar geen personen verblijven. Bovendien zijn geen grootschalige bodemingrepen aan de orde, waardoor grond moet worden afgevoerd. Binnen het terrein is sprake van een gesloten grondbalans. Tot slot worden geen ernstige verontreinigingen verwacht, gelet op het recreatieve gebruik tot nu toe.

De kwaliteit van de bodem staat daardoor de uitvoerbaarheid van deze ontwikkeling niet in de weg. Er is geen bodemonderzoek nodig.

4. 9. Geluid

Voor geluidhinder van de meeste inrichtingen zijn de algemene regels van het Activiteitenbesluit van toepassing. Op grond van de Wet geluidhinder geldt rond wegen met een maximumsnelheid hoger dan 30 km/uur, spoorwegen en inrichtingen die "in belangrijke mate geluidhinder veroorzaken", een geluidzone. Bij ontwikkeling van nieuwe geluidsgevoelige objecten binnen deze geluidzones moet akoestisch onderzoek worden uitgevoerd om aan te tonen dat de ontwikkeling voldoet aan de voorkeursgrenswaarden die in de wet zijn vastgelegd.

Voor geluidhinder van inrichtingen zijn de algemene regels uit het Activiteitenbesluit van toepassing. Het Activiteitenbesluit geeft doelvoorschriften voor geluid, van onder andere geluid dat veroorzaakt wordt door in de inrichting aanwezige installaties en toestellen. Met betrekking tot geluidsgevoelige objecten (onder andere woningen) geldt een norm van 50 dB(A) in de dagperiode, 45 dB(A) in de avondperiode en 40 dB(A) in de nachtperiode op de gevels van deze objecten.

Ook een zonnepark is een inrichting conform de Wet milieubeheer en betreft een type A-inrichting. Het zonnepark is geen geluidgevoelig object. Hierdoor is onderzoek in het kader van de Wet geluidhinder niet nodig. Ook een onderzoek in het kader van het Activiteitenbesluit (Wet milieubeheer) is niet nodig. Het zonnepark veroorzaakt geen relevante geluidbelasting.

De geluidshinder die veroorzaakt wordt door het zonnepark is afkomstig van de inverter-transformatorstations (12 stuks). Voor de geluidhinder die geproduceerd wordt door deze inverter-transformatorstations wordt gebruik gemaakt van de uitgave "bedrijven en milieuzonering" van de VNG. Omdat in de Staat van Inrichtingen/Activiteitenlijst geen omschrijving van een zonnepark voorkomt, is aansluiting gezocht bij de omschrijving van elektriciteitsbedrijven, waar immers ook transformatoren en omvormers aanwezig zijn. Aan de daarbij genoemde eis van een minimale afstand van 30 meter tot de dichtstbijzijnde woningen wordt ruimschoots voldaan. Hierbij wordt verwezen naar de uitspraak van de rechtbank Overijssel ECLI:NL:RBOVE:2016:4490.

De inrichting valt wel onder de werkingssfeer van het Activiteitenbesluit, maar is niet meldings- of omgevingsvergunningsplichtig voor het onderdeel milieu.

Effect van zonnepark op geluid van N302

Ten noordoosten van het plangebied is het Harderworld Villa Resort gelegen, een resort met recreatieve woningen. Het te ontwikkelen zonnepark ligt in het zogenaamde overdrachtsgebied tussen het resort en de provinciale weg N302. Door de plaatsing van de zonnepanelen zal de overdrachtdemping in dit gebied wijzigen als gevolg van afscherming en reflecties. Op deze wijziging is echter geen normatief stelsel van toepassing. Enerzijds omdat recreatieve woningen conform de Wet geluidhinder niet geluidgevoelig zijn (en daardoor niet bij een geluidtoets hoeven te worden betrokken), en anderzijds omdat de Wet geluidhinder geen toets kader kent voor wijzigingen in het overdrachtsgebied. Vol-

ledigheidshalve is in het kader van een zogenaamde 'goede ruimtelijke ordening' (ex artikel 3.1 Wet ruimtelijke ordening) aanvullend een kwalitatieve beschouwing gedaan.

De zonnepanelen worden op het zuiden gericht onder een hoek van 15° ten opzichte van het maaiveld, en zijn maximaal 2,4 m hoog. Door deze opstelling zal het verkeersgeluid afkomstig van de N302 voor een deel worden afgeschermd in de richting van het resort, vergelijkbaar met een geluidwal ter plaatse van de eerstelijns zonepanelen en een gelijke hoogte. De verwachting is dat de geluidbelasting afkomstig van de N302 ter hoogte van het resort – als gevolg van de afschermende werking – 1 à 2 dB zal afnemen. Een klein verschil dat vermoedelijk niet waarneembaar zal zijn.

Door de hoek waaronder de zonnepanelen worden geplaatst zal het verkeersgeluid van de N302 naar boven worden afgebogen, waardoor het onwaarschijnlijk is dat geluidreflecties op het resort worden geprojecteerd aangezien het laagbouw betreft. Omdat de afscherming en afbuiging niet voor alle frequenties gelijk zal zijn is te verwachten dat de klankkleur van het verkeersgeluid afkomstig van de N302 wijzigt, hetgeen vermoedelijk niet waarneembaar zal zijn. Per saldo is een lichte verbetering te verwachten ter plaatse van het resort, en zal hiermee worden voldaan aan het principe van de 'goede ruimtelijke ordening'.

4. 10. Externe veiligheid

De externe veiligheid gaat over het beheersen van risico's. Daarbij gaat het om risico's die worden veroorzaakt door risicovolle inrichting, het transport van gevaarlijke stoffen over de weg en door buisleidingen.

Het zonnepark is geen kwetsbaar of beperkt kwetsbaar object in de veiligheid inrichtingen (er zijn geen personen aanwezig). Daarnaast wordt er door onderhavig plan geen risicovolle functie toegelaten die, in het kader van het Bevi, een belemmering zal vormen voor gevoelige functies in de omgeving van het plangebied. Uit het oogpunt van externe veiligheid zijn dan ook geen belemmeringen aan de orde.

4. 11. Kabels en leidingen

In de buurt van het projectgebied lopen geen kabels of hogedrukleidingen die van belang zijn voor de gewenste ontwikkeling in het projectgebied.

De stroom die door het zonnepark wordt opgewekt wordt geleverd aan het net. Daarom wordt vanuit het projectgebied een extra kabel aangelegd die met het net verbonden is. De netbeheerder draagt zorg voor de aanleg van deze kabel. Indien nodig wordt door de netbeheerder ten behoeve van het kabel tracé een omgevingsvergunning aangevraagd. De benodigde capaciteit op het elektriciteitsnet is reeds gereserveerd.

4. 12. Lichthinder

De werking van zonnepanelen is gebaseerd op het opvangen van (zon)licht. De zonnepanelen zelf vormen geen lichtbron. Lichthinder wordt dan ook niet verwacht. Reflectie van zonlicht is nadelig voor het rendement en wordt dus ook om die reden zoveel mogelijk voorkomen.

Daarnaast worden de panelen geplaatst in een opstelling onder een relatief kleine hoek. De hellings- en richtingshoek zullen zodanig worden gekozen dat er alleen schittering kan optreden bij laagstaande zon. Vanwege de veel langere weg door de atmosfeer is de zonnestraling dan veel minder fel. Tevens bevinden zich ten zuiden van het plangebied geen woningen. Ook wordt tegenwoordig gebruik gemaakt van hoogwaardige panelen die voorzien zijn van anti-reflectieglas. Dit heeft als voordeel dat de opgevangen energie zoveel mogelijk geabsorbeerd wordt en zodoende een hoog rendement oplevert en tevens eventuele reflectie van lichthinder verminderd. Van lichtreflectie op verkeer is dan ook vrijwel geen sprake. Bij diffuus licht (op een licht bewolkte dag) zal geen sprake zijn van reflectie. De bedoeling van zonnepanelen is immers om zoveel mogelijk zonlicht op te vangen.

Daarnaast is het zonnepark aan de zijde van de provinciale weg grotendeels afgeschermd middels bestaande hoge en dichte beplanting. Daar waar er langs de provinciale weg openingen zijn in de beplanting liggen de panelen zeker 50 meter van de weg. Aan de zuidzijde wordt het zonnepark afgeschermd met een nieuw aan te leggen ruigtestrook en een rij wilgenbomen. Deze landschapselementen schermen de zonnepanelen aan deze zijde grotendeels af voor de gebruikers van de provinciale weg, waardoor van lichthinder geen sprake is.

Ten aanzien van de bewoners van de recreatiewoningen in het villapark Harderwold is geen lichthinder te verwachten. Aan de gehele noordoostzijde van het plangebied, waar het villaresort is gelegen, wordt het zonnepark met houtsingels, bomen en een bestaande beukenhaag aan het zicht onttrokken.

Daarmee zal er van onevenredige hinderlijke reflectie en lichthinder naar verwachting geen sprake zijn.

5. UITVOERBAARHEID

Wettelijk bestaat de verplichting om inzicht te geven in de uitvoerbaarheid van een project. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de maatschappelijke en de economische uitvoerbaarheid.

5. 1. Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Via de procedure van de omgevingsvergunning voor afwijking van het bestemmingsplan (uitgebreide procedure) kan de maatschappelijke uitvoerbaarheid van dit project worden aangetoond. Tijdens deze procedure zijn verschillende momenten waarop gereageerd kan worden op de plannen.

Lokale betrokkenheid zonnepark

Initiatiefnemers hebben de belanghebbenden geïnformeerd tijdens twee informatieavonden op 18 en 20 december 2018. Op 18 december zijn omwonenden geïnformeerd en op 20 december zijn de leden van de golfvereniging geïnformeerd.

Op de avond voor omwonenden waren 8 van de 113 eigenaren van de recreatiewoningen van het Harderwold Villa Resort aanwezig. Ook waren er 6 omwonenden aanwezig die aan de Sternweg/Ganzenweg/Harderwijk wonen. Enkel van de eigenaren van een woning in het villa resort Harderwold gaven aan het vervelend te vinden dat de golfbaan grotendeels verdwijnt omdat ze het huis gekocht hadden vanwege de ligging bij de golfbaan. Ook werd door een aantal aanwezigen aangegeven dat men de woning in het villa resort wilde verduurzamen in samenhang met het zonnepak door bijvoorbeeld panelen in het park te kopen voor eigen gebruik. Op de avond voor leden van de golfvereniging klonk teleurstelling en onbegrip over het verdwijnen van de 18 holes golfbaan. Op beide avonden klonk dat mensen het tijdsbestek tussen informatieavond en de inzage periode van de vergunning wel erg kort vond.

Het verslag van beide avonden is overlegd met de aanwezigen en gedeeld met gemeente Zeewolde.

Betrokkenheid van de omgeving bij het zonnepark wordt vormgegeven door middel van financiële participatie. Zie voor nadere toelichting paragraaf 3.2.4.

In aanvulling op de financiële participatie wordt ook invulling gegeven aan lokale betrokkenheid door waar mogelijk gebruik te maken van lokale bedrijven tijdens de bouw, maar ook tijdens de exploitatieperiode (25 jaar) van het zonnepark. Het betreft daarmee een impuls voor de lokale werkgelegenheid.

Procedure omgevingsvergunning

Op grond van artikel 6.18 van het Besluit omgevingsrecht (Bor) wordt de ontwikkeling voorgelegd aan de betrokken overlegpartners. Daarna wordt de ontwerp-omgevingsvergunning met bijbehorende stukken gedurende een periode van zes weken ter inzage gelegd. Tijdens deze periode bestaat de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen. Eenieder wordt zo in de gelegenheid gesteld om bedenkingen tegen het initiatief kenbaar te maken.

De ingekomen zienswijzen worden door de gemeente beantwoord en meegewogen in de besluitvorming over het verlenen van de omgevingsvergunning. Tegen dit besluit bestaat de mogelijkheid voor beroep en hoger beroep. De genoemde procedure toont de maatschappelijke uitvoerbaarheid van het project aan.

5. 2. Economische uitvoerbaarheid

Voor de totstandkoming van dit zonnepark wordt een stimulering op grond van de Subsidieregeling Duurzame Energie (SDE+) aangevraagd, waarmee de zogeheten onrendabele top van de elektriciteitsproductie van het zonnepark via een bedrag per kWh wordt gecompenseerd. Met de SDE+ vult het Rijk de elektriciteitsopbrengsten voor de initiatiefnemer aan tot het basisbedrag dat nodig is om de investering terug te kunnen verdienen. Deze stimulering is in de exploitatie noodzakelijk voor een bedrijfseconomische haalbaarheid. Met een verleende omgevingsvergunning kan de initiatiefnemer de SDE+ aanvragen. Een verleende omgevingsvergunning is namelijk een vereiste om voor de SDE+ regeling in aanmerking te kunnen komen. Verwacht wordt dat deze gevraagde SDE+ zal worden toegekend. Mocht de SDE+ niet worden beschikt, dan is het project financieel niet haalbaar.

Bij een ontwikkeling moet de economische uitvoerbaarheid aangetoond worden. Het initiatief is economisch uitvoerbaar. Het initiatief is economisch uitvoerbaar, indien de SDE+ subsidie wordt verkregen. De kosten voor de ontwikkeling komen geheel voor rekening van de initiatiefnemer. De percelen zijn in eigendom van de initiatiefnemer. Daarnaast is de ontwikkeling uitvoerbaar binnen de exploitatiefase van 25 jaar.

Bij een ontwikkeling moet de economische uitvoerbaarheid aangetoond worden. Het initiatief is economisch uitvoerbaar. De kosten voor de ontwikkeling komen voor rekening van de initiatiefnemer. De gemeente sluit een overeenkomst met de initiatiefnemer omtrent het gebruik van de gronden. Met initiatiefnemer wordt tenslotte een planschadeverhaalsovereenkomst afgesloten.

De uitvoerbaarheid van het beoogde zonnepark is hiermee zeker gesteld, mits voldaan wordt aan bovengenoemde aspecten.

6. CONCLUSIE

Deze ruimtelijke onderbouwing dient ter afweging voor het verlenen van een omgevingsvergunning met toepassing van artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3 van de Wabo, waarmee de ontwikkeling van een zonnepark wordt gerealiseerd.

De bouw van het zonnepark is in overeenstemming met de relevante beleidsuitgangspunten op rijks, provinciaal en gemeentelijk niveau. Daarnaast voldoet de ontwikkeling een goede ruimtelijke inpassing en de daarbij gestelde voorwaarden en afwegingskaders. Voor het zonnepark is een landschappelijke inpassing gemaakt en is een volledige belangenafweging gedaan. Verder veroorzaakt dit project geen conflicten met de sectorale wet- en regelgeving. In de beoogde situatie is sprake van een verantwoorde milieusituatie, met inachtneming van de voorgestelde maatregelen.

Conclusie

Het verlenen van een omgevingsvergunning voor het project is niet in strijd met een goede ruimtelijke ordening.

Natuurtoets en visie zonnepark, Zeewolde

**Toetsing in het kader van de Wet
natuurbescherming**

J.H. van der Heide
A.A. van Helsdingen

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Natuurtoets en visie zonnepark, Zeewolde

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

J.H. van der Heide MSc, Ir. A.A. van Helsdingen

Status uitgave: definitief

Rapportnummer: 18-352
Projectnummer: 18-0929
Datum uitgave: 3 januari 2019
Projectleider: J.H. van der Heide MSc
Naam en adres opdrachtgever: Cammingha Groep
Pluvierenweg 5
3898 LL Zeewolde

Akkoord voor uitgave: ing. G.H. Bonhof

Paraaf:

Graag citeren als: van der Heide, JH, AA van Helsdingen 2019. Natuurtoets en visie zonnepark, Zeewolde, Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 18-352. Bureau Waardenburg, Haren.

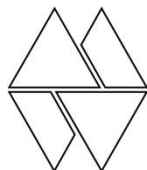
Trefwoorden: natuurtoets, Wet natuurbescherming, ecologische visie, zonnepark

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Cammingha Groep

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Cammingha Groep is voornemens om op een deel van de golfbaan aan de Pluvierenweg te Zeewolde een zonnepark te realiseren. Cammingha Groep wil weten of deze ingreep effecten kan hebben op beschermde soorten en Natura 2000-gebieden en of significante effecten op deze gebieden op voorhand kunnen worden uitgesloten. Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. De omliggende gebieden zijn wel onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Naast de toetsing aan de natuurwetgeving zal er ook een ecologische visie worden gegeven op de inrichting van het zonnepark om op die wijze de natuur zo goed mogelijk te integreren tezamen met de ontwikkeling als zonnepark.

Cammingha Groep heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om de voorgenomen ingreep te toetsen aan de Wet natuurbescherming en een ecologische visie op te stellen. In voorliggend rapport zijn de effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en Natura 2000-gebieden beoordeeld in het kader van de Wet natuurbescherming. Voor zover negatieve effecten aan de orde zijn, zijn maatregelen aangegeven om negatieve effecten op beschermde soorten en Natura 2000-gebieden te voorkomen of te verzachten.

Dit rapport is te beschouwen als de oriëntatiefase van de Passende beoordeling, zoals omschreven in de Wet natuurbescherming.

Dit rapport is opgesteld door Bureau Waardenburg. Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

J.H. van der Heide	projectleiding, veldwerk rapportage, fotografie
A.A. van Helsdingen	veldwerk, rapportage.
G.J. Berg	Kwaliteitscontrole

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hen uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit Cammingha Groep werd de opdracht begeleid door de mevrouw G. Stoffelen. Wij danken haar voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding en doel.....	8
1.2 Toetsing Wet natuurbescherming.....	9
2 Plangebied en project.....	12
2.1 Het project aanleg zonnepark op golfbaan Zeewolde	12
2.2 De ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden	13
Deel 1 Natura 2000-gebieden	15
3 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden	15
3.1 Veluwerandmeren	15
4 Effecten op Natura 2000-gebieden	16
4.1 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het project	16
4.2 Conclusies effecten beschermde gebieden	17
Deel 2 Beschermde soorten.....	18
5. Betekenis van golfbaan Zeewolde voor beschermde soorten planten en dieren	18
5.1 Relevante soorten	18
5.2 Betekenis van het plangebied.....	19
5.2.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	19
5.2.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	20
5.2.3 Beschermingsregime andere soorten.....	21
6 Effecten op beschermde soorten	22
6.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	22
6.1.1 Algemene broedvogels	22
6.1.2 Vogels met een jaarrond beschermd nest.....	22
6.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn.....	23
6.3 Beschermingsregime andere soorten.....	24
6.4 Conclusies beschermde soorten.....	24
Deel 3	26
7 Houtopstanden, Natuurnetwerk Nederland en ecologische visie	26
7.1 Houtopstanden	26
7.2 Nee, tenzij toets	26
7.2.1 Harderbroek	26

7.2.2	Harderbos	27
7.2.3	Effecten van het zonnepark	28
7.3	Ecologische visie voor het zonnepark Zeewolde	29
7.4	Conclusies	31
8	Eindconclusie	32
8.1	Vervolgprocedure	32
9	Literatuur	34
Bijlage 1	Wettelijke kader	36
Bijlage 2	Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied	42
Bijlage 3	Effectenindicator	44
Bijlage 4	Planschets	45

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Cammingha Groep is voornemens om op een deel van de golfbaan aan de Pluvierenweg te Zeewolde een zonnepark te realiseren. Cammingha Groep wil weten of en zo ja hoe met deze ingreep rekening moet worden gehouden met de Wet natuurbescherming.

Concreet wil de Cammingha Groep weten of als gevolg van dit project significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden op voorhand kunnen worden uitgesloten en of het project effecten kan hebben op beschermde soorten.

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. De omliggende gebieden zijn wel onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Aangezien de provincie Flevoland als beleid heeft dat externe werking ook getoetst moet worden zal daarom een 'Nee, tenzij'-toets worden uitgevoerd. Tevens wordt er een ecologische visie gegeven in dit rapport, waar ook rekening gehouden wordt met het Natuurnetwerk Nederland.

De Wet natuurbescherming heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur, en daarmee de biodiversiteit, schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan is er in geval van beschermde gebieden een vergunning nodig of in geval van beschermde soorten ontheffing nodig voor het overtreden van een verbodsbepaling. In specifieke gevallen geldt een vrijstellingsregeling.¹

In dit rapport wordt verslag gedaan van bronnen- en veldonderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en de bepaling van de effecten op Natura 2000-gebieden. Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 27 november 2018.

Het doel van het onderzoek is te bepalen of de ingreep kan leiden tot overtredingen van de regels uit de Wet natuurbescherming. Als dat voor beschermde gebieden het geval is, wordt bepaald onder welke voorwaarden redelijkerwijs een vergunning kan worden verkregen of dat een Passende Beoordeling nodig is om hier antwoord op te kunnen geven. Als overtreding ten aanzien van beschermde soorten aan de orde is wordt bepaald onder welke voorwaarden redelijkerwijs ontheffing kan worden verkregen.

---

¹ Zie voor de doelstelling en regels van de Wet natuurbescherming het wettelijk kader in de bijlage.

1.2 Toetsing Wet natuurbescherming

Wet natuurbescherming (Wnb)

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking. De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wet natuurbescherming. De verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime (zie onder). De regels voor houtopstanden zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet (zie ook Bijlage 1).

Deel 1 Natura 2000-gebieden

Deel 1 van de voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een verkennend onderzoek naar de effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. De centrale vraag van deze toetsing is: bestaat er een reële kans op significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden of kan het optreden van significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden met zekerheid worden uitgesloten?

Meer in detail geeft deze rapportage antwoord op de volgende vragen:

- Welke Natura 2000-gebieden liggen binnen de invloedssfeer van het plan/project (par 2.2)?
- Wat zijn de instandhoudingsdoelen voor deze natuurgebieden (bijlage 2)?
- Welke effecten op Natura 2000-gebieden heeft het project (H4)?
- Zijn er in samenhang met andere activiteiten en plannen effecten op Natura 2000-gebieden, met andere woorden zijn er cumulatieve effecten?
- Kunnen significante effecten (inclusief cumulatieve effecten) worden uitgesloten?

De uitkomsten van het onderzoek kunnen als volgt zijn:

- Er treden met zekerheid *geen effecten* op; er zijn geen aanvullende maatregelen nodig om effecten te beperken. Wel wordt aanbevolen de conclusies van dit onderzoek aan het bevoegd gezag voor te leggen.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten.* Voor activiteiten die (mogelijk) een significant effect hebben is een vergunning nodig, die kan worden aangevraagd op basis van een "passende beoordeling" (zie Bijlage 1) en na het doorlopen van de ADC-toets². Vooroverleg met het bevoegd gezag is noodzakelijk.
- *Er zijn (mogelijk) wel effecten, maar die zijn beperkt en zeker niet significant.* In dit geval bepaalt het bevoegd gezag of er vergunning nodig is. In de vergunningsvoorschriften kunnen maatregelen worden opgelegd om negatieve effecten te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen.

De effecten van het project zijn getoetst aan de instandhoudingsdoelen die voor Natura 2000-gebied Veluwerandmeren (0,5 km van plangebied) geldt. Als (significant)

---

² ADC-toets: toets op Alternatieven, Dwingende reden van groot openbaar belang, Compensatie.

negatieve effecten op dit gebied kan worden uitgesloten zijn effecten op verder weg gelegen gebieden op grond van de afstand eveneens uit te sluiten.

Deel 2 Beschermingsregimes soorten

Deel 2 van de voorliggende rapportage beschrijft de effecten van de aanleg van een zonnepark op beschermde soorten planten en dieren in het plangebied en op welke wijze rekening moet worden gehouden met deze soorten. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wet natuurbescherming onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn* (Wnb § 3.1),
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn* (Wnb § 3.2)³ en
- *Beschermingsregime andere soorten* (Wnb § 3.3).

Met het in werking treden van de Wet natuurbescherming is het beschermingsregime voor een aantal soorten veranderd dan wel vervallen. Ook zijn een aantal soorten beschermd die dat voorheen niet waren. Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Wnb Art 3.10 lid 2a).

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt in 'vogels', strikt beschermde soorten (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

Deel 3 Ecologische visie, houtopstanden en Natuurnetwerk Nederland

Ecologische visie

In dit rapport is een ecologische visie opgesteld tezamen met Camminga groep. Met de ecologische visie wordt getracht de natuurwaarde van het zonnepark te optimaliseren.

Houtopstanden

Met de ingreep worden mogelijk houtopstanden gekapt. Het streven is om zoveel mogelijk bomen te verplanten, maar het is nog niet duidelijk in hoeverre er ook bomen gekapt zullen worden. De regels ten aanzien van houtopstanden zoals vermeld in Hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming zijn dus van toepassing.

Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. De omliggende gebieden zijn wel onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Aangezien de provincie

---

³ Dit betreft soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels. Vogels vallen onder Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van EZ, versie 1.3 december 2016.

Flevoland als beleid heeft dat externe werking ook getoetst moet worden zal daarom een 'Nee, tenzij'-toets worden uitgevoerd.

2 Plangebied en project

2.1 Het project aanleg zonnepark op golfbaan Zeewolde

Plangebied en omgeving

Het plangebied is 57 hectare groot en ligt aan de rand van de Flevopolder (figuur 2.1), net ten noorden van Harderwijk. Dit deel van de polder is bekend vanwege de bosrijke omgeving en de natte gebiedsdelen. Ten zuidwesten van het plangebied is het Harderbroek gelegen, een belangrijk leefgebied voor zeldzame vogels als de roerdomp, lepelaar en baardmannetje. Het plangebied wordt in het zuidwesten begrenst door de N302, de Ganzenweg. Aan de noordoostzijde is een villapark gelegen.

Het plangebied zelf bestaat uit een golfbaan (figuur 2.1). Het wordt zeer intensief gemaaid. In het plangebied is daarnaast veel water aanwezig met rietkragen eromheen. Dit riet wordt grotendeels jaarlijks gemaaid. Het water staat in verbinding met het Harderbroek door een duiker onder de Ganzenweg door. Door middel van vistrappen, welke in het plangebied liggen, dient het voor de intrek van vissen naar het Harderbroek toe. In het plangebied staan veel jonge bomen (circa 20-30 jaar). Ook is er een boerderij aanwezig met een erf eromheen en zijn er diverse gebouwen aanwezig ten behoeve van de golfbaan.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (zonnepark in grijs weergegeven). Het rode deel is ook onderdeel van het plangebied. Hier komt geen zonnepark, maar blijft een golfbaan. Tevens wordt een deel ingericht als tijdelijke natuur (bron: Rom3D)

Figuur 2.2 Foto van het plangebied, met daarop zichtbaar de golfbaan, een rietzoom en enkele bomen.

Project

Camminga groep wil een groot deel van de golfbaan omzetten tot een zonnepark. 45 hectare van de huidige golfbaan zal in de toekomstige situatie verdwijnen en hier komt een zonnepark op, waarbij diverse watergangen intact zullen blijven. De bomen die in dit gebied staan zullen zo veel mogelijk verplant worden naar de randen van het plangebied, met name de rand aan de noordzijde. Om de natuurwaarde van het gebied en de omgeving zoveel mogelijk te versterken is een ecologische visie opgesteld tezamen met Camminga groep. Deze visie is ook besproken met Natuurmonumenten. De ecologische visie staat in deel 3 van dit rapport.

Het deel van het plangebied dat geen zonnepark wordt, blijft grotendeels in de huidige staat en zal juist natuurlijker worden ingericht. Het erf rondom de boerderij zal worden versterkt door de aanplant van een boswal en ook zal een deel van het gebied ingericht worden als tijdelijke natuur. In bijlage 4 is een voorlopige schets opgenomen van de inrichting van het plangebied.

2.2 De ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden

Binnen een straal van 0,5 km van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren (figuur 2.2). Tussen het projectgebied en het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren ligt een weg en een natuurgebied wat behoort tot het Natuurnetwerk Nederland.

Overige Natura 2000-gebieden liggen op een afstand van meer dan 5 kilometer van het plangebied, dit is buiten de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep (zie § 4.1). Effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van verder weg gelegen Natura 2000-gebieden zijn op grond van de aard van het project en de afstand tot het plangebied uitgesloten. Mogelijke effecten van het project op deze gebieden worden in dit rapport daarom niet in detail besproken.

Figuur 2.3 Ligging plangebied (rood omcirkeld) ten opzicht van Natura 2000-gebieden (geel gemarkeerd). (ondergrond: Data by OpenStreetMap.org contributors under CC BY-SA 2.0 license).

Deel 1 Natura 2000-gebieden

3 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden

3.1 Veluwerandmeren

De kernopgaven en instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebied Veluwerandmeren zijn opgenomen in bijlage 2. Het Natura 2000-gebied Veluwerandmeren is aangewezen voor de habitattypen Kranswierwateren, Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, Ruigten en zomen (moerasspirea) en Ruigten en zomen (harig wilgenroosje) waarvoor een behoudsdoelstelling is geformuleerd. Daarnaast is het aangewezen voor kleine modderkruiper, rivierdonderpad en meervleermuis van Bijlage II van de habitatrichtlijn, twee broedvogels, namelijk roerdomp en grote karekiet en 16 niet-broedvogels.

De landelijke staat van instandhouding voor de habitattypen Kranswierwateren, Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden en Ruigten en zomen (harig wilgenroosje) en de genoemde habitatrichtlijnsoorten rivierdonderpad en meervleermuis is ongunstig. De landelijke staat van instandhouding voor de broedvogels is zeer ongunstig. Bij niet-broedvogels varieert de staat van instandhouding van zeer ongunstig (Tafeleend) tot gunstig (bijlage 2).

Volgens de effectenindicator is het habitatype Kranswierwateren zeer gevoelig voor stikstofdepositie. Dit is echter het geval indien dit habitatype voorkomt op hogere zandgronden. Bij afgesloten zeearmen geldt een kritische depositiewaarde van >2400 mol/ha/jr (van Dobben *et al.* 2012). Voor de andere habitattypen geldt ook een kritische depositiewaarde van meer dan 2.400 mol/ha/jr (van Dobben *et al.* 2012). Deze habitats zijn niet gevoelige voor stikstofdepositie.

Het leefgebied van pijlstaart en roerdomp is mogelijk gevoelig voor stikstofdepositie (Broekmeyer *et al.* 2012). Voor voedselrijke ecosystemen als Veluwerandmeren is dit echter niet aannemelijk.⁴ Dit blijkt ook wel uit de soortbeschrijving in het onderzoek van Broekmeyer *et al.* (2012).

---

⁴ Roerdomp is gevoelig in het geval van dotterbloem en matig voedselrijke graslanden, dat is niet van toepassing op Veluwerandmeren.

4 Effecten op Natura 2000-gebieden

4.1 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het project

De mogelijke effecten van 'windturbines' op het Natura 2000-gebied zijn opgenomen in bijlage 3 (Effectenindicator). De activiteit 'windturbines' komt naar verwachting het meest in de buurt (met name de aanleg) bij de activiteit 'zonnepark'.

Het plangebied golfbaan Zeewolde ligt buiten het in Hoofdstuk 3 besproken Natura 2000-gebied op een afstand van minimaal 0,5 kilometer. Directe effecten als *verlies van areaal of leefgebied door ruimtebeslag* of *verstoring door mechanische effecten* is niet aan de orde.

Het plangebied wordt aan de zuidwestzijde begrenst door infrastructuur (N302). Gelet op de bundeling infrastructuur, de ligging buiten Natura 2000-gebied en ruime afstand tot de omliggende Natura 2000-gebieden zijn effecten op de samenhang van Natura 2000-gebied (*Versnippering*) op voorhand uit te sluiten.

Verstoring door beweging (*trilling*), *licht* en *geluid* van het zonnepark is uitgesloten. Het plangebied grenst aan de zuidwestzijde aan de N302. Het huidige gebruik als golfbaan verschilt qua geluidsniveau, lichtuitstraling en trilling niet van de beoogde situatie als zonnepark. Ook wordt het plangebied aan alle zijden omsloten door opstaande vegetatie, soms door een hoge haag en soms door een boswal. Het is uitgesloten dat de nieuwe bestemming als zonnepark reële meetbare effecten heeft op Natura 2000-gebied Veluwerandmeren voor de genoemde verstoringfactoren.

In Natura 2000-gebied Veluwerandmeren komen soorten voor die gevoelig zijn voor de zichtbare aanwezigheid van mensen (*optische verstoring*, zie bijlage 3). Bij het huidige gebruik als golfbaan zijn de mensen op het terrein veel zichtbaarder en meer aanwezig dan in de toekomstige situatie. Verstoring door aanwezigheid van mensen in en rond het zonnepark op de Natura 2000-gebieden is uitgesloten.

Tijdens de aanleg treedt emissie van schadelijke stoffen (*Verontreiniging*) naar lucht, water en/of bodem op. Dit kan leiden tot extra stikstofdepositie wat gevolgen kan hebben voor de kwaliteit van habitat of leefgebied. Zoals omschreven in paragraaf 3.1 zijn de gebieden en soorten niet gevoelig voor stikstofdepositie, doordat ze allen een kritische depositiewaarde hebben van >2400 mol/ha/jr (van Dobben *et al.* 2012). Er zijn daarom geen negatieve effecten te verwachten van een (tijdelijke) toename van de emissie van schadelijke stoffen. In de gebruiksfase is het de verwachting dat er nauwelijks emissie van schadelijke stoffen plaats vindt.

4.2 Conclusies effecten beschermde gebieden

Op grond van veldonderzoek op 27 november 2018 en bronnenonderzoek, wordt het volgende geconcludeerd:

1. Directe effecten als gevolg van de aanleg van het zonnepark als verlies van areaal of leefgebied door ruimtebeslag of verstoring door mechanische effecten zijn niet aan de orde.
2. Indirecte effecten als gevolg van de aanleg van het zonnepark als versnippering, verdroging, verstoring en verontreiniging zijn niet aan de orde.
3. De aanleg van het zonnepark zal leiden tot een (zeer geringe) extra depositie van stikstof in Natura 2000-gebieden tijdens de aanleg. Effecten op instandhoudingsdoelen voor stikstofgevoelige habitats of leefgebieden van soorten zijn daarbij uitgesloten.

In Natura 2000-gebied Veluwerandmeren liggen geen voor stikstof gevoelige habitattypen. Het leefgebied van pijlstaart en roerdomp is primair afhankelijk van het beheer. Effecten van de in relatie tot het effect van beheer verwaarloosbare extra depositie op de kwaliteit van het leefgebied van pijlstaart en roerdomp zijn op voorhand uitgesloten.

Op grond van de in dit rapport gepresenteerde objectieve gegevens zijn negatieve effecten als gevolg van de aanleg van het zonnepark op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden uitgesloten.

Cumulatieve effecten

Omdat er geen effecten zijn, is het niet nodig naar cumulatieve effecten onderzoek te doen.

Passende beoordeling

Omdat er geen effecten zijn, is het uitgesloten dat er significante effecten zijn. Omdat er geen sprake zal zijn van een verslechtering van habitattypen of leefgebieden of significante verstoring van aangewezen soorten wordt een passende beoordeling niet nodig geacht.

N.B. De beoordeling van de noodzaak voor een vergunning ligt bij het bevoegd gezag. De conclusie van Bureau Waardenburg heeft geen rechtskracht.

Vervolgonderzoek

De conclusies in dit rapport ten aanzien van Natura 2000-gebieden zijn gebaseerd op voldoende beschikbare en actuele informatie. Er zijn geen hiaten in kennis geconstateerd die van invloed kunnen zijn op de conclusies. De conclusies geven dan ook geen aanleiding voor vervolgonderzoek.

Deel 2 Beschermde soorten

5. Betekenis van golfbaan Zeewolde voor beschermde soorten planten en dieren

5.1 Relevante soorten

Uit bronnenonderzoek (NDFP geraadpleegd op 10 december 2018) en een oriënterend veldonderzoek op 27 november 2018 blijkt dat het plangebied in potentie geschikt is voor vogels, grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, vissen, amfibieën, reptielen, dagvlinders, libellen en vaatplanten. Het plangebied bevat voor deze soorten (in potentie) geschikt habitat, zoals bosjes en open water. De functie van het plangebied voor de genoemde soortgroepen wordt besproken in de volgende paragraaf.

Tabel 5.1 Rapportage NDFP (Geraadpleegd op 10 december 2018) voor alle soortgroepen, met uitzondering van de soortgroep vogels ; WNB: beschermingsstatus onder de Wet natuurbescherming, NL=Nationaal beschermde soort (artikel 3.10), EU=Europees beschermde soort (artikel 3.1 of 3.5); Vrijstelling: Hier is aangegeven of de soort via een provinciale verordening is vrijgesteld. FL=Flevoland. RL: status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig, - = niet op Rode Lijst (EZ 2015);

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB	Vrijstelling	RL
Vlinders				
Grote weerschijnvlinder	<i>Apatura iris</i>	NL	-	4
Amfibieën				
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	NL	FL	-
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	NL	FL	-
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	NL	FL	-
Zoogdieren				
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	NL	FL	-
Bever	<i>Castor fiber</i>	EU	-	7
Boommarter	<i>Martes martes</i>	NL	-	6
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	NL	FL	-
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	NL	FL	-
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	NL	FL	-
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	NL	FL	-
Haas	<i>Lepus europaeus</i>	NL	FL	-
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	NL	FL	-
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	NL	FL	-
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	EU	-	6
Otter	<i>Lutra lutra</i>	EU	-	2
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	NL	FL	-
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	NL	FL	-
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	EU	-	-
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	NL	FL	-
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	NL	FL	-
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	NL	FL	7

5.2 Betekenis van het plangebied

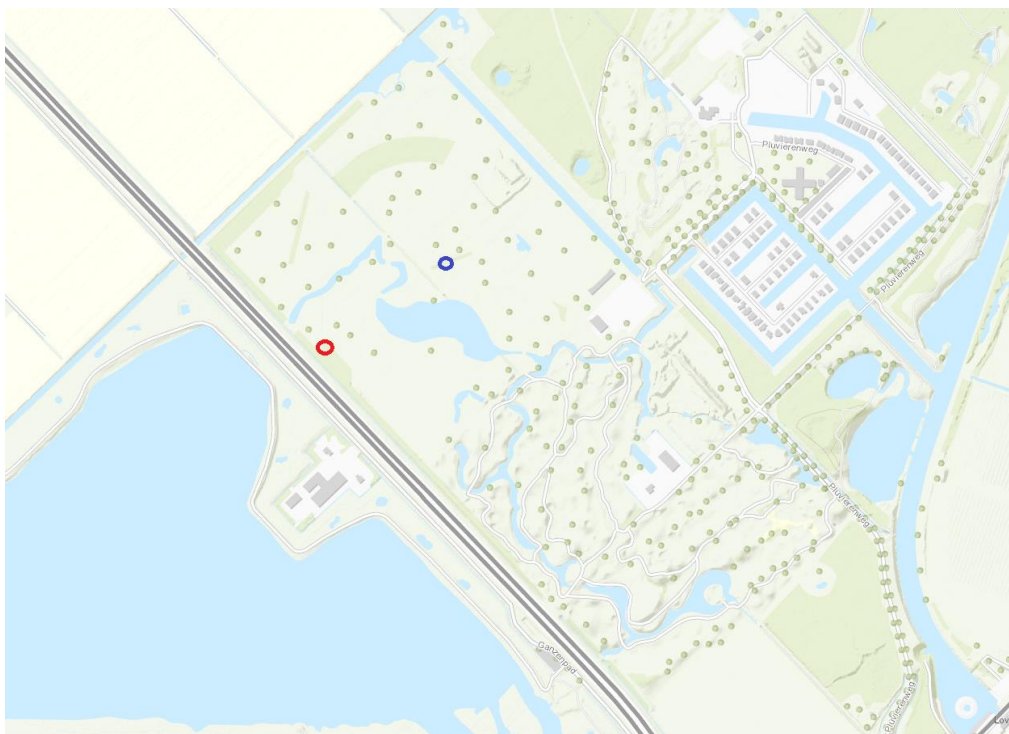
5.2.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn⁵

Broedvogels

In de oevers en in de opgaande beplanting in en rond het plangebied zijn mogelijkheden voor broedvogels. Bijna alle soorten broedvogels in Nederland worden beschermd onder de vogelrichtlijn. Het plangebied is ongeschikt als broedbiotoop voor weidevogels, doordat het hiervoor niet open genoeg is.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

Tijdens het veldbezoek is een nest aangetroffen in de bomensingel langs de Ganzenweg, welke mogelijk door een roofvogel gebruikt kan worden. Het nest is daarom mogelijk een jaarrond beschermd nest. Het plangebied dient daarbij mogelijk als foerageergebied voor deze roofvogel. Deze boom hoeft ten behoeve van de aanleg van het zonnepark niet gekapt te worden. Tevens is er nog een boom met een nest in het plangebied. Deze boom en het nest zijn echter erg klein en de verwachting is dat dit geen jaarrond beschermd nest betreft. Tevens zal deze boom verplant worden, zodat het nest gespaard blijft. In figuur 5.1 staan de locaties van beide nesten weer gegeven.

Figuur 5.1 Ligging van de aangetroffen nesten. In rood het nest langs de Ganzenweg. In blauw het nest, waarvan de boom verplaatst zal worden.

⁵ Op grond van door het ministerie van EZ verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

5.2.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Uit bronnenonderzoek (NDFF geraadpleegd op 10 december 2018) blijkt dat het plangebied mogelijk een functie kan hebben voor onderstaande soorten van het beschermingsregime Habitatrichtlijn. Andere soorten worden op basis van verspreiding of habitatkenmerken niet verwacht.

Bever

In de nabije omgeving is het voorkomen van de bever bekend (NDFF 2018 (i)). Tijdens het veldbezoek zijn er geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen van bever aangetroffen in het plangebied. De watergangen en de omliggende oevers in het plangebied kunnen gebruikt worden door de bever. Naar verwachting wordt het plangebied sporadisch gebruikt door bever om te foerageren. Het betreft geen essentieel onderdeel van zijn functionele leefomgeving.

Otter

In de nabije omgeving is het voorkomen van de otter bekend (NDFF 2018 (i)). Tijdens het veldbezoek zijn er geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen van otter aangetroffen in het plangebied. De watergangen en de omliggende oevers in het plangebied kunnen gebruikt worden door de otter. Naar verwachting wordt het plangebied sporadisch gebruikt door otter om te foerageren. Het betreft geen essentieel onderdeel van zijn functionele leefomgeving.

Vleermuizen

Binnen het plangebied worden geen gebouwen gesloopt. Rondom de gebouwen die in het plangebied aanwezig zijn blijft de beplanting bestaan. De bomen in het plangebied zijn allen zeer jong en dun. Alle dikkere bomen (stamdiameter >25 cm) zijn onderzocht op de aanwezigheid van geschikte gaten en holtes voor vleermuizen. Deze zijn niet aangetroffen. Gezien het feit dat er geen gebouwen worden gesloopt en het ontbreken van geschikte bomen in het plangebied is het voorkomen van een verblijfplaats van vleermuizen in het plangebied uitgesloten. Wel kan het plangebied gebruikt worden als foerageergebied door vleermuizen. In de toekomst zal het gebied ook geschikt blijven als foerageergebied. In de omgeving zijn ook zeer veel mogelijkheden voor foerageren voor vleermuizen. De boswal langs de Ganzenweg zou mogelijk gebruikt kunnen worden als vliegroute door vleermuizen, aangezien dit een lijnvormige element betreft. Echter in de omgeving zijn voldoende alternatieve vliegroutes mogelijk. De boswal is geen 'logische' route van een verblijfplaats naar een foerageergebied. Aangezien er geen bebouwing of oudere bomen aan het begin van de boswal zijn. De kans dat de boswal gebruikt wordt door veel individuen is klein. De potentiële vliegroute is daarom geen essentiële vliegroute.

5.2.3 Beschermingsregime andere soorten

Planten

Het plangebied heeft geen betekenis voor beschermde soorten planten. In het plangebied zijn namelijk geen beschermde soorten planten aangetroffen en ook niet bekend uit de NDFF (zie tabel 5.1). Geschikte groeiplaatsen / biotopen zijn ook niet aanwezig. Het plangebied bestaat voornamelijk uit gras wat onderhouden wordt ten behoeve van de golfsport.

Ongewervelden

Beschermde ongewervelden zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek. In de nabije omgeving is wel het voorkomen bekend van de beschermde kleine ijsvogelvlinder en de grote weerschijnvlinder (NDFF (2018(i))). Beide soorten komen voor in vochtige bossen. Dit type habitat is niet aanwezig in het plangebied. Deze soorten worden daarom binnen het plangebied niet verwacht. Andere beschermde ongewervelden zijn op basis van de verspreidingsgegevens en het habitat niet te verwachten.

Vissen

In de ruime omgeving van het plangebied zijn geen beschermde vissoorten bekend (NDFF (2018(i))). Het is daarom niet aannemelijk dat er beschermde vissoorten in het plangebied aanwezig zijn.

Amfibieën

Vanuit de NDFF is het voorkomen bekend van gewone pad, kleine watersalamander en bruine kikker (NDFF (2018(i))). Het voorkomen van bastaardkikker is vanuit de NDFF niet bekend, echter gezien het habitat is het zeer aannemelijk dat deze ook binnen het plangebied voorkomt. Al deze soorten amfibieën kunnen in het plangebied of in de directe omgeving geschikt habitat vinden. Met name rond de watergangen worden amfibieën verwacht.

Reptielen

In de ruime omgeving van het plangebied zijn geen beschermde reptielen bekend (NDFF (2018(i))). De dichtstbijzijnde populaties bevinden zich op de Veluwe. Het is daarom uitgesloten dat er beschermde reptielen in het plangebied aanwezig zijn.

Grondgebonden zoogdieren

Vanuit de NDFF is in de omgeving het voorkomen bekend van aardmuis, boommarter, bunzing, bosmuis, dwergmuis, egel, haas, huisspitsmuis, konijn, ree, rosse woelmuis, veldmuis, vos en wezel. De meeste soorten zijn vrijgesteld in de provincie Flevoland (zie tabel 5.1), met uitzondering van boommarter. Verblijfplaatsen van boommarter zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen en worden ook niet verwacht, aangezien de bomen in het plangebied veelal erg jong zijn.

6 Effecten op beschermde soorten

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de werkzaamheden op soorten van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en het Beschermingsregime andere soorten. De voorgenomen werkzaamheden worden getoetst aan de Wet natuurbescherming.

6.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Het plangebied heeft betekenis voor algemene broedvogels en vogels met een jaarrond beschermd nest (zie § 5.2.1)

6.1.1 Algemene broedvogels

Vernielen of beschadigen nest-, rust en slaappleatsen (Wnb art. 3.1.2)

Als gevolg van de voorgenomen plannen gaan delen van het leef- en broedgebied van diverse vogelsoorten verloren. Indien de werkzaamheden als het verwijderen van begroeiing, grondwerkzaamheden en werkzaamheden aan watergangen etc. buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, wordt overtreding ten aanzien van broedvogels voorkomen. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met juli. Indien het niet mogelijk is om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, dient voorafgaand aan het broedseizoen het plangebied ongeschikt gemaakt te worden voor broedvogels of er dient voorafgaand aan de start van de werkzaamheden een broedvogelcheck uitgevoerd te worden.

Opzettelijke verstoring (Wnb art. 3.1.4)

De werkzaamheden kunnen leiden tot verstoring van de in het plangebied aanwezige vogels. De mate van verstoring is echter niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de vogels. Het opzettelijk verstoren van vogels is daarom niet van toepassing (Wnb art. 3.1.5).

6.1.2 Vogels met een jaarrond beschermd nest

Effect op de verblijfplaatsen

Nest-, rust en slaappleatsen

Aan de rand van het plangebied is mogelijk een nest aanwezig van een roofvogel. Indien in de nabijheid van dit nest werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, is het mogelijk dat de roofvogel zodanig wordt verstoord dat deze zijn nest zal verlaten. Dit betekent een opzettelijke verstoring van een nest en dit is een overtreding van Wnb art. 3.1.2. Het wordt daarom aanbevolen om de planning zo af te stemmen dat de werkzaamheden tijdens het broedseizoen op zo groot mogelijke afstand van het nest plaats zal vinden. Voor de verstoringafstand wordt een afstand van 200 meter aangehouden. Na de aanlegfase kan de nestplaats wel gebruikt worden door de roofvogel en deze zal geen hinder ondervinden van het zonnepark zelf. Indien de boom gekapt dient te worden zal er een nader onderzoek plaats moeten vinden of de boom gebruikt wordt door een roofvogel. Indien het nest niet gebruikt wordt door een

roofvogel (met een jaarrond beschermd nest) kan de boom buiten het broedseizoen gekapt worden. Indien het wel gebruikt wordt, zal er een ontheffing aangevraagd moeten worden.

Overige functies

Het plangebied kan onderdeel zijn van het foerageergebied van vogels met een jaarrond beschermd nest. De territoria van de meeste soorten, zoals buizerd of sperwer zijn erg groot. In de omgeving zijn zeer veel vergelijkbare of zelf betere gebieden aanwezig, waardoor er voldoende alternatief habitat aanwezig is voor deze soorten. Op deze soorten is dan ook geen significant effect te verwachten.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Vernielen of beschadigen nest-, rust en slaapplekken (Wnb art. 3.1.2)

Met de aanleg van het zonnepark worden geen nest-, rust en slaapplekken vernietigd, mits de boom in het noordwesten niet gekapt wordt (zie figuur 5.1 voor de locatie). De andere boom met een nest erin (zie figuur 5.1) is naar verwachting niet in gebruik door een soort met een jaarrond beschermd nest. Echter deze boom wordt ook niet gekapt, maar zal verplaatst worden. Hierdoor blijft het nest gespaard.

Opzettelijke verstoring (Wnb art. 3.1.4)

Indien de werkzaamheden in de nabijheid van het roofvogelnest uitgevoerd worden buiten het broedseizoen, zal het nest niet verstoord worden en zullen er voor de roofvogel tijdens en na uitvoering van het werk blijven voldoende foerageermogelijkheden beschikbaar blijven. De werkzaamheden leiden dan niet tot opzettelijke verstoring van de in het plangebied aanwezige roofvogels.

6.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Het plangebied heeft betekenis voor bever, otter en vleermuizen (zie § 5.2.2)

Effect op de kwaliteit en kwantiteit verblijfplaatsen

Voortplantings-, rust- en andere verblijfplaatsen

Binnen het plangebied dat als zonnepark wordt bestemd worden geen verblijfplaatsen verwacht van de genoemde soorten. Eventuele verblijfplaatsen van vleermuizen in de gebouwen in het deel van het plangebied buiten het zonnepark om ondervinden geen negatieve effecten van de geplande ingreep.

Overige functies

Het plangebied is geen essentieel onderdeel van het leefgebied van de genoemde soorten. Tevens zal het plangebied na afronding van de werkzaamheden dezelfde functie kunnen vervullen voor de bever, otter en voor vleermuizen. Door het verwijderen van een klein deel van de boswal langs de Ganzenweg gaat geen essentiële vliegroute verloren. Er zijn daarom geen effecten te verwachten op de functie als foerageergebied of migratieroute.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Vernielen of beschadigen verblijfplaatsen (Wnb art. 3.5.4)

Er worden geen verblijfplaatsen vernietigd of beschadigd. Er is dus geen sprake van een overtreding van Wnb art. 3.5.4.

Opzettelijk verstoring (Wnb art. 3.5.2)

De genoemde soorten zijn veelal nacht actieve dieren. De werkzaamheden vinden overdag plaats bij daglicht. Ook zijn de dieren redelijk schuw. Zodra de werkzaamheden gestart zijn, zullen ze naar verwachting het plangebied gaan mijden. Er is dan ook geen sprake van opzettelijke verstoring en geen overtreding van Wnb art. 3.5.2.

6.3 Beschermingsregime andere soorten

Het plangebied heeft betekenis voor amfibieën en grondgebonden zoogdieren (zie § 5.2.3). Voor de amfibieën en een groot aantal soorten grondgebonden zoogdieren onder het beschermingsregime andere soorten geldt een vrijstelling vanuit provincie Flevoland bij ruimtelijke inrichtingsprojecten. Er worden voor deze soorten dan ook geen verbodsbepalingen overtreden. Wel blijft voor deze soorten de zorgplicht gelden. Soorten die niet onder de vrijstelling vallen van het beschermingsregime andere soorten zijn boommarter, bosmuis en dwergmuis. Deze soorten komen naar verwachting sporadisch voor in het plangebied en dan met name in de houtwallen en/of rietkragen. Juist deze elementen blijven behouden in het plangebied. De uiteindelijke situatie als zonnepark biedt voor de genoemde soorten juist een beter habitat dan de huidige situatie als golfbaan. Er worden daarom geen negatieve effecten op deze soorten verwacht.

6.4 Conclusies beschermde soorten

De volgende soorten zijn van belang in het project:

- Algemene broedvogels;
- Vogels met een jaarrond beschermd nest;
- Algemene amfibieën;
- Grondgebonden zoogdieren.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Voor het beschermingsregime vogelrichtlijn geldt dat mogelijk nest-, rust en slaapplekken worden vernield of beschadigd (Wnb art. 3.1.2). Indien de werkzaamheden als het verwijderen van begroeiing, grondwerkzaamheden en werkzaamheden aan watergangen etc. buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, wordt overtreding ten aanzien van algemene broedvogels voorkomen. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met juli. Indien het niet mogelijk is om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, dient voorafgaand aan het broedseizoen het plangebied ongeschikt gemaakt te worden voor broedvogels of er dient voorafgaand aan de start van de werkzaamheden een broedvogelcheck uitgevoerd te worden.

Met de aanleg van het zonnepark worden geen nest-, rust- en slaapplekken van vogels met een jaarrond beschermd nest vernietigd, indien de boom in het noordwesten niet gekapt wordt. Indien de werkzaamheden in de nabijheid van het roofvogelnest uitgevoerd worden buiten het broedseizoen, zal het nest niet verstoord worden en zullen er voor de roofvogel tijdens en na uitvoering van het werk blijven voldoende foerageermogelijkheden beschikbaar blijven. De werkzaamheden leiden dan niet tot opzettelijke verstoring van de in het plangebied aanwezige roofvogels. Indien dit niet mogelijk is dient er een onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied door de roofvogel. Ook bij de kap van deze boom dient er eerst een onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het nest door een eventuele roofvogel.

Beschermingsregime andere soorten

Het plangebied heeft betekenis voor amfibieën en grondgebonden zoogdieren. Voor de amfibieën en een groot aantal soorten grondgebonden zoogdieren onder het beschermingsregime andere soorten geldt een vrijstelling vanuit provincie Flevoland bij ruimtelijke inrichtingsprojecten. Er worden voor deze soorten dan ook geen verbodsbepalingen overtreden. Wel blijft voor deze soorten de zorgplicht gelden. Voor de zorgplicht is het van belang dat er een ecologisch werkprotocol wordt opgesteld, zodat de werkwijze van de aannemer ook daadwerkelijk getoetst kan worden.

Vervolgonderzoek

De conclusies in dit rapport ten aanzien van beschermde soorten zijn gebaseerd op voldoende beschikbare en actuele informatie. Er zijn geen hiaten in kennis geconstateerd die van invloed kunnen zijn op de conclusies. De conclusies geven dan ook geen aanleiding voor vervolgonderzoek. Dit geldt niet indien het noodzakelijk blijkt te zijn om de boom in het noordwesten te kappen. Dan dient er een nader onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het nest door een eventuele roofvogel.

Deel 3

7 Houtopstanden, Natuurnetwerk Nederland en ecologische visie

7.1 Houtopstanden

De bomen in het plangebied zullen voornamelijk verplant worden en zo min mogelijk gekapt worden. Hoofdstuk 4, paragraaf 4.1 van de Wnb regelt de verbodsbepalingen ten aanzien van houtopstanden. De Wet natuurbescherming beschermt houtopstanden met een oppervlakte van minimaal 1000 m² en rijbeplantingen die bestaan uit meer dan 20 bomen (art. 1.1). De bomen op de golfbaan betreffen met name solitaire bomen en er is dan ook geen sprake van een houtopstand. Echter gezien het totale aantal bomen wat danwel verplant, danwel gekapt wordt is het wel aan te bevelen om dit toch te melden bij het bevoegd gezag. Aangezien de bomen verplant worden is er voor die bomen geen sprake van een herplantplicht. Dit geldt mogelijk niet voor de bomen die wel gekapt zullen worden.

7.2 Nee, tenzij toets

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. De omliggende gebieden zijn wel onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (zie figuur 7.1). Aangezien de provincie Flevoland als beleid heeft dat externe werking ook getoetst moet worden zal daarom een 'Nee, tenzij'-toets worden uitgevoerd. Dit betekent dat er onderzocht moet worden of de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN gebied door de aanleg van het zonnepark aangetast kunnen worden. Aangezien het plangebied geen onderdeel is van het NNN vindt er geen ruimtebeslag plaats op het NNN zelf.

De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN rond het plangebied worden beschreven in het rapport van A&W (2011). De omliggende NNN-gebieden behoren tot het Harderbroek en het Harderbos.

7.2.1 Harderbroek

Het 'oude' Harderbroek is een moerasgebied van bijna 200 ha. Het gebied bestaat uit nat rietland met veel ondiepe plassen en enkele schrale graslanden, ruigtes, natuurlijk wilgenbos en populierenbos. Het gebied is met name van belang voor vogels, vleermuizen, libellen en zeldzame planten.

Belang en schaalniveau

Het Harderbroek vormt een belangrijkste stapsteen in de robuuste verbinding Natte as tussen de Vechtplassen en de IJsseldelta. Het belang van het Harderbroek ligt tevens in de centrale ligging in de verbinding van de Veluwerandmeren met de noordwestelijk

gelegen Oostvaardersplassen. Hierbij speelt het gebied een rol als kerngebied voor met name moerasgebonden soorten en soorten van schrale graslanden. De belangrijkste natuurwaarden worden gevormd door het voorkomen van vele soorten moerasbroedvogels, zowel in het (zeer) natte als droge soortenspectrum.

Potentiële waarden

De ambitie voor dit gebied bestaat uit deels laten verlanden van de zoete plassen en het terugbrengen van het oppervlakte aan gemaaid rietland. Deze beheertypen maken hierbij plaats voor beheertype Moeras (N05.01). Dit biedt mogelijkheden voor soorten als Europese otter, Waterspitsmuis en Noordse woelmuis. De kans op verruiging is hierbij gering vanwege de voorkomende ganzenvraat en het gevoerde waterpeilbeheer.

Soorten

Broedvogels:	Roerdomp, Kwak, Woudaap, Dodaars, Grauwe gans, Zomertaling, Bruine kiekendief, Havik, Buizerd, Porseleinhoen, Watersnip, Baardmannetje, Snor, Blauwborst, Spotvogel, Grote karekiet (pot.), Kleinst waterhoen, Lepelaar, Grote zilverreiger (pot.), Krooneend, Slobeend,
Niet-broedvogels:	Lepelaar, Grote zilverreiger, Zeearend, Blauwe kiekendief, Kleine zwaan, Wilde zwaan, Krooneend, tafeleend, Kuifeend, Smient, Krakeend, Meerkoe
Zoogdieren:	Bever, Meervleermuis, Watervleermuis, Otter (pot.), Waterspitsmuis (pot.), Noordse woelmuis (pot.)
Reptielen:	Ringslang (pot.)
Vissen:	Kleine modderkruiper, Winde (pot.)
Libellen:	Bruine korenbout, Glassnijder, Vroege glazenmaker
Vaatplanten:	Addertongvaren, Kamgras, Klein vlooienkruid

7.2.2 Harderbos

Het bos is vanaf 1968 aangeplant en bestaat uit vochtig loofbos en open ruimten met grazige vegetaties, ruigten, poelen, kwelplassen en moeras. In het kader van het project 'Waternetwerken in de Oostrand' is een deel van het Harderbos vernat door het creëren van beken en waterpartijen en het afsluiten en omleggen van bestaande watergangen. Daarmee wordt het kwelwater in het gebied langer vastgehouden

Belang en schaalniveau

Het Harderbos levert met ruim 300 ha bos een belangrijke bijdrage aan de doelstelling van de EHS voor bosvogels in Flevoland. Ook aan de doelstelling voor moerasvogels, vleermuizen en libellen levert het gebied een belangrijke bijdrage, door de aanwezigheid van vaarten, plassen en moeras. Daarnaast is het gebied een belangrijke stapsteen voor de robuuste verbinding Natte As tussen de Vechtplassen en de IJsseldelta.

Potentiële waarden

Ten westen van de Hoge Vaart wordt het areaal Haagbeuken- en essenbos (N14.03) uitgebreid. Hierdoor komen percelen met het beheer Vochtig bos met productie (N16.02) te vervallen. Ter hoogte van de camping en het bungalowpark wordt een deel beheerd als Rivier- en beekbegeleidend bos (N14.01). Dit geldt ook voor het natuurontwikkelingsgebied ten zuiden van de golfbaan. Soorten als Bever en Boomarter kunnen hiervan profiteren. Voor een zich voortplantende ringslangpopulatie zijn broeihopen aangelegd. Door de aanleg van de geplande kleinere en grotere ecologische verbindingen zullen mogelijkheden worden gecreëerd voor uitwisseling van soorten tussen diverse EHS-gebieden.

Soorten

Broedvogels:	Dodaars, Grauwe gans, Roerdomp, Porseleinhoen, Buizerd, Havik, Watersnip, IJsvogel, Spotvogel, Bruine kiekendief, Baardmannetje, Blauwborst, Snor, Boomklever, Boomvalk, Wielewaal, Kleine bonte specht
Niet-broedvogels:	Lepelaar, Grote zilverreiger, Krooneend,
Zoogdieren:	Bever, Das, Boomarter, Eekhoorn (pot.), Meervleermuis, Watervleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Gewone dwergvleermuis Laatvlieger, Bunzing, Hermelijn, Wezel, Dwergmuis
Reptielen:	Ringslang
Vissen:	Rivierdonderpad, Kleine modderkruiper, Winde
Libellen:	Glassnijder, Gevlekte witsnuitlibel, Bandheidlibel, Weidebeekjuffer, Smaragdlibel, Vroege glazenmaker, Bruine winterjuffer
Planten:	Rietorchis, Krabbenscheer, Steenanjier, Dwergviltkruid

7.2.3 Effecten van het zonnepark

Het zonnepark wordt aangelegd op een golfbaan buiten het NNN. De golfbaan wordt in de huidige situatie zeer regelmatig gemaaid. Tevens wordt de golfbaan intensief recreatie gebruikt, waardoor de mate van verstoring relatief hoog is. Door het regelmatige maaien en de recreatie is er in het plangebied weinig ruimte in de huidige situatie voor soorten die horen bij de omliggende NNN gebieden. Alleen bepaalde zoogdieren, vissen en libellen zullen naar verwachting gebruik maken van de wateren en de rietzone rond deze wateren in het plangebied.

Door het volgen van de ecologische visie, zoals beschreven in paragraaf 7.3 zal het gebied in de toekomstige situatie een verbetering opleveren voor het Natuurnetwerk Nederland. De doorgaande watergang wordt versterkt, doordat de rietzone op diverse plaatsen versterkt wordt. Er zal veel minder gemaaid worden dan in de huidige situatie en het soortenarme gras zal vervangen worden door een meer kruidenrijke vegetatie, welke ook hoger zal groeien. Daarnaast worden enkele hagen / bossingels versterkt en/of aangelegd. Op de meeste plaatsen rondom het park zal geen extra hekwerk geplaatst worden, waardoor de uitwisselingsmogelijkheden met de omringende gebieden blijven of juist worden versterkt, doordat het park een meer natuurlijke begroeiing zal kennen.

Door de groene inrichting van het zonnepark en het feit dat er geen hekken rondom het park komen, zijn directe effecten op de NNN uit te sluiten. Er zijn geen negatieve effecten te verwachten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN van zowel het Harderbroek alsook het Harderbos.

Figuur 7.1 Ligging van het NNN rondom het plangebied (rood omlijnd). Bron: provincie Flevoland 2019.

7.3 Ecologische visie voor het zonnepark Zeewolde

Werkwijze

Wanneer vanaf het begin van het ontwerpproces rekening wordt gehouden met het creëren van kansen voor biodiversiteit, spreken we van een natuur-inclusief ontwerp. Bij het ontwerp van het zonnepark is naast een quick-scan van de huidige natuurwaarden ook gekeken hoe zo veel mogelijk kansen kunnen ontstaan voor natuur, die ook meerwaarde opleveren voor bijvoorbeeld de beleving en waterberging.

Analyse van de huidige situatie

De randzone van de zuidkant van de Flevopolder is relatief bosrijk ten opzichte van de open agrarische polders. Het beleid in deze zone zet in op natuur en geeft aan dat er sprake is van bijzondere waterkwaliteit (ontwikkelingsvisie 2030). Het gebied is omsloten door natuur. Alleen de N302 vormt een barrière voor dieren. Daar is een

faunapassage aangelegd, net iets ten noorden van de golfbaan. Natuurmonumenten heeft de golfbaan verzocht tussen de weg en de golfbaan een hek te plaatsen om te zorgen dat hier geen dieren de weg oversteken.

De golfbaan zelf heeft veel reliëf en een doorgaande kunstmatig meanderende waterloop met twee vistrappen. Het waterpeil ten westen van de golfbaan is hoger dan ten oosten van de golfbaan. De bomen en beplanting zijn maximaal 35 jaar oud.

De quick-scan duidt met name op het voorkomen van (kleine) zoogdieren en amfibieën en het gebruik als foerageergebied voor vleermuizen.

Natuur-inclusief ontwerp

De wens is om een zonnepark te realiseren dat zowel energie levert, maar ook een voorbeeldproject kan zijn voor duurzaamheid, integraal ontwerp en dicht gelegen is tegen een 9 holes golfbaan en natuurgebied. Naast een zo optimale opstelling van de panelen is er dus ruimte voor natuurwaarden. In dit geval is vooral de waterpartij van grote waarde. Hieronder volgen de uitgangspunten vanuit ecologie:

- waterpartij vrijhouden, zo veel mogelijk met flauwe oevers (1:3-1:5)
- ruimte van minimaal ca 5 m vrijhouden rondom de waterloop (inclusief beheerpad)
- waar mogelijk koppelen van de waterloop aan een hoger stuk met wat oudere bomen
- belevingspad gedeeltelijk koppelen aan waterloop, maar niet overal, i.v.m. rustplekken
- belevingspad als gemaaid graspad of met halfverharding
- infoborden
- zo min mogelijk gebruik maken van hekken als afscheiding
- liever water als afscheiding. Hierbij kunnen steile oevers op sommige plekken iets flauwer worden gemaakt. Of ondiepere stukken in de vorm van een greppel.
- Ongewenst zicht op de panelen kan verminderd worden door inheemse heesters en bomen te planten en eventueel ruigte te laten ontstaan.
- zuid opstelling is efficiënt en levert ook voldoende lichtinval op voor beplanting tussen de panelen.
- Panelen wat hoger opstellen, ca 1,5 meter boven het maaiveld
- Langs de randen ruimte voor bloemrijk grasland.
- Inzaaien van het perceel met inheems bloemenmengsel voor klei (bijvoorbeeld Cruydt-hoeck mengsel).
- Zo mogelijk verplanten van een aantal bestaande bomen.
- Extensief beheer met bijvoorbeeld schapen. Belangrijk is dat het niet overal tegelijk kort is en met een beperkt aantal schapen wordt beweide. Anders kan gekozen worden voor bijvoorbeeld sinusbeheer. Het nadeel van het beheer met schapen is dat er minder bloemen in het plangebied zullen zijn.
- Afvoeren van maaisel

Aanvullend geven we aan dat er de mogelijkheid is om te werken met tijdelijke natuur op vrijkomende grond, waar wellicht later een andere ontwikkeling op plaats kan vinden.

Het is in dit geval wenselijk om aan te sluiten bij natte natuur in de omgeving en deze ruimte iets te vergraven, waardoor lagere natte stukken kunnen ontstaan. Tijdelijke natuur is vrijgesteld van compensatie, mits dit plaats vindt volgens de gedragscode tijdelijke natuur of er een ontheffing tijdelijke natuur is aangevraagd.

Figuur 7.2 Bloemrijk grasland op klei (foto: Cruydt-hoeck)

7.4 Conclusies

De bomen in het plangebied zullen voornamelijk verplant worden en zo min mogelijk gekapt worden. De bomen op de golfbaan betreffen met name solitaire bomen en er is dan ook geen sprake van een houtopstand. Echter gezien het totale aantal bomen wat danwel verplant, danwel gekapt wordt is het wel aan te bevelen om dit toch te melden bij het bevoegd gezag. Aangezien de bomen verplant worden is er voor die bomen geen sprake van een herplantplicht. Dit geldt mogelijk niet voor de bomen die wel gekapt zullen worden.

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. De omliggende gebieden zijn wel onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Er heeft daarom een toetsing plaats gevonden op het aantasten van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Door het volgen van de ecologische visie, zoals beschreven in paragraaf 7.3 zal het gebied in de toekomstige situatie een verbetering opleveren voor het Natuurnetwerk Nederland en worden de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet aangetast.

8 Eindconclusie

8.1 Vervolprocedure

Op grond van de in dit rapport gepresenteerde objectieve gegevens zijn negatieve effecten als gevolg van het project aanleg zonnepark Zeewolde op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden uitgesloten.

Indien de werkzaamheden als het verwijderen van begroeiing, grondwerkzaamheden en werkzaamheden aan watergangen etc. buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, wordt overtreding ten aanzien van algemene broedvogels voorkomen. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met juli. Indien het niet mogelijk is om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, dient voorafgaand aan het broedseizoen het plangebied ongeschikt gemaakt te worden voor broedvogels.

Met de aanleg van het zonnepark worden geen nest-, rust en slaapplekken van vogels met een jaarrond beschermd nest vernietigd, indien de boom in het noordwesten niet gekapt wordt. Indien de werkzaamheden in de nabijheid van het roofvogelnest uitgevoerd worden buiten het broedseizoen zullen er voor de roofvogel tijdens en na uitvoering van het werk blijven voldoende verblijfplaatsen beschikbaar blijven. De werkzaamheden leiden dan niet tot opzettelijke verstoring van de in het plangebied aanwezige roofvogels. Indien dit niet mogelijk is dient er een onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het plangebied door de roofvogel. Ook bij de kap van deze boom dient er eerst een onderzoek plaats te vinden naar het gebruik van het nest door een eventuele roofvogel.

Het plangebied heeft betekenis voor amfibieën en grondgebonden zoogdieren. Voor de amfibieën en een groot aantal soorten grondgebonden zoogdieren onder het beschermingsregime andere soorten geldt een vrijstelling vanuit provincie Flevoland bij ruimtelijke inrichtingsprojecten. Er worden voor deze soorten dan ook geen verbodsbepalingen overtreden. Wel blijft voor deze soorten de zorgplicht gelden. Voor de zorgplicht is het van belang dat er een ecologisch werkprotocol wordt opgesteld, zodat de werkwijze van de aannemer ook daadwerkelijk getoetst kan worden.

De bomen in het plangebied zullen voornamelijk verplant worden en zo min mogelijk gekapt worden. De bomen op de golfbaan betreffen met name solitaire bomen en er is dan ook geen sprake van een houtopstand. Echter gezien het totale aantal bomen wat danwel verplant, danwel gekapt wordt is het wel aan te bevelen om dit toch te melden bij het bevoegd gezag. Aangezien de bomen verplant worden is er voor die bomen geen sprake van een herplantplicht. Dit geldt mogelijk niet voor de bomen die wel gekapt zullen worden.

Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. De omliggende gebieden zijn wel onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Er heeft daarom een toetsing plaats gevonden op het aantasten van de wezenlijke kenmerken en waarden

van het NNN. Door het volgen van de ecologische visie, zoals beschreven in paragraaf 7.3 zal het gebied in de toekomstige situatie een verbetering opleveren voor het Natuurnetwerk Nederland en worden de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet aangetast.

9 Literatuur

- Broekmeyer, M.E.A., J. Kros, A.G.M. Schotman, G.W.W. Wamelink en A. van Kleunen, 2012. Effecten van stikstof op vogelsoorten in vogelrichtlijngebieden in Noord-Brabant. Alterra, Wageningen / SOVON, Nijmegen, Alterra-rapport 2359. 124 blz.; 8 fig.; 23 tab.; 31 ref.
- van Dobben, H.F., R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2397 2397. 68 blz.; 1 fig.; 3 tab.; 21 ref.
- Greve, M.S.E., M.S.E., H. Miedema 2011 Wezenlijke kenmerken en waarden EHS Gemeente Zeewolde, A&W rapport 1361 Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Websites:

- Compendium voor de Leefomgeving: <http://www.clo.nl/>, 2018(i)
- NDFF: <https://ndff-ecogrid.nl/>, 2018 (i)

Bijlage 1 Wettelijke kader

1.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Bij provincie overschrijdende projecten is dit de minister van EZ.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In paragraaf 1.2 komen algemene bepalingen van de wet aan de orde. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' en is hier samengevat in paragraaf 1.3. De bescherming van soorten is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en in deze bijlage samengevat in paragraaf 1.4. De bescherming van bomen en bos is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten' en is hier samengevat in paragraaf 1.5. Andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

1.2 Algemene bepalingen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Deze zorgplicht houdt in elk geval in dat handelingen waarvan redelijkerwijs verwacht mag worden dat ze nadelige gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten achterwege blijven, dan wel dat noodzakelijke maatregelen worden getroffen om negatieve gevolgen te voorkomen, of voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen ze beperkt of ongedaan worden gemaakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

- het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle van

nature in het wild levende vogelsoorten en planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn en habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn;

- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;
- de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

1.3 Natura 2000-gebieden

De Wnb heeft tot doel het beschermen en in stand houden van Natura 2000-gebieden.

Relevante wettelijke bepalingen

De beoordeling van projecten en andere handelingen wordt geregeld in artikel 2.7 tot en met artikel 2.9. Aanwijzingsbesluiten geven de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van de leefgebieden voor vogels van de Vogelrichtlijn, de natuurlijke habitats en de habitats van soorten van de Habitatrichtlijn. De instandhoudingsmaatregelen zijn voor elk gebied beschreven in het beheerplan. Tevens beschrijft het beheerplan welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Voor het uitvoeren van plannen of projecten kan GS de verplichting opleggen tot preventieve of herstelmaatregelen. Dit is niet van toepassing indien voor het plan of project een (omgevings)vergunning is verleend.

Beoordeling van plannen en projecten

Art. 2.7 Voor een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie (in cumulatie) met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, is een **passende beoordeling** noodzakelijk.

Er is een **vergunning** nodig van GS voor projecten of andere handelingen die de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. De bevoegdheid ten aanzien van de vergunningverlening ligt bij GS van de provincie waarin het project wordt uitgevoerd.

Er geldt een **uitzondering op de vergunningprocedure** op grond van de Wet natuurbescherming: als via een andere wettelijke bepaling een passende beoordeling

verplicht is (bijvoorbeeld op grond van de Tracéwet of de Spoedwet wegverbreding) voor de besluitvorming.

Art. 2.9 Géén vergunning is nodig:

- Als het project of de handeling is opgenomen in een Natura 2000-beheerplan of in een vastgesteld programma voor Natura 2000-gebieden (zoals de PAS). Voorwaarde is dat 1) ten aanzien van het plan of het programma een passende beoordeling van projecten is uitgevoerd waaruit de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten, en 2) dat het bestuursorgaan dat het plan of programma heeft vastgesteld, tevens bevoegd gezag is voor vergunningverlening of dat dit bestuursorgaan heeft ingestemd heeft met het plan of programma.
- Als het project of de handeling al bestond of bekend was op de referentiedatum 31 maart 2010 of later als het gebied later is aangewezen (ook wel bekend als bestaand gebruik).
- Als het project of de handeling behoort tot door PS bij verordening aangewezen categorieën van gevallen.

Toelichting op begrippen

Habitattoets

De habitattoets is de verzamelnaam van toetsingen van effecten van plannen en projecten op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. In beginsel worden de effecten van plannen en projecten op Natura 2000-gebieden 'passend beoordeeld'. Als er kans is op significant negatieve effecten en mitigerende maatregelen bij de beoordeling zijn betrokken wordt gesproken over een '**passende beoordeling**'. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een **oriëntatiefase** – soms ook wel '**voortoets**' genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in de oriëntatiefase in grote lijnen identiek aan een passende beoordeling, echter mitigerende maatregelen zijn bij de oriëntatiefase niet bij de beoordeling betrokken. Als de conclusie is dat significante negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en maatregelen nodig zijn om significant negatieve effecten met zekerheid te voorkomen, zal alsnog een passende beoordeling nodig zijn.

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen ter voorkoming of beperking van het (mogelijke) effect van het project of andere handeling en deze maatregelen zijn onlosmakelijk verbonden zijn met een project / andere handelingen

Cumulatieve effecten

Voor de habitattoets geldt uitdrukkelijk dat voor elke activiteit onderzocht moet worden of er mogelijke significante effecten zijn als gevolg van de activiteit afzonderlijk *en* in combinatie met andere plannen en projecten. In het laatste geval moeten de gezamenlijke ofwel cumulatieve effecten beoordeeld worden in het licht van de

instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Het gaat daarbij om alle plannen en projecten die op bestuurlijk niveau zijn goedgekeurd en die nog niet (volledig) zijn gerealiseerd.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van het plan of project realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. In de Leidraad bepaling Significantie is het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.⁶

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Programma Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Dit programma geeft met een gericht pakket van herstelmaatregelen enerzijds waarborgen voor behoud en herstel van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten en biedt anderzijds ruimte voor nieuwe economische activiteiten. Voor projecten die vermeld zijn op een lijst met prioritaire projecten is op voorhand ruimte gereserveerd. Voor nieuwe projecten (niet-prioritair) geldt bij een toename van stikstofdepositie op een stikstof gevoelig habitat met thans al een overschrijding het volgende:

- Activiteiten met een stikstofdepositie vanaf 1 mol/ha/jaar zijn vergunningplichtig.
- Activiteiten met een stikstofdepositie onder 0,05 mol/ha/jaar zijn niet vergunningplichtig.
- Voor activiteiten met een stikstofdepositie tussen 0,05 mol/ha/jaar – 1 mol/ha/jaar moet voor het Natura 2000-gebied worden nagegaan wat de actuele geldende grenswaarde is. Bij 95% uitgegeven depositieruimte wordt de grenswaarde verlaagd naar 0,05 mol/ha/jaar; dan is dus een vergunning nodig bij een stikstofdepositie hoger dan 0,05 mol/ha/jaar (anders bij 1 mol/ha/jaar)

De omvang van de stikstofdepositie als gevolg van een project moet worden vastgesteld aan de hand van het rekenmodel AERIUS Calculator.

1.4 Soorten

Verbodsbepalingen

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels (VR artikel 1) te doden of te vangen.

---

⁶ Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Publicatie Steunpunt Natura 2000, versie 27 mei 2010.

2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder 1 te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld onder 1 te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld onder 1 opzettelijk te storen.
5. Het verbod, opzettelijk storen, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁷. Voor andere soorten geldt dat de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij (in het broedseizoen) in gebruik zijn.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld onder 1 in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden **planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Art. 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Het is verboden in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage bij de Wet, onderdeel A, natuurbescherming opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
3. Het is verboden **vaatplanten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wet natuurbescherming, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Ontheffingen en vrijstellingen

Gedeputeerde staten kunnen een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3), Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Art 3.8) en Beschermingsregime andere soorten (Art 3.10 lid 2). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8)

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

---

⁷ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing,
- er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang,
- er is geen sprake van een verslechtering van de (gunstige) staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden gesteld om schade te beperken of te compenseren zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan de Svl.

Art 3.3, Art 3.8 De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan of een vastgesteld programma (zoals bijvoorbeeld de PAS).

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de **ruimtelijke inrichting of ontwikkeling** van gebieden en **bestendig beheer of onderhoud**.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden onder de drie beschermingsregimes zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

1.5 Houtopstanden

Hoofdstuk 4, paragraaf 4.1 van de Wnb regelt de verbodsbepalingen ten aanzien van houtopstanden. De Wet natuurbescherming beschermt houtopstanden met een oppervlakte van minimaal 1000 m² en rijbeplantingen die bestaan uit meer dan 20 bomen (art. 1.1).

Art. 4.1 De bepalingen in § 4.1 hebben o.a. geen betrekking op houtopstanden binnen de bebouwde kom, op erven of in tuinen, wegbeplantingen, beplanting langs rijkswegen, boomsingels en in het geval van het dunnen van een houtopstand.

Art. 4.2 Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten.

Art. 4.3 Als een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, geldt een plicht tot herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen.

Art. 4.4 De bepalingen in § 4.1 zijn eveneens niet van toepassing als het vellen van houtopstanden en herbeplanten wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode.

Bijlage 2 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied

Essentietabel Natura 2000-gebied Veluwerandmeren

Kernopgaven (2)					
Kernopgaven (1)					
Doelstelling kwaliteit				▼	
Doelstelling oppervlakte				▼	
Landelijke staat van instandhouding				▼	
Habitattypen	▼				
H3140 - Kranswierwateren	-	=	=		4.01,W
H3150 - Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	=	=		
H6430A - Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=		
H6430B - Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	-	=	=		

Kernopgaven (3)					
Kernopgaven (2)					
Kernopgaven (1)				▼	
Doelstelling populatie				▼	
Doelstelling kwaliteit leefgebied				▼	
Doelstelling omvang leefgebied				▼	
Landelijke staat van instandhouding				▼	
Habitatsoorten	▼				
H1149 - Kleine modderkruiper	+	=	=	=	4.01,W 4.03,W
H1163 - Rivierdonderpad	-	= (<)	=	=	4.01,W 4.03,W
H1318 - Meervleermuis	-	=	=	=	

Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)	▼					
Doelstelling kwaliteit leefgebied	▼					
Doelstelling omvang leefgebied	▼					
Landelijke staat van instandhouding	▼					
Broedvogelsoorten	▼					
A021 - Roerdomp	--	>	>	5	4.03,W	
A298 - Grote karekiet	--	>	>	40	4.03,W	

Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)	▼					
Instandhoudingsdoelstelling: Slaap- en rustplaats (s) / foerageergebied (f)	▼					
Doelstelling kwaliteit leefgebied	▼					
Doelstelling omvang leefgebied	▼					
Landelijke staat van instandhouding	▼					
Niet-broedvogelsoorten	▼					
A005 - Fuut	-	=	=	400	4.02	
A017 - Aalscholver	+	=	=	420		
A027 - Grote Zilverreiger	+	=	=	40		
A034 - Lepelaar	+	=	=	3		
A037 - Kleine Zwaan	-	=	=	120	4.01,W	
A050 - Smient	+	=	=	3500		
A051 - Krakeend	+	=	=	280		
A054 - Pijlstaart	-	=	=	140		
A056 - Slobeend	+	=	=	50	4.02	
A058 - Krooneend	-	=	=	30		
A059 - Tafeleend	--	= (<)	=	6600	4.01,W	
A061 - Kuifeend	-	= (<)	=	5700	4.01,W	4.02
A067 - Brilduiker	+	=	=	220		
A068 - Nonnetje	-	=	=	60	4.01,W	
A070 - Grote Zaagbek	--	=	=	50		
A125 - Meerkoet	-	=	=	11000		

Bijlage 3

Effectenindicator

Veluwerandmeren

Overzicht effecten op soorten en/of habitattypen voor gebied 'Veluwerandmeren' en activiteit 'windturbines'. De activiteit 'windturbines' komt naar verwachting het meest in de buurt (met name de aanleg) bij een zonnepark.

	Verandering in populatiedynamiek Verstoring door mechanische effecten Optische verstoring Verstoring door trilling Verstoring door geluid Versnippering Oppervlakteverlies																	
Storingsfactor	1	2	13	15	16	17	18											
Kranswierwateren	■	■	⊠	⊠	■	■	■											
Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	■	■	⊠	⊠	■	■	■											
Ruigten en zomen	■	■	⊠	⊠	■	■	■											
Kleine modderkruiper	■	■	■	■	■	■	■											
Meervleermuis	■	■	■	■	■	■	■											
Rivierdonderpad	■	■	■	■	...	■	■											
Aalscholver (broedvogel)	■	■	■	■	■	...	■											
Aalscholver (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	...	■											
Brilduiker (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	...	■											
Fuut (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	...	■											
Grote karekiet (broedvogel)	■	■	■	■	■	...	■											
Grote Zaagbek (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	...	■											
Grote Zilverreiger (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■											
Grote Zilverreiger (niet-broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■											
Kleine Zwaan (niet-broedvogel)	■	⊠	■	...	■	■	■											
Krakeend (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	■	■											
Krooneend (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	...	■											
Kuifeend (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	...	■											
Lepelaar (broedvogel)	■	■	■	...	■	■	■											
Lepelaar (niet-broedvogel)	■	■	■	...	■	■	■											
Meerkoet (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	...	■											
Nonnetje (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	■	■											
Pijlstaart (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	...	■											
Roerdomp (broedvogel)	■	■	■	...	■	■	■											
Roerdomp (niet-broedvogel)	■	■	■	...	■	■	■											
Slobeend (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	...	■											
Smient (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	■	■											
Tafeleend (niet-broedvogel)	■	⊠	■	■	■	...	■											

- zeer gevoelig
- gevoelig
- niet gevoelig
- ⊠ n.v.t.
- ... onbekend

LANDSCHAPSPLAN ZONNEPARK GOLFBAAN HARDERWOLD

LANDSCHAPSPLAN GOLFBAAN HARDERWOLD

In opdracht van

Cammingha Projectontwikkeling en Recreatie
peek@cammingha.nl

Opgesteld door

ROM3D
Dorshorst 1a
7217 PH te Harfsen

Gabi Stoffelen - gabi.stoffelen@rom3d.nl
Myrthe van Heek - myrthe.vanheek@rom3d.nl

Maart 2019

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	7
2	Historie van de plek	9
3	Beeld van de locatie	11
4	Beleid	17
4.1	Provinciaal beleid	
4.2	Gemeentelijk beleid	
5	Analyse plangebied	18
6	Uitgangspunten schetsontwerp	20
7	Schetsontwerp	23
7.1	Schetsontwerp	
7.2	Beheer	
7.3	Educatie	

Luchtfoto plangebied in rood gemarkeerd (bron Google Maps)

1 INLEIDING

Cammingha Projectontwikkeling en Recreatie is voornemens een zonneveld te ontwikkelen ter plaatse van de golfbaan Golf4All, ten noorden van Harderwijk. Het gebied is gelegen tussen de twee natuurgebieden Harderwold en Harderbroek, tussen de N302 en de Pluvierenweg.

Hiernaast is het plangebied weergegeven. Het betreft de kadastrale percelen L837, L758 en L1059. De omvang van het plangebied is 57 hectare, het oppervlakte van het zonnepark betreft 45 hectare.

Het zonnepark zal een vermogen krijgen van circa 45 MWp. Hiermee kunnen 12.000 huishoudens van stroom worden voorzien en wordt de uitstoot van 17.400 ton CO² per jaar vermeden. Dit levert een substantiële bijdrage aan de duurzaamheidsambities van de gemeente Zeewolde.

Topografische kaart omstreeks 1950 (Bron Topotijdreis)

Topografische kaart omstreeks 1975 (Bron Topotijdreis)

Topografische kaart omstreeks 1990 (Bron Topotijdreis)

Topografische kaart omstreeks 2017 (Bron Topotijdreis)

2 HISTORIE VAN DE PLEK

Het plangebied ligt in het relatief jonge landschap van Zuidelijk Flevoland. De droogmaking van Zuidelijk Flevoland was gereed in 1968. Op de topografische kaart van 1975 is te zien dat de basisinrichting op dat moment gereed was.

Vervolgens is er in relatief korte tijd vrij veel veranderd. Op de kaart van 1990 is een boerderij verschenen in het plangebied. Deze heeft maar voor korte duur gefunctioneerd als boerderij want in 2006 is men begonnen met het aanleggen van het zuidelijk deel van het golfterrein. In deze tijd is ook een eerste start gemaakt met de aanleg van het villaresort ten oosten van de golfbaan. In 2012 is het noordelijk deel van het golfterrein aangelegd.

De golfbaan is gesitueerd tussen twee natuurgebieden in: het Harderwold ten oosten en het Harderbroek ten westen. Deze natuurgebieden worden beide beheerd door Natuurmonumenten. Bij de ontwikkeling van de golfbaan is ervoor gekozen, in overleg met Natuurmonumenten, om het gehele terrein een stukje naar het zuiden te verplaatsen. Op die manier kon een ecologische verbindingzone gerealiseerd worden aan de noordzijde van het plangebied, die de twee natuurgebieden met elkaar verbindt. Daarnaast is er een belangrijke waterverbinding gerealiseerd over het golfterrein heen, waarmee de twee gebieden ook hydrologisch gezien met elkaar in verbinding staan.

Luchtfoto met de golfbaan en omgeving aangeduid

Luchtfoto met aanduiding locatie foto's (bron luchtfoto Google Maps)

3 BEELD VAN DE LOCATIE

De golfbaan heeft uiteraard een geheel andere uiterlijke verschijning dan de strakke open polder die zo kenmerkend is voor het landschap van de Flevopolder. De golfbaan is gelegen aan de rand van de polder, in een zone die geheel anders is dan het agrarische middendeel. Het is een gebied met veel opgaand groen, natuur en recreatie.

Binnen deze randzone vormt de golfbaan een wereld op zich. Zoals gebruikelijk bij golfbanen is er veel hoogteverschil, er zijn meerdere waterpartijen met rietoevers, boomgroepen en solitaire bomen. Omdat de golfbaan nog relatief kort geleden is aangelegd zijn de bomen op het terrein nog vrij jong. Rondom de boerderij zijn iets oudere bomen te vinden.

Het plangebied is voor buitenstaanders vooral zichtbaar vanaf de provinciale weg, de N302. Momenteel is de golfbaan vanaf deze weg af en toe zichtbaar, de houtsingel langs de rand van het plangebied neemt de golfbaan grotendeels uit het zicht. Vanaf de Pluvierenweg, welke gebruikt wordt om het villaresort en de golfbaan te bereiken, is de golfbaan zichtbaar vanaf het moment dat de beukenhaag ophoudt.

Zicht vanaf de 9-holes baan richting het clubhuis.

Beeld van de golfbaan, met vrij jonge bomen.

Vistrap in de waterpartij.

Grote waterpartij in het noordelijke deel van het golfterrein.

Waterpartij met een klein stukje rietoevers dat niet is teruggezet.

De voormalige boerderij.

Bomenweide bij voormalige boerderij.

Toegangsweg en schuur voormalige boerderij.

Zicht op het natte natuurgebied van Natuurmonumenten ten noorden van het plangebied.

Zicht op rand wilgenbroekbos van Natuurmonumenten ten zuidoosten van het plangebied.

Grens plangebied: links de Drivingrange, midden de brede watergang en rechts Harderwold.

Watergang op voorgrond, daarachter de 9-holes oefenbaan.

Toegangsweg naar voormalige boerderij.

Pluvierenweg, toegangsweg voor de golfbaan en het villaresort.

Zicht van N302. (Bron Google Streetview)

Zicht van N302. (Bron Google Streetview)

4 BELEID

4.1 Provinciaal beleid

De provincie Flevoland heeft onlangs de Structuurvisie Zon vastgesteld. In deze structuurvisie zijn zes bouwstenen geformuleerd op basis waarvan gemeentes hun eigen beleid op het gebied van zonneparken kunnen gaan maken. De bouwsteen “Houd rekening met (landschappelijke) kwaliteiten” is van belang voor voorliggend landschapsplan.

In het ontwerp van het zonnepark is wat betreft bestaande landschappelijke kwaliteit met name rekening gehouden met de natuurgebieden die om het plangebied gelegen zijn. Zo wordt de watergang in het plangebied, die de natuurgebieden Harderwold en Harderbroek verbindt, versterkt en wordt het zonnepark middels watergangen beveiligd i.p.v. met hekwerken om de migratie van fauna zo min mogelijk te belemmeren.

Daarnaast wordt door provincie Flevoland van belang gevonden dat omvang en inpassing van een zonnepark passend is bij de omgevingskenmerken en passend bij de schaal van het landschap. Het zonnepark Golfbaan Harderwold past bij de grootschaligheid van het landschap in Flevoland.

4.2 Gemeentelijk beleid

In aansluiting op de provinciale Structuurvisie Zon heeft de gemeente Zeewolde recent een Visie op de ruimtelijke inpassing van Grondgebonden zon opgesteld. Deze visie moet nog worden vastgesteld. In deze Visie is o.a. een zonneladder opgenomen, waarbij de niet-agrarische gronden in het buitengebied de voorkeur hebben op agrarische gronden.

De ontwikkeling van een zonnepark binnen het plangebied past goed

binnen de gemeentelijke visie omdat het plangebied een niet-agrarische functie heeft.

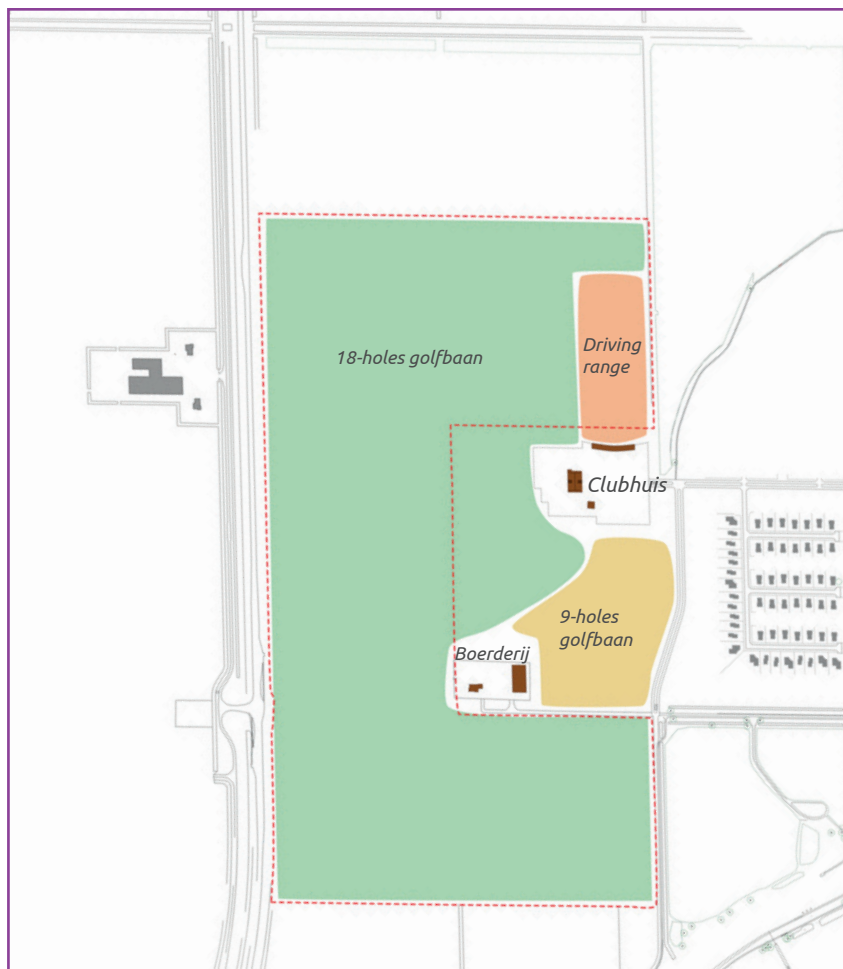
In het vigerende bestemmingsplan Harderwold kent de locatie de bestemming ‘sport-golfbaan’. In het bestemmingsplan zijn binnen het plangebied geen functies opgenomen zoals buisleidingen e.d. die belemmerend kunnen zijn voor de ontwikkeling van het zonnepark.

Vigerend bestemmingsplan

5 ANALYSE PLANGEBIED

Functies plangebied

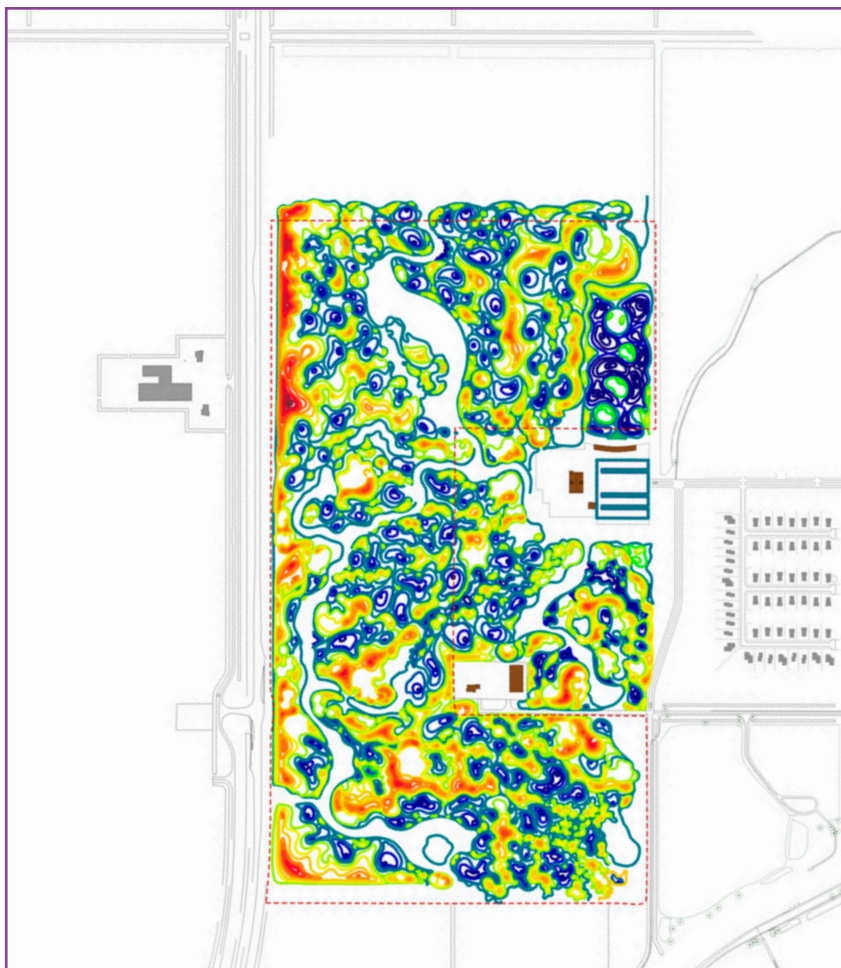
- Het grootste deel van het plangebied bestaat uit de 18-holes golfbaan, deze wordt grotendeels omgevormd naar zonnepark
- De 9-holes oefenbaan en bebouwing zullen vrij gehouden worden van zonnepanelen

Waterstructuur

- Huidige watergangen vormen een hydrologische en ecologische verbinding tussen de natuurgebieden Harderwold en Harderbroek

Reliëf golfterrein

- Er is veel reliëf aanwezig op het terrein, zoals gebruikelijk bij een golfbaan: een glooiend landschap met watergangen als laagtes en vele kleine heuveltjes

Bepantingsstructuur en zichten op het plangebied

- Bossen rondom het plangebied
- Houtsingel langs N302 haalt zicht op terrein grotendeels uit beeld gezien vanaf de provinciale weg
- Veel voornamelijke jonge solitaire bomen op het golfterrein

6 UITGANGSPUNTEN SCHETSONTWERP

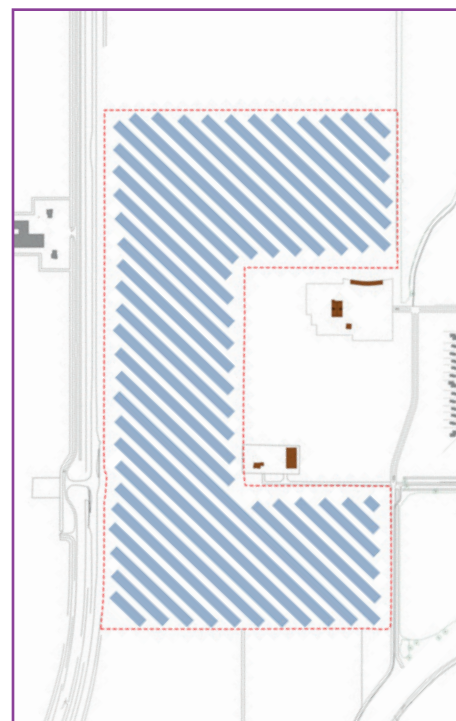
Opdeling terrein

- 9-holes oefenbaan behouden met voormalige boerderij, het clubhuis en overige bebouwing
- 18-holes golfbaan omvormen naar zonnepark

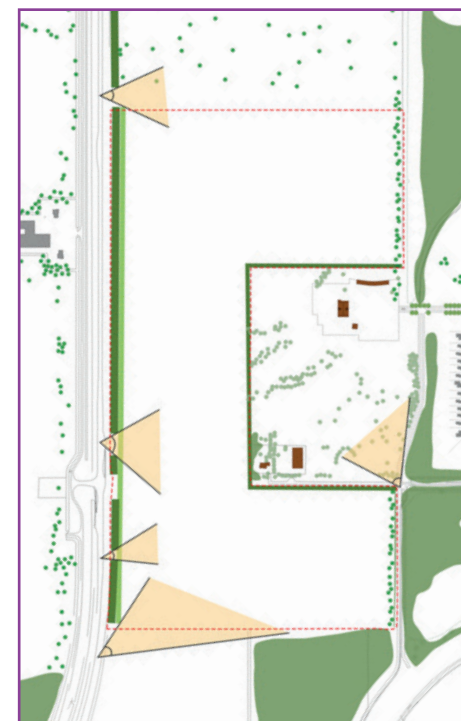
Blauwgroene natuurader

- Waternverbinding tussen natuurgebieden behouden
- Oevers en ecologie verrijken

Zonnepanelen

- Maaiveld nagenoeg vlak gemaakt
- Panelen zuidgericht
- Afstand tussen panelen voldoende voor zonlicht op bodem
- Poten 80cm hoogte voor zonlicht op bodem
- Maximale hoogte paneel t.o.v. maaiveld ca 2,5m

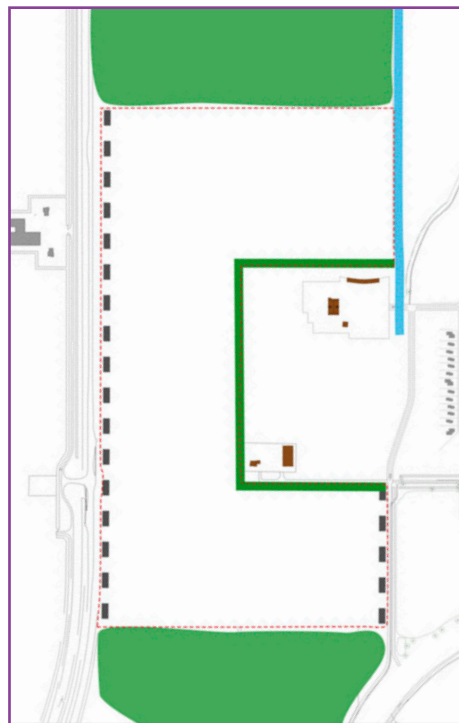
Beplanting

- Inheemse beplanting
- Bloemrijk grasland als basis
- Rietoevers behouden
- Houtsingel langs N302 behouden
- Houtsingel rondom 9-holes zone
- Bomen in gebied zonnepark verplanten waar mogelijk of verwijderen

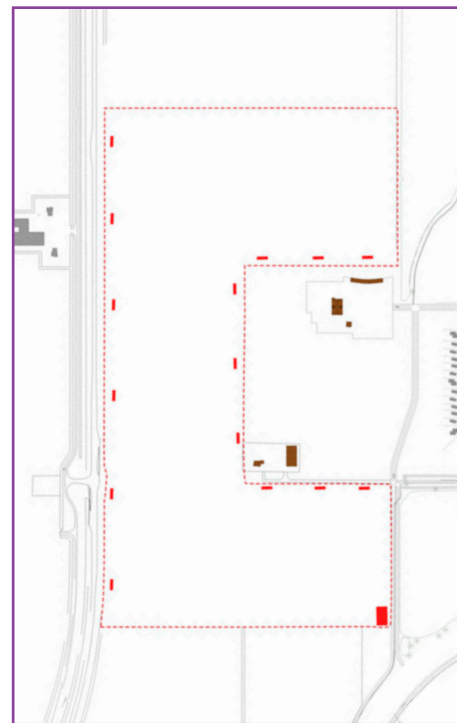
Waterberging

- Maaiveld onder zonnepanelen inrichten als waterbergingszone

Beveiliging

- Niet afsluiten met hekwerk
- Hekwerk langs N302 ter bescherming fauna behouden
- Ontoegankelijk door bestaande natuurgebieden en houtwal rondom 9-holes zone
- Hekwerk alleen kleinschalig toepassen

Transformatorhuisjes en inkoopstation

- Onopvallend inpassen
- Inkoopstation bij entree
- Transformatorhuisjes langs N302 en rondom 9-holes zone

7 SCHETSONTWERP

7.1 Schetsontwerp

Vanuit de uitgangspunten zoals op de voorgaande pagina's beschreven zijn we gekomen tot het hiernaast afgebeelde schetsontwerp.

Opdeling terrein

Het grootste deel van het terrein krijgt een nieuwe functie: zonnepark. Van de huidige golfbaan blijft alleen de 9-holes baan behouden met daarbij de voormalige boerderij, het clubhuis en overige bebouwing. Het gebied wordt afgekaderd als een rechthoekig perceel.

Blauwgroene natuurader

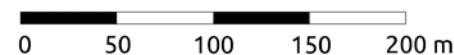
De waterpartijen vormen een hydrologische verbinding tussen de verschillende rondom gelegen natuurgebieden. In het plan worden deze waterverbindingen grotendeels in stand gehouden. Daarnaast worden ze verrijkt door de oevers op sommige punten te verbreden en/of diervriendelijk te maken. Het zuidelijke gedeelte van de watergang wordt verwijderd, vanaf het punt waar de watergang zijn doorgang heeft onder de N203 door naar het Harderbroek. Dit heeft als voordeel dat aan het natte natuurgebied ten zuiden van het plangebied minder water wordt onttrokken. En tevens haalt het een barrière weg voor dieren waarvoor water een obstakel vormt.

Zonnepanelen

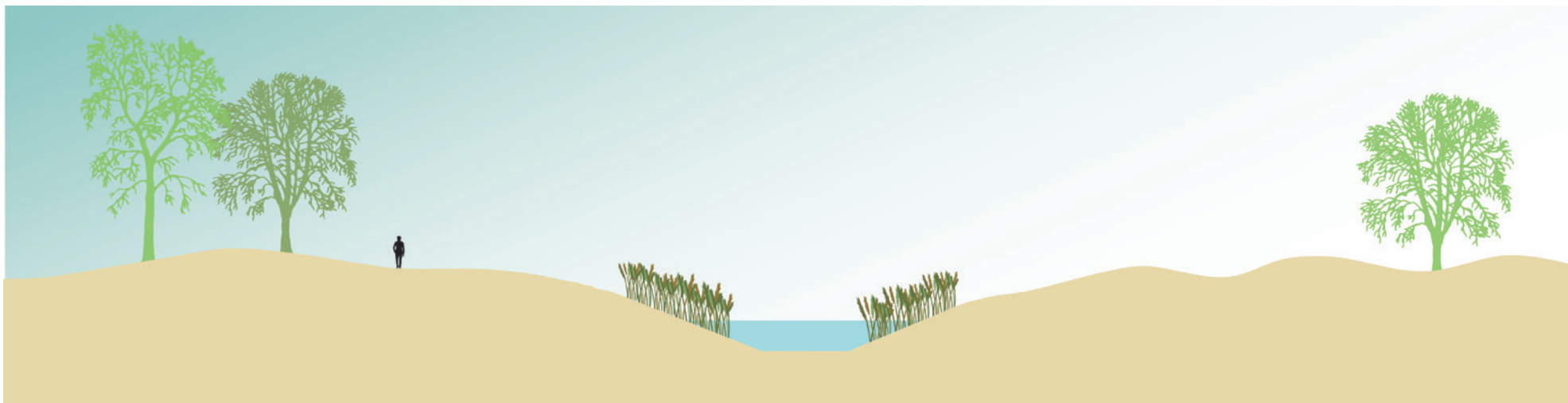
De panelen zelf worden op een nagenoeg vlakke ondergrond geplaatst en zijn zuidgericht. Dit zorgt ervoor dat er een afstand is tussen de panelen. Op deze manier valt er genoeg zonlicht tussen de panelen zodat de begroeiing onder de panelen een kans krijgt. De panelen worden daarnaast op poten van 80cm hoogte geplaatst wat zorgt voor extra zonlicht onder de panelen. De maximale hoogte van de panelen is ca. 2,5m.

LEGENDA

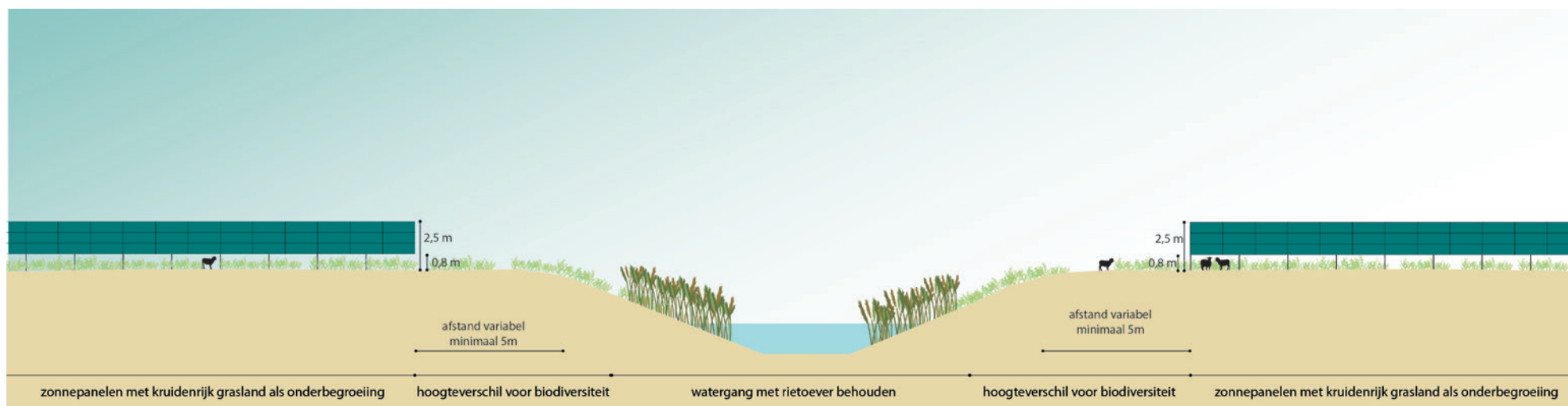
- Bomen
- Bos
- Houtsingel
- Ruigte
- Kruidenrijk grasland
- Oever met rietkraag
- Knotwilgen
- Golfbaan
- Water
- Ondiepe greppel
- Bebouwing plangebied
- Bebouwing omgeving
- Verharding
- Zonnepanelen
- Transformatoren
- Inkoopstation
- Hekwerk
- Plangebied

Principedoorsnede 1: bestaande situatie golfbaan met watergang

Principedoorsnede 1: nieuwe situatie, watergang met rietoevers blijft behouden, golfterrein vlak met kruidenrijk grasland en zonnepanelen

Beplanting

Om de biodiversiteit te versterken wordt in het gehele zonnepark een basis gelegd met insecten aantrekkend bloemrijk grasland. Daarbij zal een ecologisch zaadmengsel worden toegepast, passend bij de aanwezige grondsoort.

Alle nieuwe opgaande beplanting in het gebied is inheems. Inheemse soorten passen niet alleen landschappelijk goed in het gebied maar zijn ook voor de biodiversiteit aantrekkelijk.

De huidige rietoevers langs de watergangen blijven behouden en worden op sommige plekken verbreed. Aan de zuidoostzijde van het plangebied zorgt een nieuwe rietzone met knotwilgenrij ervoor dat de panelen minder zichtbaar zijn vanaf de N302.

Langs de N302 blijft de bestaande houtsingel grotendeels gehandhaafd. Om de leesbaarheid van het landschap te vergroten zijn de bestaande kijkvensters in de houtsingel langs de N302 samengevoegd tot een groot kijkvenster. De houtsingel zal langzaam omgevormd worden tot een singel van circa 8m hoog. Hierdoor wordt de schaduwvorming op de panelen beperkt en blijft tegelijkertijd de singel een robuust landschapselement.

Daar waar de 9-holes zone overgaat in het zonnepark wordt het zicht op de panelen beperkt door ook hier een houtsingel aan te leggen. Deze zal deels bestaan uit bestaande bomen, verplante bomen en aangevuld worden met een heesterlaag met diverse inheemse soorten zoals: hazelaar (*Corylus avellana*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*), sleedoorn (*Prunus spinosa*), meidoorn (*Crataegus monogyna*) en vlier (*Sambucus nigra*). Hierdoor wordt niet alleen het zicht op het omliggende zonnepark beperkt, een houtsingel is ook van meerwaarde voor de biodiversiteit in het gebied.

Op het zonnepark zelf zullen de bomen verwijderd worden. Dit omdat het niet mogelijk is ze te behouden wanneer het maaiveld vlak wordt gemaakt en omdat ze zullen zorgen voor schaduwvorming op het terrein. Daarom zullen waar dat haalbaar is de bestaande bomen worden verplant. In de 9-holes zone zal de bestaande beplanting gehandhaafd blijven.

De bestaande beukenhaag langs de Pluvierenweg wordt enkele tientallen meters doorgetrokken in noordelijke richting, zodat vanaf de

Referentiebeeld kruidenrijk grasland

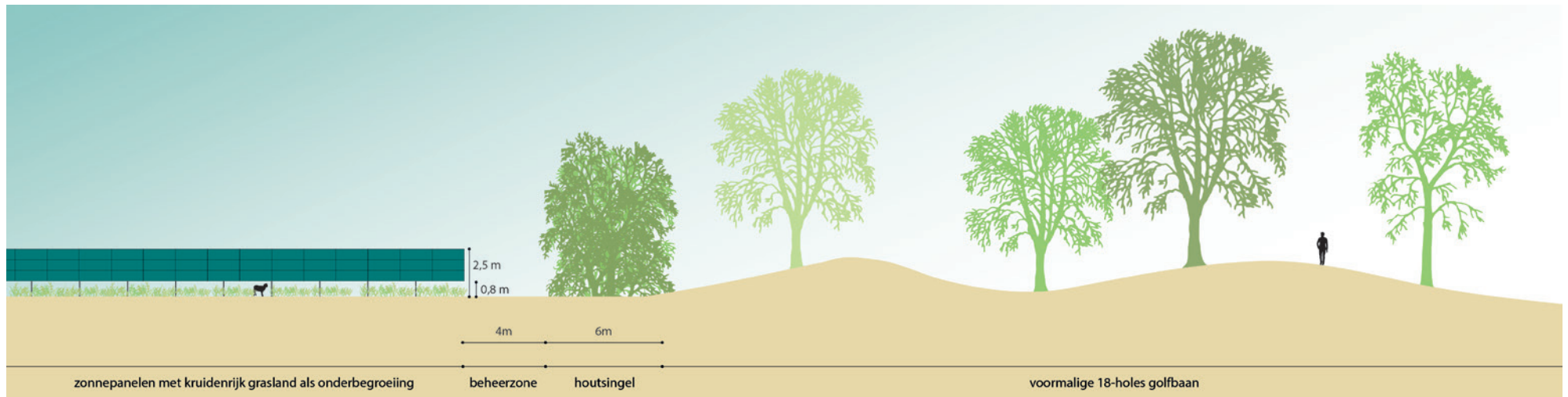
Referentiebeeld rietoever

Referentiebeeld houtsingel

Principedoorsnede 2: bestaand golfterrein

Principedoorsnede 2: nieuwe situatie, links zonnepark met kruidenrijk grasland, als afscheiding een houtsingel, rechts een deel van de voormalige 18-holes golfbaan

Pluvierenweg de panelen nagenoeg niet zichtbaar zijn. Daarnaast zullen langs deze zijde van het plangebied bomen herplant worden.

Waterberging

De huidige watergangen blijven grotendeels behouden in het nieuwe plan. Door het maaiveld onder de zonnepanelen enigszins te laten aflopen als een soort grote ondiepe wadi kan het terrein dienen als waterbergingsterrein. Het regenwater zal dan zeer langzaam richting de te behouden watergangen lopen en op weg daar naartoe grotendeels inzigen in de bodem.

Beveiliging

Vanuit ecologisch perspectief is het van groot belang dat het zonnepark niet wordt afgesloten door een hekwerk. Om ervoor te zorgen dat het gebied wel beveiligd is zullen we het waar nodig afsluiten middels een hekwerk van beperkte lengte of een alternatief obstakel. Een groot deel van het terrein is momenteel niet toegankelijk door de omliggende natuurgebieden met dicht struikgewas.

Langs de N302 is reeds een watergang en een hekwerk aanwezig om fauna richting de faunapassage onder de N302 te begeleiden een stukje ten noorden van het plangebied. Dit hekwerk zal gehandhaafd blijven. De natuurgebieden ten noordoosten en zuidwesten zorgen ervoor dat het terrein met een motorvoertuig niet toegankelijk is vanuit deze richting.

Rijdend over de Pluvierenweg richting de entree van het golfterrein komt als eerste de huidige beukenhaag in beeld als erfafscheiding. Deze blijft intact. Hierachter zal een hekwerk worden geplaatst zodat dit gebied beveiligd wordt en de panelen niet zichtbaar zijn. Omdat het een hekwerk is van beperkte lengte zal deze ecologisch gezien niet nadelig zijn.

Transformatorhuisjes en inkoopstation

Het inkoopstation zal een plek krijgen waar hij weinig opvallend is. Op een redelijke afstand van de Pluvierenweg, op de hoek van het zonnepark.

Voor de transformatorhuisjes geldt dat ze bereikbaar moeten zijn voor

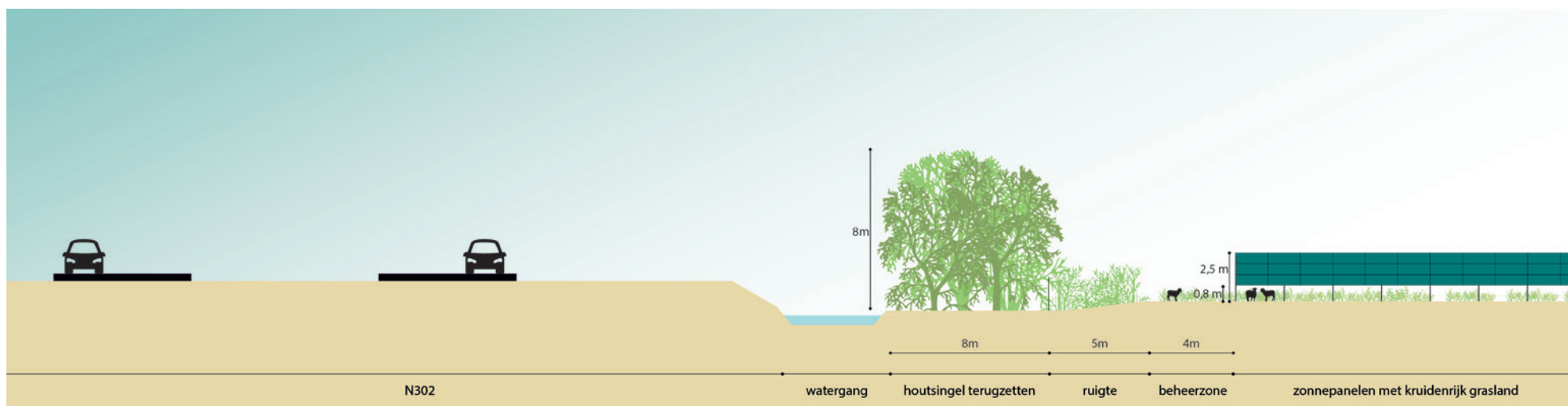
Referentiebeeld schapenbegrazing, een zeer beperkt aantal zal ervoor zorgen dat het veld niet kaal gegeten wordt

Referentiebeeld kruidenrijk grasland

Principedoorsnede 3: bestaande situatie, links N302, rechts golfbaan

Principedoorsnede 3: nieuwe situatie, houtwal door beheer op 8m hoogte, ruigtezone tbv ecologie en zonnepanelen met kruidenrijk grasland

onderhoud en verdeeld zijn over het terrein. Een plaatsing langs de N302 en rondom de houtsingel bij de 9-holes zone zorgt voor een overzichtelijk beeld. De kleurstelling van het inkoopstation en de transformatoren zal neutraal en donker zijn, bijvoorbeeld antraciet. Op die manier vallen de bouwwerken grotendeels weg tegen de groene houtsingel die als achtergrond fungeert, zodat ze zo min mogelijk opvallen. Het zonnepark krijgt een eigen entree vanaf de Pluvierenweg voor onderhoud.

7.2 Beheer

De initiatiefnemer zal het onderhoud van het terrein voor zijn rekening nemen, onder begeleiding van een ecoloog. Deze zal monitoren hoe het gaat en bijsturen waar nodig. Natuurmonumenten zal als beheerder van de omliggende natuurgebieden ook betrokken worden tijdens de beheerfase.

Er zijn verschillende typen vegetatie aanwezig in het plangebied. Per type beschrijven we in onderstaande tekst op welke manier het beheer zal plaatsvinden.

Kruidenrijk gras

Begrazing middels schapen, het aantal schapen moet zo zijn dat niet alles kaal gegeten wordt. Wanneer nodig, om verbossing te gaan, zal in het najaar nagemaaid worden. Bijvoorbeeld 30% per jaar, zodat er ook in de winter altijd wat hogere vegetatie overblijft voor fauna.

Rietoevers

De rietoevers zullen alleen teruggezet worden om verbossing tegen te gaan. Dit betekent dat 30% per jaar, verspreid over het terrein teruggezet wordt. Op die manier is er altijd ergens op het terrein broedgelegenheid te vinden.

Houtsingel

De houtsingel langs de provinciale weg moet een robuust landschappelijk beeld opleveren en tegelijkertijd niet te hoog worden

in verband met schaduwwerking. Een hoogte van circa 8m is een goede maat. Wanneer nodig wordt maximaal 20%, iedere 3 jaar teruggezet waarbij het beeld van een eenduidige singel in stand blijft. Bestaande aanwezige boomsoorten die te hoog worden zullen vervangen worden voor inheemse soorten die niet hoger worden dan 8m. Zo wordt de houtsingel langzaam omgevormd tot een singel met soorten passend bij de gewenste eindhoogte.

Het struweel in de nieuwe singel rondom de 9-holes zone zal in de eerste jaren onderhouden moeten worden middels het verwijderen van onkruid zodat het struweel voldoende kans heeft om groot te worden. Vervolgens zal deze houtsingel ook gefaseerd teruggezet worden zodat het dichte beeld van de singel in stand wordt gehouden. In deze houtsingel mogen bomen wel uitgroeien tot volwassen exemplaren wanneer dat geen schaduwwerking geeft op de panelen.

7.3 Educatie

De initiatiefnemer heeft de visie om van deze locatie een plek te maken voor gezinseducatie ten aanzien van duurzaamheid, naast de exploitatie van de 9-holes baan. Te denken valt aan rondleidingen, een infocentrum, rondvaren op een fluisterbootje et cetera. Deze plannen zullen in een later stadium verder uitgewerkt worden.

Principedoorsnede 4: bestaande situatie, links ecologische verbindingzone Natuurmonumenten, rechts golfbaan

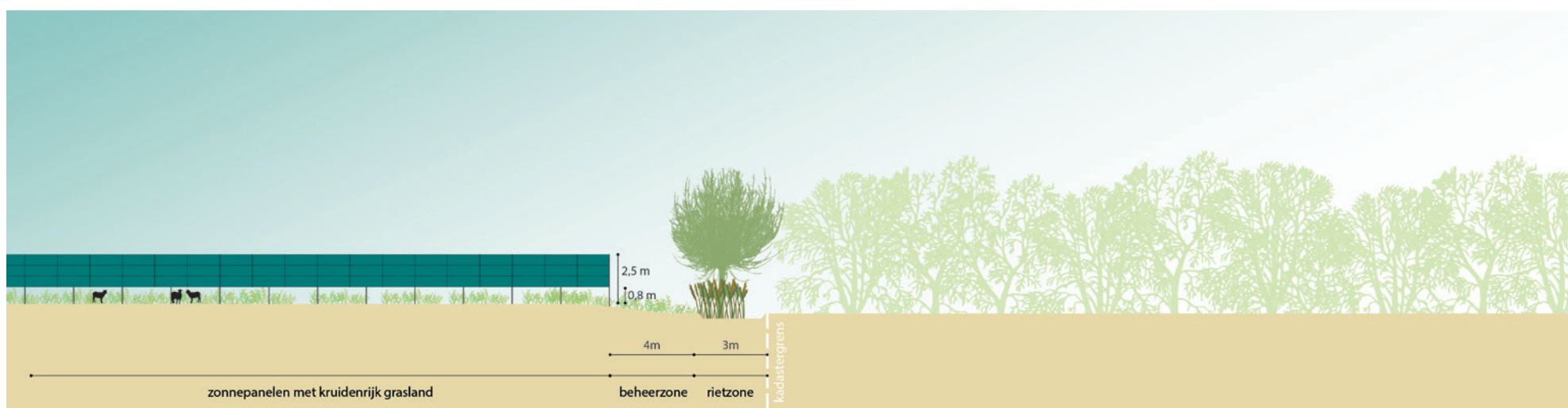

Principedoorsnede 4: nieuwe situatie, geen fysieke afscheiding tussen ecologische verbindingzone Natuurmonumenten en zonnepark

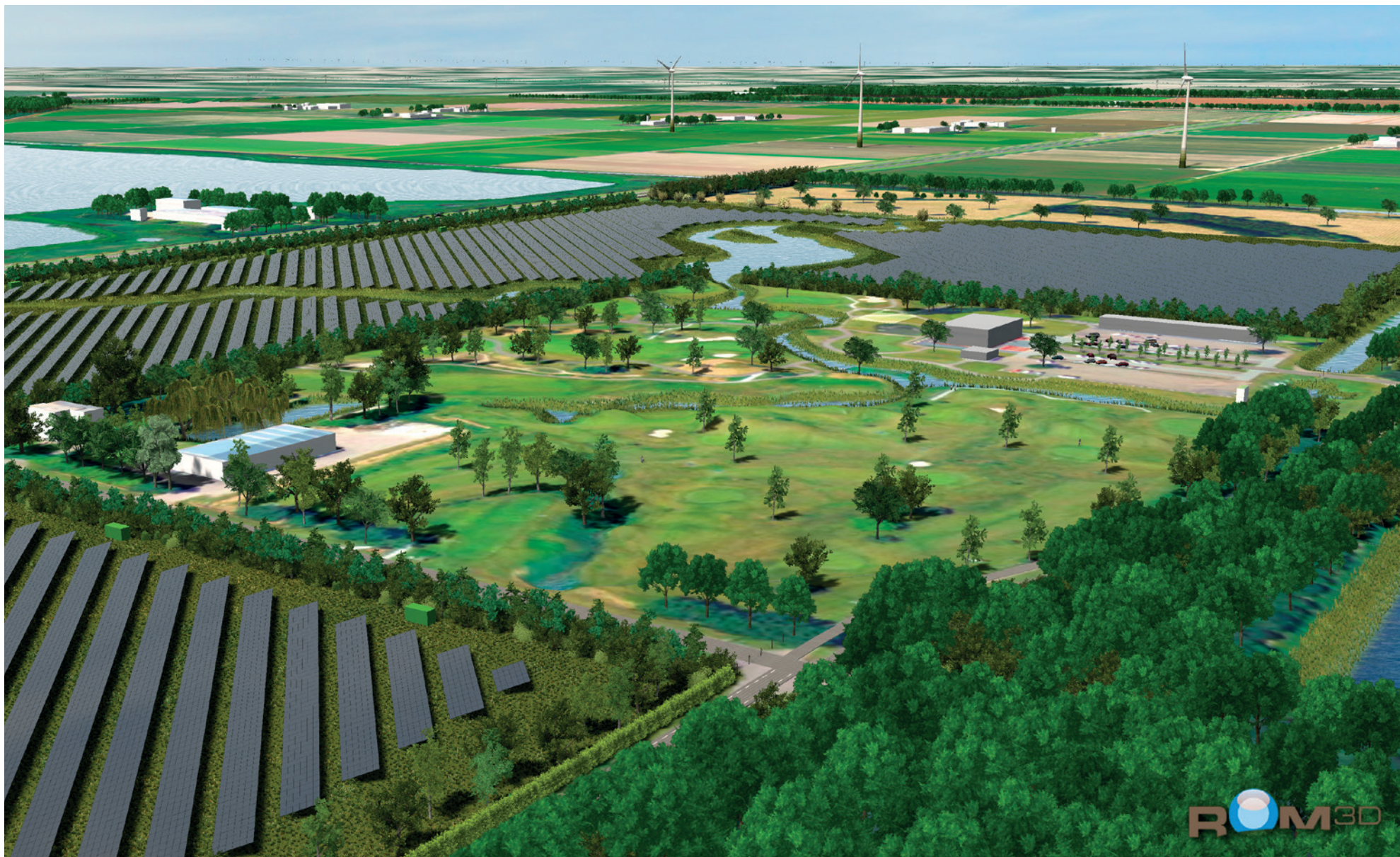

Principedoorsnede 5: bestaande situatie, links golfbaan, rechts natuurgebied Natuurmonumenten

Principedoorsnede 5: nieuwe situatie, rietkraag en knotwilgenrij als groene afscheiding van het zonnepark

Vogelvlucht zonnepark vanuit het zuidoosten gezien.

Visualisatie zonnepark met waterpartij en kruidenrijk grasland.

Vogelvlucht zonnepark vanuit het noordwesten gezien.

Visualisatie zicht vanaf de N302.

Visualisatie Pluvierenweg.

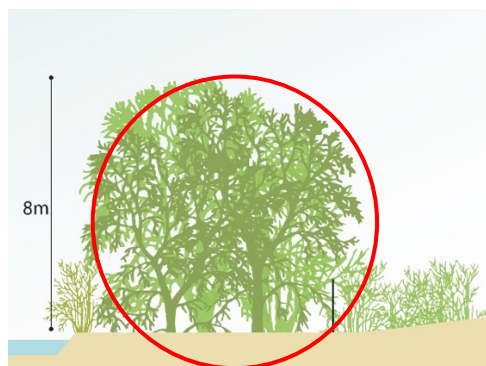

Visualisatie zicht einde Pluvierenweg.

Bijlage 1

OMVORMINGS- EN BEHEERPLAN HOUTSINGEL

Langs de N302 ligt een brede beplantingstrook bestaande uit een rij knotwilgen, daarachter een houtsingel bestaande uit bomen en heesters en, in de nieuwe situatie, daarachter een ruigtestrook. Bij de omvorming en het beheer van de 'houtsingel' worden de knotwilgen en de ruigtestrook buiten beschouwing gelaten. De knotwilgen zijn een eigenstandige structuur en hebben een eigen beheercyclus. De ruigtestrook die zal worden ontwikkeld bestaat uit lage beplanting met een (maai)beheer dat erop is gericht de beplanting kort te houden. Dit heeft te maken met de bezonning van de zonnepanelen.

Doorsnede met de aanduiding van de houtsingel langs de N302

Huidige situatie

Binnen de huidige houtsingel bevinden zich de volgende soorten:

Bomen

- Eik
- Berk
- Els
- Es
- Populier
- Linde
- Wilg
- Beuk
- Esdoorn
- Lijsterbes
- Iep
- Prunus

Heesters

- Hazelaar
- Hulst
- Meidoorn
- Liguster
- Kornoelje
- Vlier
- Braam

Toekomstige situatie

De toekomstige houtsingel moet een robuust landschappelijk beeld opleveren en tegelijkertijd niet te hoog worden in verband met de schaduwwerking op het zonnepark. Een hoogte van circa 8 meter is daarvoor een goede maat.

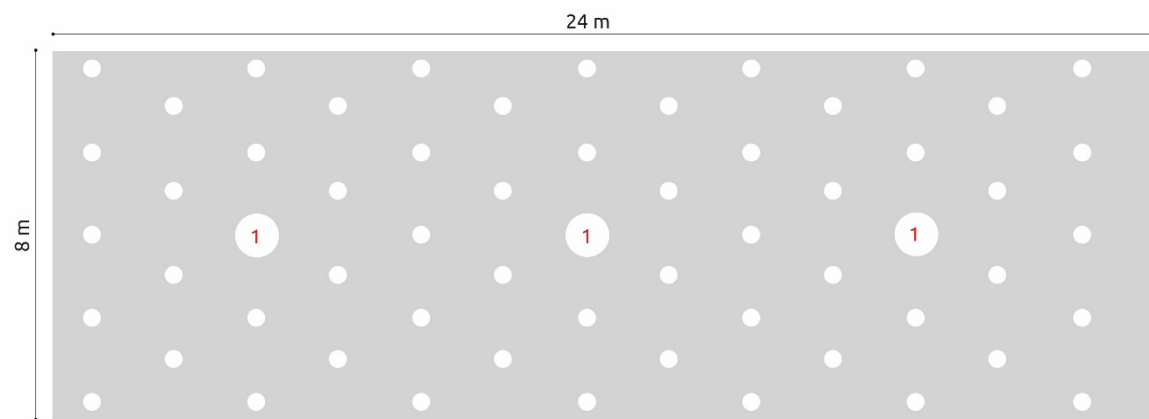
Van de bomen in de huidige houtsingel is zo'n 75% hoger dan 8 meter. Dit zijn met name de populieren. De overige bomen en heesters zijn allemaal 8 meter of lager.

Het omvormingsplan

Om in de huidige houtsingel een hoogte van 8 meter te bereiken zullen alle populieren worden teruggezet tot een hoogte van 10-20 cm. Sommige populieren zullen hierna weer op de stobbe gaan uitlopen, een deel zal afsterven. De populieren staan in een rechte lijn binnen de houtsingel. Rondom de populieren staan genoeg andere soorten om de continuïteit van een gesloten houtsingel te behouden en geen zicht op het plangebied te hebben vanaf de N302.

In onderstaande principe tekeningen wordt weergegeven hoe deze omvorming eruit zal zien. Dit is een indicatie van een stuk van de houtsingel met een lengte van 24 meter. Dit principe zal over de gehele houtsingel toegepast worden.

In de tekening zijn de populieren als grotere stippen aangegeven. De kleine stippen is de overige beplanting. Er is vanuit gegaan dat de beplanting op 2 meter afstand van elkaar is geplant.

Legenda

1: alle populieren worden teruggezet tot 10-20 cm

*De omvorming naar een houtsingel van 8 meter hoog.
Links de huidige situatie vanaf de N302 met populieren, rechts de situatie na het terugzetten van de populieren.*

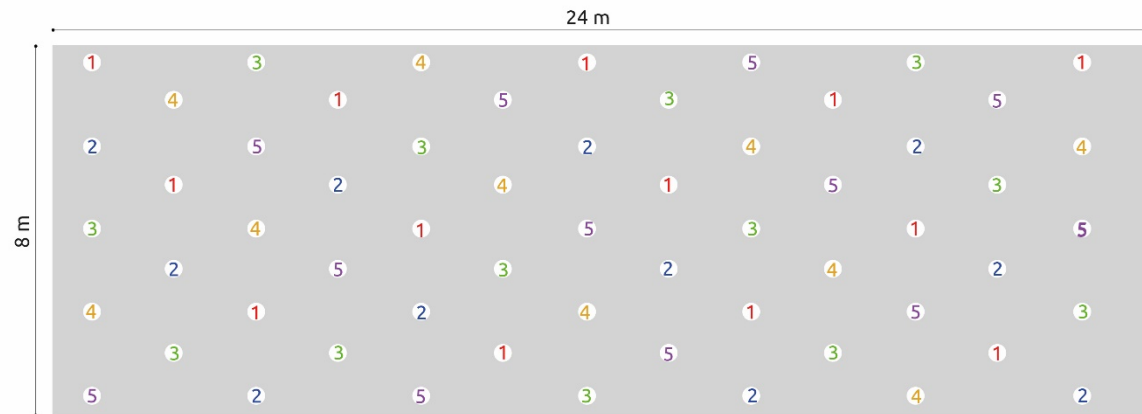
Het beheerplan

Het beheer van de houtsingel zal gefaseerd en gespreid gebeuren. Dit betekent dat elke 3 jaar 20% van de houtsingel teruggezet zal worden. Dit gebeurt niet geconcentreerd op één plek, maar verspreid over de houtsingel, zodat er geen grote gaten ontstaan en het beeld van een eenduidige, gesloten singel in stand blijft. De hele houtsingel zal als hakhout worden beheerd. Dit betekent dat de beplanting wordt teruggezet tot 10-20 cm. Uit de stobben die overblijven groeien nieuwe scheuten terug die voor een 'nieuw struweel' zorgen.

In onderstaande principe tekeningen wordt weergegeven hoe dit beheer eruit zal zien. Dit is een indicatie van een stuk van de houtsingel met een lengte van 24 meter. Dit principe zal over de gehele houtsingel toegepast worden.

In de tekening is er vanuit gegaan dat de beplanting op 2 meter afstand van elkaar is geplant.

Legenda

- 1: na 3 jaar
- 2: na 6 jaar
- 3: na 9 jaar
- 4: na 12 jaar
- 5: na 15 jaar

Vrijwel alle soorten binnen de houtsingel kunnen goed tegen hakhoutbeheer. Alleen bij berken en beuken zal dit niet goed gaan. Bij de berk komt de sapstroom vroeg op gang, waardoor de snoeiwonden sterk kunnen bloeden en de boom het niet zal overleven. Beuken kunnen ook niet tegen geheel terugzetten, deze zullen niet opnieuw uitlopen. Wanneer de berken en beuken teruggezet en dus verwijderd worden, zal een nieuwe boom of heester geplant worden.

Naast berken en beuken kunnen volwassen eiken ook niet goed tegen geheel terugzetten. Maar gezien de hele houtwal 16 jaar geleden is aangeplant is de kans groot dat deze eiken vanuit de stobben weer gaan uitlopen en vervolgens als hakhout kunnen worden beheerd.

BEPLANTINGSPLAN
ZONNEPARK GOLFBAAN HARDERWOLD

BEPLANTINGSPLAN ZONNEPARK GOLFBAAN HARDERWOLD

Nieuw	SOORTEN	PLANTAFSTAND	GROOTTE
A Struweel langs bestaande houtsingel	25% Corylus avellana (hazelaar) 25% Crataegus monogyna (meidoorn) 25% Prunus spinosa (sleedoorn) 15% Cornus alba (kornoelje) 8% Rubus fruticosus (braam) <i>Wintergroen</i> 2% Ilex aquifolium (hulst)	5m breed struweel: 5 stuks per m2	80-100 cm (hoogte)
B Houtsingel rondom 9-holes golfbaan	Heesters: 20% Corylus avellana (hazelaar) 20% Crataegus monogyna (meidoorn) 20% Prunus spinosa (sleedoorn) 10% Sambucus nigra (vlier) 8% Viburnum opulus (Gelderse roos) <i>Wintergroen</i> 12% Ligustrum vulgare (liguster) 10% Ilex aquifolium (hulst) Bomen: 65 stuks te verplaatsen bomen vanaf 18-holes golfbaan: 14st Berk 13st Beuk 13st Esdoorn 16st Es 9st Els	6m brede houtsingel: 5 stuks per m2 1 stuk per 15m1	80-100 cm (hoogte)
C Knotwilgen	Salix alba (schietwilg)	1 stuk per m1	8/10 cm (stamomtrek)
D Doortrekken bestaande haag (beuk)	Fagus sylvatica (gewone beuk) <i>'s Winters bladhoudend</i>	5 stuks per m1	100-125 cm (hoogte)
E Bomen langs rand noordoost zijde	±50 stuks Aan te planten: 20% Betula pendula (ruwe berk) 20% Alnus glutinosa (zwarte els) 20% Salix alba (schietwilg) 20% Populus tremula (ratelpopulier) Te verplaatsen boom vanaf 18-holes golfbaan: 20% Linde	Gemiddeld 1 boom per 10 meter, wildverband	8/10 cm (stamomtrek)

Bestaand	
F	Te verwijderen/verplaatsen bomen uit 18-holes golfbaan
G	Te behouden houtsingel langs N302

datum 6-12-2018
dossiercode 20181206-37-19379

Geachte heer/mevrouw Jan-Jacob Posthumus,

U heeft de digitale watertoets doorlopen op de website www.dewatertoets.nl. De samenvatting in de email bevat de gegeven antwoorden op de vragen. Op basis van deze toets volgt u de **normale procedure**.

Uitgangspuntennotitie

Hierbij ontvangt u alvast de uitgangspuntennotitie voor de normale procedure van de watertoets. Deze notitie is automatisch gegenereerd op basis van de door u gegeven antwoorden en het ingetekende plangebied. Deze uitgangspuntennotitie bevat de voor uw plan relevante waterhuishoudkundige streefbeelden, strategieën en randvoorwaarden van Waterschap Zuiderzeeland die u kunt gebruiken bij het ruimtelijk laten meewegen van het waterbelang en bij het opstellen van de waterparagraaf in de ruimtelijke onderbouwing van uw plan.

Vooroverleg wateradvies

Met de digitale watertoets heeft u Waterschap Zuiderzeeland op de hoogte gebracht van het ruimtelijk plan, hiermee doet u nog geen aanvraag voor een wateradvies. Dit betekent dat u, aanvullend op de digitale watertoets, in het kader van het ambtelijk vooroverleg, als bedoeld in artikel 3.1.1 van het Besluit op de Ruimtelijke ordening een aanvraag voor een wateradvies moet indienen bij Waterschap Zuiderzeeland. Ook is het mogelijk om telefonisch contact op te nemen om informatie in te winnen of een afspraak te maken.

Team Waterprocedures
Waterschap Zuiderzeeland
Lindelaan 20
Postbus 229
8200 AE Lelystad
(0320) 274 911
watertoets@zuiderzeeland.nl

Uitgangspuntennotitie normale procedure

1. Inleiding

Sinds 1 november 2003 is de toepassing van de watertoets wettelijk verplicht door de verankering in het Besluit op de ruimtelijke ordening 1985. De watertoets heeft betrekking op alle grond- en oppervlaktewateren en behandelt alle van belang zijn de waterhuishoudkundige aspecten (naast veiligheid en wateroverlast ook bijvoorbeeld waterkwaliteit en verdroging). De watertoets is een belangrijk procesinstrument om het belang van water een evenwichtige plaats te geven in de ruimtelijke ordening. Uit de waterparagraaf blijkt de betrokkenheid van de waterbeheerder in het planproces en de wijze waarop het wateradvies van de waterbeheerder is meegenomen in de uitwerking van het plan.

De watertoetsprocedure kan op drie manieren gevolgd worden: de procedure geen waterbelang, de korte procedure en de normale procedure. Welke procedure gevolgd moet worden hangt af van de implicaties van het ruimtelijk plan voor de waterhuishouding. De procedure geen waterbelang en de korte procedure zijn bedoeld voor ruimtelijke plannen met beperkte gevolgen voor de waterhuishouding. Bij deze twee procedures kan de watertoets volledig digitaal doorlopen worden. De normale procedure is gericht op ruimtelijke plannen met relatief vergaande consequenties voor de waterhuishouding. In dit geval is actieve betrokkenheid van Waterschap Zuiderzeeland nodig. Deze uitgangspuntennotitie dient als goede basis voor het overleg.

De relevante randvoorwaarden voor het plan zijn gerangschikt onder zeven streefbeelden ingedeeld op basis van de drie waterthema's 'Veiligheid, Voldoende Water en Schoon Water'. Van streefbeeld naar randvoorwaarde vindt u het uitgangspunt, dat het vertrekpunt vormt bij de verwezenlijking van het streefbeeld. U krijgt op deze manier een goed overzicht van de randvoorwaarden en kan eveneens herleiden waarop deze gebaseerd zijn.

2. Inhoudelijke opmerkingen ten behoeve van de waterparagraaf

2.1. Thema veiligheid

2.1.1. Veiligheid - primaire waterkeringen op orde

Streefbeeld

Het buitenwater is een reële bedreiging voor de veiligheid in Flevoland. Waterkeringen beschermen Flevoland tegen deze bedreiging. Het waterschap wil de veiligheid ook in de toekomst blijven waarborgen. Door te werken aan veilige, robuuste en duurzame waterkeringen anticipeert het waterschap op sociale ruimtelijke, economische en klimatologische ontwikkelingen.

2.1.2 Veiligheid Regionale waterkeringen op orde

Regionale keringen kunnen zowel binnen als buitendijks liggen. De binnendijkse Knardijk, een zogeheten compartimenteringsdijk, scheidt Zuidelijk en Oostelijk Flevoland, om de gevolgen van een overstroming te beperken. Buitendijkse regionale keringen beschermen buitendijkse gebieden tegen hoog water.

Het plangebied ligt niet buitendijks.

Het plangebied ligt niet in een keurzone van de waterkering. Op basis van de ingevoerde gegevens over het plangebied zijn er geen uitgangspunten voor het thema veiligheid van toepassing.

2.2. Thema Voldoende Water

2.2.1 Wateroverlast

Streefbeeld

Het watersysteem, zowel in landelijk als in stedelijk gebied, is in 2015 op orde. Het hele beheergebied voldoet aan de vastgestelde normen.

Uitgangspunt wateroverlast

Het waterschap streeft naar een robuust watersysteem dat de effecten van toekomstige klimaatveranderingen en bodemdaling kan opvangen. De planontwikkeling is gelegen in een watersysteem dat op basis van de toetsing in 2012 voldoet aan de normering voor wateroverlast. Een dergelijk systeem kan het water verwerken tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

Met de planontwikkeling wordt er netto geen verhard oppervlak in landelijk gebied toegevoegd.

Ontwerprichtlijnen compensatie toename verharding

De oppervlakte te realiseren waterberging is gerelateerd aan de maximaal toelaatbare peilstijging in het peilvak en de netto oppervlakte nieuw te realiseren verharding. Uw plangebied is gelegen in een peilgebied waarbij 6,0% van

* Indien in de tekst sprake is van meerdere opgegeven percentages voor compensatie van de toename van verharding dan betekent dit dat uw plangebied zich over meerdere peilgebieden uitstrekt. Het percentage kan namelijk per peilgebied verschillen.

2.2.2 Goed functionerend watersysteem

Streefbeeld

Het watersysteem zorgt in normale situaties voor een goede doorstroming en afwatering in het beheergebied en maakt het realiseren van het (maatschappelijk) gewenste grond- en oppervlaktewaterwaterregime (GGOR) mogelijk. Waterschap Zuiderzeeland streeft er naar dat de feitelijke situatie van het watersysteem overeenkomt met de legger. Op die manier kan het waterschap weloverwogen anticiperen op en reageren in extreme situaties.

Randvoorwaarde(n) goed functionerend watersysteem

Indien een watergang smaller is dan 24 meter, dan zal in principe rijdend onderhoud mogelijk moeten worden gemaakt. Een watergang dient te zijn voorzien van een goed bereikbare obstakelvrije werkstrook van minimaal 5 meter breed:

- één zijde van een watergang met breedte tot en met 8 meter, gemeten van insteek tot insteek;
- aan weerszijden van een watergang met een breedte vanaf 9 meter, gemeten van insteek tot insteek.

Bij een talud van minimaal 1:6 of flauwer is geen aparte onderhoudsstrook nodig.

Afwijken van dit onderhoudsvriendelijke profiel is mogelijk en soms noodzakelijk als gevolg van de bodemgrondslag en bodembedekking. Dit is maatwerk. Bij maatwerk wordt uitgegaan van onderhoudsmaterieel van gemiddelde grootte. Maatwerk wordt beoordeeld op:

Het ontwerp van de watergang inclusief talud:

- Begroeiing in de watergang;
- Breedte watergang van insteek tot insteek;
- Bodemgrondslag;
- Hellingsgraad;
- Obstakels voor onderhoudsmaterieel gemarkeerd met een houtpaal.

Het ontwerp van het onderhoudspad c.q. obstakelvrije werkstrook:

- Begroeiing rondom het onderhoudspad;
- Breedte onderhoudspad;
- Obstakels voor onderhoudsmaterieel, gemarkeerd met een houtpaal.

Voor watergangen breder dan 24 meter, gemeten van insteek tot insteek, is varend onderhoud een mogelijkheid. De watergang dient in het geval gekozen wordt voor varend onderhoud te voldoen aan de volgende ontwerprichtlijnen:

- Bodembreedte van minimaal 1 meter;
- Diepte van minimaal 1,2 meter;
- Waterbreedte van minimaal 7 meter;
- Helling onderwatertalud is maximaal 1:3;
- Doorvaarhoogte van minimaal 1,5 meter vanaf het streefpeil;
- Te water plaats.

Afwijken van dit onderhoudsvriendelijke profiel is mogelijk en soms noodzakelijk als gevolg van de bodemgrondslag en bodembedekking. Dit is maatwerk. Bij maatwerk wordt uitgegaan van onderhoudsmaterieel van gemiddelde grootte. Maatwerk wordt beoordeeld op:

Het ontwerp van de watergang inclusief talud:

- Bodembreedte;
- Breedte watergang van insteek tot insteek;
- Diepte;
- Doorvaarhoogte;
- Hellingsgraad onderwatertalud;
- Obstakels voor onderhoudsmaterieel, gemarkeerd met een houtpaal.

Het ontwerp te waterlaat plaats:

- Bereikbaarheid en verkeersveiligheid;
- Bodemgrondslag;
- Constructie (standaardtekening op te vragen bij het waterschap);
- Inzamelpunt en afvoer van maaisel;
- Taludhelling.

Houdt de beschoeiing zoveel mogelijk uniform. De verankering dient minimaal dezelfde levensduur te hebben als de beschoeiing zelf.

2.2.3 Anticiperen op watertekort

Streefbeeld

Het waterschap wil een robuust watersysteem dat voorbereid is op de effecten van toekomstige klimaatveranderingen. Tot nu toe ligt de nadruk bij klimaatveranderingen met name op meer extreme neerslag en stijging van de zeespiegel. Ook extreem droge periodes zullen echter vaker voor komen. Het robuuste watersysteem dat het waterschap nastreeft moet hier ook op anticiperen.

Ten behoeve van de planontwikkeling is geen bronnering van grondwater nodig.

Er wordt in het plan geen gebruik gemaakt van bodemenergie, ofwel warmte koude opslag.

Bij deze planontwikkeling zal geen grondwater worden onttrokken ten behoeve van beregening, veedrenking of bedrijfsmatige toepassingen.

2.3. Thema Schoon Water

2.3.1 Goede structuurdiversiteit

Streefbeeld

Het waterschap streeft naar goede leef-, verblijf- en voortplantingsmogelijkheden voor de aquatische flora en fauna in het beheergebied.

Het verdient de voorkeur om bomen niet direct langs de oever te planten. Indien dit toch gebeurt, worden bomen ten behoeve van de waterkwaliteit aan de noord- en oostzijde van het water geplant. Dit maakt voldoende licht inval mogelijk.

[ALS_nieuw_water=jal|flauwe_oevers=jal|water_dempen=ja]Grotere waterpartijen en plassen worden onderscheiden in diepe en ondiepe waterplassen. Ondiepe plassen variëren in diepte tot 4 meter. Diepe plassen zijn meer dan 4 meter diep. Bij beide typen is een goede verhouding tussen ondiepe en dieper delen noodzakelijk voor een goed chemisch en ecologisch functioneren.

Grotere waterpartijen hebben een waterdiepte van minimaal 1,5 meter bij streefpeil (mede i.v.m. stabiliteit); plaatselijk zijn verdiepingen van de waterbodem tot een diepte van 2,5 meter gewenst. Afhankelijk van de grootte en de functie kan de voorkeur worden gegeven aan een geïsoleerde diepe (recreatie)plas of een (kleinere) met het watersysteem verbonden ondiepe plas (met meer ruimte voor vegetatie).

Ondiepe plassen worden omzoomd door brede gordels van boven het water uitstekende planten, bevatten eilandjes en zijn 0 - 2,5 m diep. 15 tot 30 % van het areaal van grote waterpartijen en plassen is minimaal 1,5 m. diep. De rest (70 tot 85%) van het areaal is dus ondieper dan 1,5 m. Afhankelijk van de functie kan een uitzondering worden gemaakt. Bijvoorbeeld bij een vaarfunctie, waarbij een diepte van meer dan 3 meter gewenst is, om overmatige waterplantengroei te voorkomen.

In diepe plassen wordt 30% van het oeverareaal ingericht als rietzone met aansluitend een waterfase van 0,8 - 2,0 meter diep (afhankelijk van het doorzicht). De rest van de diepe plas mag max. 10 m. diep zijn.[/ALS_nieuw_water=jal|flauwe_oevers=jal|water_dempen=ja]

2.3.2 Goede oppervlaktewaterkwaliteit

Streefbeeld

Het grond- en oppervlaktewater biedt leef-, verblijf-, en voortplantingsmogelijkheden voor de (aquatische) flora en fauna in het beheergebied. De chemische toestand van deze wateren vormt hier geen belemmering voor.

[ALS_lozing=jal|verhard_landelijk_vraag_normaal=jal|verhard_stedelijk_vraag=jal|water_dempen=jal|kunstwerken=ja][[/ALS_lozing=jal|verhard_landelijk_vraag_normaal=jal|verhard_stedelijk_vraag=jal|water_dempen=jal|kunstwerken=ja]

[ALS_kunstwerken=ja][[/ALS_kunstwerken=ja]

2.3.3 Goed omgaan met afvalwater

Streefbeeld

Veel menselijke activiteiten hebben een negatief effect op de kwaliteit van het water doordat ze water verontreinigen. Het waterschap zorgt met de behandeling van afvalwater dat zo veel mogelijk van deze effecten teniet worden gedaan.

Verklaring

Dit document is een automatisch gegenereerd bestand op basis van de door u ingevulde gegevens. U bent akkoord gegaan met de door u ingevulde gegevens en heeft verklaard dat alles naar waarheid is ingevuld.

www.dewatertoets.nl